

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Α'

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝ. ΤΑΣΟΥΛΑ

ΑΘΗΝΑ 2024

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝ. ΤΑΣΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ 2024

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Δρος ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ – ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ	1
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	5
III. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	7
IV. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ.....	13
V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	23
1. «Θεματικός κύκλος “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών - Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023 στο Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης Σουφλίου»	25
Εισηγητής: Πέτρος Δημητριάδης, Μέλος της Επιτροπής	
2. «Θεματικός Κύκλος: “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών - Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023»	29
Εισηγητής: Κωνσταντίνος Μπούμπας, Μέλος της Επιτροπής	
3. «Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής για: α. την προετοιμασία της 28 ^{ης} Διάσκεψης των Κρατών της Σύμβασης - Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP 28), β. τα συμπεράσματα της 78 ^{ης} Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, της Εβδομάδας Κλίματος στη Νέα Υόρκη, της Συνόδου Κορυφής για τη Κλιματική Φιλοδοξία και γ. τις σχετικές με το κλίμα εκδηλώσεις της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU)»	33
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
4. «Θεματικός Κύκλος: Αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης του διοξειδίου του άνθρακος (CCUS) στην Ελλάδα. Ειδικότερο θέμα: Παρουσίαση της Μελέτης του IENE αναφορικά με τις προοπτικές της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και αξιοποίησης άνθρακα (CCUS) στην Ελλάδα και ευρύτερα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη»	39
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
5. «Ενημέρωση σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων»	45
Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
6. «Ενημέρωση για τα συμπεράσματα της 28 ^{ης} Διάσκεψης των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28)»	49
Εισηγήτρια: Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα, Μέλος της Επιτροπής	

7.	«Οι προοπτικές της γαλαζίας οικονομίας: Βιώσιμος Τουρισμός»	55
	Εισηγητές: Καλλιόπη Βέττα, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη, Μέλος της Επιτροπής, Σπυρίδων Μπιμπίλιας, Μέλος της Επιτροπής	
8.	«Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη στη διαχείριση των αποβλήτων»	67
	Εισηγητές: Μάρκος Καφούρος, Μέλος της Επιτροπής, Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Μέλος της Επιτροπής, Κομνηνός Δελβερούδης, Μέλος της Επιτροπής	
9.	«α. Επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης για τις πυρόπληκτες περιοχές και β. Η εφαρμογή της νέας δασικής μεταρρύθμισης»	77
	Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής	
10.	«Περιβάλλον και Υγεία»	83
	Εισηγήτρια: Θωμαΐς (Τζίνα) Οικονόμου, Μέλος της Επιτροπής	
11.	«α. Δίκτυο Natura 2000 – Επικαιροποίηση μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. β. Απάτητες παραλίες»	91
	Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής	
12.	«Ενημέρωση για την πρόοδο των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας (Sustainable Development)»	97
	Εισηγητής: Γεώργιος Στύλιος, Μέλος της Επιτροπής	
13.	«Δίκτυο Natura 2000 – Επικαιροποίηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης»	103
	Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής	
14.	«Ενημέρωση από τον Υφυπουργό Υποδομών και Μεταφορών, κ. Βασίλη Οικονόμου, για τις βιώσιμες αστικές μεταφορές»	109
	Εισηγητές: Αθανάσιος Λιούτας, Μέλος της Επιτροπής, Χριστίνα Αλεξοπούλου, Μέλος της Επιτροπής	
VI.	ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	121

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Δρος ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ – ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, εντός της αρμοδιότητάς της, όπως αυτή καθορίζεται από τον Κανονισμό της Βουλής, προσπάθησε να αναδείξει και να συζητήσει μια σειρά νέων περιβαλλοντικών, ενεργειακών και κλιματικών ζητημάτων, αλλά και καινούργιες πτυχές παλαιότερων ζητημάτων, με στόχο να συμβάλει στην αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Αποτελεί, άλλωστε, αρμοδιότητα της Επιτροπής η έκφραση γνώμης επί περιβαλλοντικών εκθέσεων που κατατίθενται στη Βουλή, της εθνικής στρατηγικής για την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των εθνικών στρατηγικών για την ενέργεια και το κλίμα ή τη διαχείριση των αποβλήτων, της εθνικής στρατηγικής για την βιώσιμη ανάπτυξη, των νέων σχετικών νομοθεσιών, καθώς και της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας και των διεθνών συμβάσεων, αλλά και τη συμμετοχή της σε περιφερειακά και διεθνή περιβαλλοντικά γεγονότα. Ακόμα, για την επίτευξη του σκοπού της, η Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος παρακολουθεί τις ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων, ενώ ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία και έρευνα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

Τα θέματα που έθεσαν τα μέλη ήταν ποικίλα και ενδιαφέροντα, ενώ κατά τη διαδικασία κατάρτισης της θεματολογίας της Επιτροπής Περιβάλλοντος ελήφθησαν υπόψιν πρωτίστως οι προαναφερθείσες προτάσεις του Προεδρείου και των Μελών, οι οποίες επιλέχθηκαν και ιεραρχήθηκαν βάσει σπουδαιότητας, ενώ έτυχαν επεξεργασίας, έτσι ώστε να οργανωθούν σε θεματικές ενότητες, και δευτερευόντως προτάχθηκαν προς συζήτηση και θέματα επικαιρότητας. Στις συνεδριάσεις συζητήθηκαν τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά θέματα ανά θεματική ενότητα, καθώς η Επιτροπή τα εξετάζει συστηματικά, εξάγει πορίσματα και ενημερώνει για αυτά σε κυβερνητικό επίπεδο.

Κατά την διάρκεια των συνεδριάσεων αναπτύχθηκε παραγωγικός διάλογος, ακούστηκαν σκέψεις και εκφράστηκαν απόψεις και προβληματισμοί για σειρά θεμάτων, κάποια εκ των οποίων έχουν τεθεί και σε παλαιότερες συνεδριάσεις της Επιτροπής Περιβάλλοντος. Με βάση τα παραπάνω, καθώς και τις προτάσεις επιστημονικών φορέων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, τις κυβερνητικές προτεραιότητες και την επικαιρότητα, τις εργασίες της Επιτροπής απασχόλησε

προστασία των δασών, η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, η αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023, ενώ σημαντικά συμπεράσματα προέκυψαν από την συζήτηση για την επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης για τις πυρόπληκτες περιοχές και την εφαρμογή της νέας δασικής μεταρρύθμισης. Η θεματική αυτή για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών κρίθηκε ως ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η χώρα μας παρουσιάζει υψηλή ευαλωτότητα και είναι αναγκαία η εξέταση και η λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων, ώστε να μειωθεί η περίπτωση εκδήλωσης, να περιοριστεί η ένταση των φαινομένων αυτών αλλά και να αποκατασταθούν οι περιοχές που πλήττονται. Η χώρα μας, για πρώτη φορά, διαθέτει ένα συνεκτικό Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, το μεγαλύτερο που έχει εκπονηθεί και περιλαμβάνει ταυτόχρονα την προστασία και τη διάσωση. Στο 10ετές αυτό σχέδιο, έχει ενταχθεί και η εγκατάσταση και η συστηματική λειτουργία μηχανισμού προστασίας, μηχανισμού διατήρησης και παρακολούθησης της ανάπτυξης των αναδασώσεων και κυρίως της ανάπτυξης των αναδασωτέων εκτάσεων, των αλλαγών σε χρήσεις γης και της εξέλιξης των περιβαλλοντικών, οικολογικών, κλιματολογικών και τοπικών συνθηκών.

Σημαντικό μέρος των εργασιών της Επιτροπής Περιβάλλοντος αφιερώθηκε στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, τις προοπτικές της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και αξιοποίησης του διοξειδίου του άνθρακα (CCUS) στην Ελλάδα και ευρύτερα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, καθώς και στην αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων.

Ακόμη, δε, εξετάσαμε σημαντικές πολιτικές εθνικής εμβέλειας για το περιβάλλον και την ενέργεια και ζητήματα περιβαλλοντικής και αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες της Κυβέρνησης κινούνται προς αυτή τη κατεύθυνση προσφέροντας κίνητρα για περιβαλλοντικές επενδύσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάστηκαν οι προοπτικές της γαλάζιας οικονομίας και του βιώσιμου τουρισμού. Επιπρόσθετα, έγινε ενημέρωση των μελών για την πρόοδο των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας (Sustainable Development Goals), με τους οποίους η Επιτροπή Περιβάλλοντος έχει άμεση σύνδεση, καθώς οι 14 από τους 17 Στόχους αφορούν σε περιβαλλοντικά θέματα. Σκοπός τους είναι η διασφάλιση της ισόνομης και βιώσιμης ανάπτυξης των κρατών με την παράλληλη αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων όπως είναι η φτώχεια, η ανισότητα, η κλιματική αλλαγή, η ειρήνη και η δικαιοσύνη.

Τις εργασίες της Επιτροπής απασχόλησε και η επικαιροποίηση των μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ενώ μένει σε εκκρεμότητα η συζήτηση των αντίστοιχων ρυθμιστικών πλαισίων και σε άλλες περιοχές της χώρας. Η διαδικασία επικαιροποίησης των σχετικών μελετών και η υιοθέτηση των νέων κανονιστικών πλαισίων τους πρέπει να επιταχυνθεί όμως και να αναβαθμιστεί έτι περαιτέρω. Υπό το πρίσμα της προστασίας του περιβάλλοντος, παρουσιάστηκε στα μέλη της Επιτροπή και ο νέος θεσμός των απάτητων παραλιών με στόχο να προστατευθούν παραλίες που αυτή τη στιγμή δεν έχουν παραχωρηθεί και να διασφαλιστεί ότι θα μείνουν στη φυσική τους κατάσταση.

Στον θεματικό κύκλο «Η εμπειρία του Συνηγούρου του Πολίτη στη διαχείριση των αποβλήτων», συζητήθηκε η σύνθετη και πολυδιάστατη διαδικασία διαχείρισης αποβλήτων στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σύστημα και την ανάγκη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων. Επιπροσθέτως μας απασχόλησε η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην υγεία, για την οποία ενημερωθήκαμε σε επιστημονικό και τεχνοκρατικό επίπεδο.

Οι βιώσιμες αστικές μεταφορές με στόχο την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την απορρύπανση της ατμόσφαιρας και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης για την προστασία της δημόσιας υγείας, εξετάσθηκαν υπό το πρίσμα των προτεραιοτήτων του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και συγκεκριμένα μέσα από τα προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς και μέσω της στρατηγικής αντικατάστασης των παλιών και ρυπογόνων δημόσιων μέσων επιβατικής μεταφοράς. Παρουσιάστηκαν οι στόχοι που έχουν υλοποιηθεί, οι στόχοι που τίθενται για το επόμενο διάστημα και το θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου υλοποιείται η πολιτική.

Μεγάλο μέρος των εργασιών της Επιτροπής Περιβάλλοντος αφιερώθηκε σε ζητήματα τα οποία αφορούν σε μεγάλης κλίμακας πολιτικές, τον στρατηγικό σχεδιασμό των περιβαλλοντικών και των αναπτυξιακών πολιτικών για μια σειρά κρίσιμων περιβαλλοντικών ζητημάτων σε σύμπλευση με το διεθνές γίνεσθαι, αλλά και ειδικότερα περιβαλλοντικά θέματα, ιδιαίτερα σημαντικά για τη χώρα μας. Η Επιτροπή Περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της εξωστρέφειάς της, συμμετείχε στις σημαντικές διεργασίες που συντελούνταν σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων στην Σύνοδος Κορυφής 2023 SDG Summit, κατά τη διάρκεια της εβδομάδας υψηλού

επιπέδου 78ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (ΓΣΗΕ) καθώς και την 28η διάσκεψη των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28), τα αποτελέσματα των οποίων εξετάστηκαν από την Επιτροπή Περιβάλλοντος. Σε αυτά τα διεθνή φόρα, η χώρα μας συμμετέχει στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι μέσω της σημαντικής παρουσίας και εκπροσώπησης, η χώρα μας αποκτά αναγνωρισιμότητα σε σχέση με το περιβαλλοντικό της προφίλ, τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει, αλλά και την ενεργή επιστημονική της κοινότητα, καθώς πλειάδα επιστημόνων ασχολείται πάνω σε αυτό τον τομέα. Η χώρα μας διαδραματίζει από τους πρωτεύοντες και κυρίαρχους ρόλους στην «μάχη» κατά της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της κλιματικής φιλοδοξίας. Προς τούτο, υποστηρίζει ενεργά τις προσπάθειες της Ε.Ε. να είναι ηγέτιδα στην πρωτοπορία για την κλιματική φιλοδοξία.

Η Επιτροπή επεδίωξε να ενσωματώσει στις ακροάσεις της τόσο εκπροσώπους του Δημοσίου όσο και της επιστημονικής κοινότητας και της κοινότητας των πολιτών. Μέσω της ευρείας εκπροσώπησης, οι συνεδριάσεις της Επιτροπής προσπάθησαν να προσεγγίσουν ολιστικά το κάθε ζήτημα και να παρέχουν σφαιρική εικόνα στα Μέλη της των ποικίλων πτυχών του εκάστοτε προβλήματος. Τόσο η ανάλυση των θεμάτων, όσο και οι διάλογοι με την επιστημονική κοινότητα, ανέδειξαν την ανάγκη περαιτέρω ενσωμάτωσης των επιστημονικών γνώσεων που διαθέτουμε σε πολιτικές και δράσεις, μέσα από παραγωγικό διάλογο για τις πολιτικές περιβάλλοντος, ώστε να είναι πιο ορθολογικές και αποτελεσματικές.

Στην Έκθεση που ακολουθεί, παρουσιάζονται, με συνοπτικό τρόπο, οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα για κάθε θέμα ξεχωριστά που εξέτασε η Επιτροπή, με στόχο να αποτελέσουν ικανά ερεθίσματα για τη χάραξη της περιβαλλοντικής πολιτικής, αλλά και της ανάληψης νομοθετικών πρωτοβουλιών. Πολλά κρίσιμα ζητήματα όμως παραμένουν σε εκκρεμότητα και πρέπει να συζητηθούν σε επόμενες συνόδους, καθώς η προσπάθειά μας για την προστασία του φυσικού μας περιβάλλοντος και της ζωής στον πλανήτη πρέπει να είναι άοκνη.

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατά την Α΄ Τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος συνεστήθη, με την υπ' αριθμ. 9631/6466, από 28 Ιουλίου 2023, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, κ. Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα, σύμφωνα με το άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ).

Η ανωτέρω απόφαση τροποποιήθηκε με τις υπ' αρ. 12472/8400/18.10.2023, 12658/8517/23.10.2023, 12890/8672/26.10.2023, 15510/10475/16.12.2023, 15511/10476/16.12.2023, 4839/3450/09.04.2024 και 7199/4972/19.06.2024, αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής και η τελικώς διαμορφωθείσα σύνθεση της Επιτροπής, για την Α΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου ήταν η ακόλουθη: Διονύσιος Ακτύπης, Χριστίνα Αλεξοπούλου, Φωτεινή Αραμπατζή, Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Γεώργιος Βλάχος, Σταύρος Καλαφάτης, Μάρκος Καφούρος, Γεώργιος Κοτρωνιάς, Αθανάσιος Λιούτας, Χρήστος Μπουκώρος, Θωμαΐς (Τζίνα), Οικονόμου, Θεόδωρος (Θόδωρος) Ρουσόπουλος, Μάριος Σαλμάς¹, Κωνσταντίνος Σκρέκας, Γεώργιος Στύλιος, Μιλτιάδης (Μίλτος) Χρυσομάλλης, Καλλιόπη Βέττα, Μιλτιάδης (Μίλτος) Ζαμπάρας, Συμεών Κεδίκογλου, Γεώργιος Παπαηλιού, Παναγιού (Γιώτα) Πούλου, Ανδρέας Πουλάς, Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη, Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Ασημίνα (Σεμίνα) Διγενή, Διαμάντω Μανωλάκου, Κωνσταντίνος Μπούμπας, Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα, Κομνηνός Δελβερούδης, Σπυρίδων Μπιμπίλας και Πέτρος Δημητριάδης.

Για την εκλογή των μελών του Προεδρείου της εφαρμόζεται το άρθρο 34 ΚτΒ, σε συνδυασμό με το άρθρο 43 Α παρ. 4 ΚτΒ, που ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε σε Σώμα, κατά τις διαδικασίες του Κανονισμού της Βουλής, την 4^η Σεπτεμβρίου 2023, με την εκλογή των μελών του Προεδρείου της. Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, η Βουλευτής, Δρ. Διονυσία - Θεοδώρα Αυγερινοπούλου. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε η

---

¹ Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 4598/23.09.2024 επιστολή του Προέδρου της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», γνωστοποιήθηκε στον Πρόεδρο της Βουλής η απόφαση της Επιτροπής Δεοντολογίας της Νέας Δημοκρατίας σχετικά με τη διαγραφή του κ. Μάριου Σαλμά από μέλος της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ». Ως εκ τούτου, ο κ. Σαλμάς έπαψε να είναι μέλος της Επιτροπής και έκτοτε δεν ορίστηκε αντικαταστάτης του.

Βουλευτής, κυρία Καλλιόπη Βέττα και του Β΄ Αντιπροέδρου ο κ. Ανδρέας Πουλάς.
Για το αξίωμα του Γραμματέως δεν υπεβλήθη πρόταση υποψηφιότητας.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. γ΄) αντικείμενο της Επιτροπής είναι «η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στη χώρα και των συνεπειών των διαφόρων δράσεων απ' αυτού. Η Επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη της εθνικής στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα στόχοι της Επιτροπής είναι η προστασία του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δράσεις και φυσικές καταστροφές, η βελτίωση και η ανάπτυξη του αστικού περιβάλλοντος, η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας της ελληνικής φύσης και των οικοσυστημάτων, η ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, η προστασία και η διαχείριση των υδάτινων πόρων, η διαχείριση των ορυκτών πόρων, όπως επίσης και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η ενθάρρυνση πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της βιοτεχνολογίας και της ενέργειας.

Επιπλέον στην αρμοδιότητα της Επιτροπής ανήκει η έκφραση γνώμης επί της Ετήσιας Εθνικής Έκθεσης για την κατάσταση του περιβάλλοντος και επί των λοιπών εκθέσεων που κατατίθενται στη Βουλή, επί της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, επί της εθνικής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, επί της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών και διεθνών συμβάσεων κ.λπ.

Για την επίτευξη του σκοπού της, η Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.α., καθώς, επίσης, να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία και έρευνα, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος».

III. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος και η Βουλή εκπροσωπήθηκαν σε σειρά Διεθνών και Ευρωπαϊκών συναντήσεων, καθώς η εξωστρέφεια της Επιτροπής αποτελεί ζητούμενο για τα μέλη της και τέθηκε ως προτεραιότητα, στο πλαίσιο της άσκησης της λεγόμενης περιβαλλοντικής κοινοβουλευτικής διπλωματίας. Μέσα από την ενεργό συμμετοχή και τις πολυμερείς συναντήσεις, αναδείχθηκε η ηγεσία που επέδειξε η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος στην εμπάθунση των συνεργασιών και στην δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου επαφών για την εμπάθунση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας συνεργασίας, την προαγωγή του συντονισμού και της ανταλλαγής πληροφοριών και καλών πρακτικών, δυνητικά επωφελούς για τη χώρα μας.

Η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η αλλαγή του αναπτυξιακού μας μοντέλου, υπέρ των επόμενων γενεών, απαιτούν συνεργασία όχι μόνο σε ευρωπαϊκό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, με την Ελλάδα να έχει ηγετικό ρόλο και να προωθήσει ένα βιώσιμο πράσινο μοντέλο ανάπτυξης. Οι κοινές στρατηγικές που διαμορφώνονται, προκύπτουν από την εντεινόμενη συνεργασία της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος για την πράσινη, τη βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον αναπτυξιακή στρατηγική, τις προκλήσεις και τις αλλαγές. Μια συνεργασία που αναπτύσσεται μέσα από την ανταλλαγή απόψεων σε ευρωπαϊκά και διεθνή φόρα, ώστε όλοι μαζί να αναζητήσουμε και να εφαρμόσουμε τις βέλτιστες πρακτικές, με στόχο να παραδώσουμε στις επόμενες γενιές ένα φυσικό υγιές περιβάλλον, υψηλή ποιότητα ζωής και αειφόρο, βιώσιμη και πράσινη ανάπτυξη, στηριζόμενη σε δικαιοσύνη για όλους.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, κυρία Διονυσία-Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, συμμετείχε στην **Σύνοδο Κορυφή 2023 SDG Summit**, που πραγματοποιήθηκε στις 18-19 Σεπτεμβρίου 2023, κατά τη διάρκεια της εβδομάδας υψηλού επιπέδου **78ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (ΓΣΗΕ)**, με την συμμετοχή του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, κ. **Αντόνιο Γκουτέρες**, Αρχηγών Κρατών και Υπουργών, αλλά και της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης I.P.U, στη Νέα Υόρκη. Οι διεργασίες της Διακοινοβουλευτικής Διάσκεψης εστίασαν στη δημόσια

υγεία, την ευημερία, την ενδυνάμωση της δέσμευσης για ενίσχυση των συστημάτων υγείας, καθώς και στην επιτάχυνση της δράσης για την επίτευξη των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs). Η Πρόεδρος της Επιτροπής παρακολούθησε τις εργασίες της **Συνόδου Κορυφής για την Κλιματική Φιλοδοξία (Climate Ambition Summit)**, στην οποία απηύθυνε ομιλία ο Πρωθυπουργός, κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, όπου παρουσίασε τις κύριες περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες της χώρας μας, όπως τα «πράσινα» νησιά (GR-eco islands).

Στο πλαίσιο της εκεί παρουσίας της, είχε σειρά συναντήσεων με αντικείμενο την ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, καθώς και την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. Η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, επισκέφτηκε τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας στα Ηνωμένα Έθνη, κ. **Ευάγγελο Σέκερη**, με τον οποίο είχε την ευκαιρία να συζητήσει για την υποψηφιότητα της χώρας μας για τη θέση Μη Μόνιμου Μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, καθώς και για τις προετοιμασίες της ελληνικής αντιπροσωπίας ενόψει της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ.

Η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος κυρία Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινούπουλου, συμμετείχε σε συνάντηση της Futera για τη βιώσιμη διαχείριση της ένδυσης, ως προς τα θέματα κατανάλωσης ενέργειας, νερού αλλά και πρώτων υλών για την κατασκευή ενδυμάτων. Εντός αυτού του πλαισίου, συναντήθηκε με την Επικεφαλής Βιωσιμότητας της εταιρίας Ralph Lauren, κ. **Devon Leahy**, και την Επικεφαλής Πράσινων Επενδύσεων της εταιρίας H&M, κ. **Ulrika Leverenz**, ενώ συναντήθηκε και με μέλη της Ελληνικής Κοινότητας στην Νέα Υόρκη οι οποίοι εργάζονται στον χώρο της ενέργειας, του περιβάλλοντος και των κλιματικών χρηματοδοτήσεων.

Την Τρίτη, 19 Σεπτεμβρίου, εντός του πλαισίου της Συνόδου του ΟΗΕ για την Κλιματική Φιλοδοξία, η Πρόεδρος της Επιτροπής Περιβάλλοντος συναντήθηκε με την Υπουργό Διεθνούς Συνεργασίας της Αιγύπτου, **Dr. Rania Al-Masat**, με την οποία είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν για την συνεργασία των δύο κρατών στα ενεργειακά ζητήματα.

Ακολούθησε συνάντηση με την Υφυπουργό Περιβάλλοντος για την Κλιματική Αλλαγή και την Ενέργεια της Αυστραλίας, κ. **McAllister**, καθώς και με την Πρέσβειρα της Αυστραλίας για την Κλιματική Αλλαγή, κ. **Kristin Tilley**, με τις

οποίες είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν για θέματα πρόληψης των δασικών πυρκαγιών, και ιδίως για πυρκαγιές μεγάλης κλίμακος. Στην ίδια θεματική κινήθηκε και η συζήτηση με τον Υπουργό Περιβάλλοντος της Σλοβενίας, **Uros Vaigl**. Με την Υπουργό Περιβάλλοντος της Κορέας, **Dr. Wha-Jin Han**, και τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Περιβάλλοντος της Κορέας, **κ. Hyupgsup Lee**, είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν για τις εφαρμογές της υψηλής τεχνολογίας και ιδίως την τεχνική νοημοσύνη (AI) για την προστασία του περιβάλλοντος.

Εντός του πλαισίου της Συνάντησης Υψηλού Επιπέδου για την Καθολική Κάλυψη Υγείας του ΟΗΕ (UN High-Level Meeting on Universal Health Coverage 2023), είχε την ευκαιρία να συναντηθεί με την Αναπληρώτρια Γενική Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, **κ. Amina J. Mohammed**, και να συζητήσουν για τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει η πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη στην πραγματοποίηση της καθολικής υγειονομικής κάλυψης. Στο πλαίσιο του Climate summit, είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει με τους Ειδικούς Απεσταλμένους του Προέδρου των ΗΠΑ για το Κλίμα, ήτοι τον **κ. John Kerry** και την **Sue Biniaz**, σε σχέση με τις νεότερες εξελίξεις στις πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, καθώς και για την διοργάνωση από τη χώρα μας του «Our Ocean Conference» το 2024.

Με αντικείμενο τη ροή των χρηματοδοτήσεων για τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική κρίση, πραγματοποίησε συνάντηση με τη Διευθύντρια Εξωτερικών Υποθέσεων του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα στο πλαίσιο της UNFCCC, **Δρ. Oyun Sanjaasuren**, καθώς και με τον Επίτιμο Πρόεδρο της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU), μέλος του Κοινοβουλίου του Μπαγκλαντές και Πρόεδρο της Διαρκούς Επιτροπής του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Δασών και Κλιματικής Αλλαγής, **κ. Saber Chowdhury**.

Τέλος, στο περιθώριο της συνάντησης για το Ταμείο Απωλειών και Ζημιών, συναντήθηκε με τον Απεσταλμένο της Ολλανδίας για το Κλίμα, Πρίγκιπα **Jaime de Bourbon de Parme**, αλλά και με τον υψηλόβαθμο υπάλληλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Γενική Διεύθυνση Δράσης για το Κλίμα και Προϊστάμενος της Διοικητικής Μονάδας Πολυμερών Υποθέσεων για το Κλίμα, **κ. Δημήτρη Ζευγώλη**, όπου είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν την ανάπτυξη νέου ταμείου απωλειών και ζημιών προς τα αναπτυσσόμενα κράτη που θα αφορά στις ζημίες που είναι απόρροια της κλιματικής κρίσης.

Η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, συμμετείχε εξάλλου στις εργασίες της **147ης Ολομέλειας Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU)**, που πραγματοποιήθηκαν στην Ρουάντα, από τις 21-27 Οκτωβρίου 2023. Κατά τη διάρκεια της διακοινοβουλευτικής συνέλευσης, παρακολούθησε σειρά παράλληλων εκδηλώσεων στις οποίες μιλήσαν και συγκεκριμένα η θεματική αφορούσε στην αντιμετώπιση των εκπομπών μεθανίου. Στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος έχει ήδη αναληφθεί πρωτοβουλία μαζί με την Ευρωβουλή για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου. Επίσης, έγινε ανταλλαγή απόψεων για τη βιώσιμη διαχείριση των ωκεανών και τη γαλάζια οικονομία, καθώς και για τις πολιτικές, τις στρατηγικές και τη νομοθετική πρωτοβουλία για την κλιματική κρίση, ακόμα και για τη διαχείριση των αποβλήτων και των λυμάτων.

Επίσης, η Πρόεδρος της Επιτροπής συμμετείχε στις εργασίες της **28ης διάσκεψης των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28)** που διεξήχθη στο Ντουμπάι (Dubai) των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τις 30 Νοεμβρίου ως την 12η Δεκεμβρίου του 2023. Στην 28η Διάσκεψη η Ελλάδα συμμετείχε με ιδιαίτερα διευρυμένη αντιπροσωπεία υπό την ηγεσία του ίδιου του Πρωθυπουργού, κ. **Κυριάκου Μητσοτάκη**. Οι θέσεις της χώρας μας ταυτίζονται με τις πάγιες ευρωπαϊκές θέσεις και αφορούν κυρίως στην αύξηση της κλιματικής φιλοδοξίας ενώ κύρια θέματα υψηλά στην ατζέντα των διαπραγματεύσεων της COP ήταν η αναπλήρωση του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα, το ζήτημα της ανάμειξης των πολυεθνικών αναπτυξιακών τραπεζών στην χρηματοδότηση της κλιματικής αλλαγής, το θέμα της επαρκούς χρηματοδότησης και ελέγχου, καθώς και η απεξάρτηση από τα στερεά ορυκτά καύσιμα.

Η COP28 ουσιαστικά επικεντρώθηκε στο θέμα των ορυκτών καυσίμων. Η κύρια έκβαση ήταν η ολοκλήρωση του πρώτου παγκόσμιου απολογισμού της συμφωνίας των Παρισίων, όπου κατέληξε σε ένα τελικό κείμενο με αναφορά στη μετάβαση από ορυκτά καύσιμα σε ενεργειακά συστήματα, με δίκαιο, τακτικό και ισότιμο τρόπο, προκειμένου να επιτευχθεί η ουδετερότητα του άνθρακα το 2050 σύμφωνα και με τις επιστημονικές συστάσεις. Η COP28 ανακοίνωσε επίσης τον παγκόσμιο στόχο για τον τριπλασιασμό της χωρητικότητας των ΑΠΕ και το διπλασιασμό του ρυθμού ενεργειακής απόδοσης ως το 2030. Ένα σημαντικό ακόμα μήνυμα που προέκυψε ήταν ότι δεν μπορεί να υπάρξει επιτυχημένη

Συμφωνία των Παρισίων χωρίς τη δράση για τους ωκεανούς «no Paris without Oceans».

Εξάλλου η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, σε πνεύμα εξωστρέφειας, επεδίωξε να επικοινωνήσει τις θέσεις, τους προβληματισμούς της και τις προτάσεις της με τους πολίτες, όπως μέσω ραδιοφωνικών συνεντεύξεων, αλλά και δημοσίευσης σχετικών άρθρων και δελτίων τύπων στον έντυπο και τον ηλεκτρονικό τύπο. Ακόμα, συμμετείχαν σε τηλεοπτικές εκπομπές τόσο του Καναλιού της Βουλής, όσο και της δημόσιας και ιδιωτικής τηλεόρασης, με σκοπό να συζητήσουν θέματα που είχαν προηγουμένως επεξεργαστεί στην Επιτροπή. Περαιτέρω, τόσο το Προεδρείο, όσο και τα Μέλη της Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, παρέστησαν σε σειρά ομιλιών, εκδηλώσεων, απονομών βραβείων σε φορείς και πολίτες που υπερασπίζονται τα θέματα του περιβάλλοντος. Τέλος, πραγματοποίησαν συναντήσεις με επιστημονικούς φορείς, περιβαλλοντικές Μ.Κ.Ο., αλλά και συλλόγους πολιτών.

IV. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος, πραγματοποίησε συνολικά δεκαοκτώ (18) συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανομένης εκείνης της εκλογής των μελών του Προεδρείου της) κατά την Α' Σύνοδο της Κ' Περιόδου.

Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της Επιτροπής εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της και υποβολή προτάσεων, Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων, εκπρόσωποι της περιφερειακής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, υπηρεσιακοί παράγοντες, πανεπιστημιακοί, εκπρόσωποι φορέων, μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων, καθώς και ειδικοί επιστήμονες. Στις δύο (2) τελευταίες συνεδριάσεις της Α' Συνόδου, η Επιτροπή συζήτησε, μεταξύ άλλων, για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκρισή της.

Ειδικότερα:

1. Συνεδρίαση της 4^{ης} Σεπτεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Εκλογή Προεδρείου»

2. Συνεδρίαση της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Προγραμματισμός των εργασιών της Επιτροπής».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Δρ. Πολυξένη Νικολοπούλου-Σταμάτη, Ομότιμη Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Παθολογικής Ανατομίας της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και ιδρύτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Περιβάλλον και Υγεία», Δρ. Μιχαήλ Σκούλλος, Ομότιμος Καθηγητής Χημείας Περιβάλλοντος και Ωκεανογραφίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος του Μεσογειακού Γραφείου Πληροφόρησης για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη (MIO-ECSD) και Πρόεδρος του Μεσογειακού Σκέλους της Παγκόσμιας Σύμπραξης για το Νερό-Μεσόγειος (GWP-Med), Δρ. Νατάσα Κομνηνού, Καθηγήτρια Χειρουργικής - Ιατρικής

Εξωτικών και Άγριων Ζώων της Κτηνιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και Γεώργιος Κρεμλής, Επίτιμος Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, τ. Σύμβουλος του Πρωθυπουργού, κ. Κυριάκου Μητσοτάκη, για θέματα Περιβάλλοντος, Κλιματικής και Κυκλικής Οικονομίας, Μέλος του Περιβαλλοντικού και Κοινωνικού Συμβουλίου της EBRD (Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης), Μέλος του Δ.Σ. του EPLO (Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου) και Πρόεδρος του Ινστιτούτου Κυκλικής Οικονομίας και Κλίματος, καθώς και Πρόεδρος της Σύμβασης Εσροο, UNECE. Επίσης παρευρέθει και ο Δρ. Ιωάννης Ματσίνος, Καθηγητής του Τομέα Διαχείρισης Οικοσυστημάτων στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

3. Συνεδρίαση της 18^{ης} Οκτωβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Θεματικός κύκλος: “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών - Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023 στο Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς - Λευκίμης Σουφλίου».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ευάγγελος Γκουντούφας, Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος, Παναγιώτης Καλακίκος, Δήμαρχος Σουφλίου, Θεοδώρα Σκαρτσή, διαχειρίστρια της Εταιρείας Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης, Δημήτρης Μπακαλούδης, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με εξειδίκευση στην Οικολογία και Διαχείριση Άγριας Πανίδας, Σπύρος Γαλατσίδας, Καθηγητής και Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών Γεωπονίας και Δασολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και Μαρτίνος Γκαίτλιχ, Υπεύθυνος Περιβαλλοντικών Θεμάτων & Πολιτικής της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας.

4. Συνεδρίαση της 18^{ης} Οκτωβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Θεματικός κύκλος: “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών - Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Θεόδωρος Σκυλακάκης, Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ευάγγελος Γκουντούφας, Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Παναγιώτης Καλακίκος, Δήμαρχος Σουφλίου, Δημήτρης Μπακαλούδης, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με εξειδίκευση στην Οικολογία και Διαχείριση Άγριας Πανίδας και Μαρτίνος Γκαίτλιχ, Υπεύθυνος Περιβαλλοντικών Θεμάτων & Πολιτικής της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας.

5. Συνεδρίαση της 8^{ης} Νοεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής για:

- α. την προετοιμασία της 28ης Διάσκεψης των Κρατών της Σύμβασης – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP 28)
- β. τα συμπεράσματα της 78ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, της Εβδομάδας Κλίματος στη Νέα Υόρκη, της Συνόδου Κορυφής για τη Κλιματική Φιλοδοξία και
- γ. για τις σχετικές με το κλίμα εκδηλώσεις της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU)».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: ο Γενικός Γραμματέας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Πέτρος Βαρελίδης και ο Πρέσβης των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων στην Ελλάδα, κ. Σουλεϊμάν Χάμεντ Αλμαζρούεϊ (H.E. Sulaiman Hamid Almazroui). Επίσης παρευρέθηκαν οι κυρίες Αικατερίνη Κορυζή, Διευθύντρια γραφείου του Γενικού Γραμματέα Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων, κ. Πέτρου Βαρελίδη και Ιμάν Αλζεϊούντι – 1η Γραμματεύς – Επικεφαλής Οικονομικών –

Πολιτικών Υποθέσεων και Τύπου (Eiman Alzeyoudi, 1st Secretary - Head of the Political, Economic and Media Section of the Embassy).

6. Συνεδρίαση της 22^{ας} Νοεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Θεματικός Κύκλος: Αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης του διοξειδίου του άνθρακος (CCUS) στην Ελλάδα. Ειδικότερο θέμα: Παρουσίαση της Μελέτης του IENE αναφορικά με τις προοπτικές της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και αξιοποίησης άνθρακα (CCUS) στην Ελλάδα και ευρύτερα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Κωστής Σταμπολής, Πρόεδρος και Εκτελεστικός Διευθυντής του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE), Ευγενία Τζαννίνη, Δικηγόρος και Εταίρος του IENE, Δρ. Νικόλαος Κούκουζας, Γεωλόγος και Σύμβουλος του IENE, Αναστάσιος Βλασσόπουλος, Πρόεδρος και Επικεφαλής της Επιχειρηματικής Μονάδας Έρευνας και Παραγωγής Υδρογονανθράκων της HELLENiQ UPSTREAM S.A., Δρ. Αριστοφάνης Στεφάτος, Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε. (ΕΔΕΥΕΠ), Δημήτριος Ταμβάκης, Επικεφαλής της Διεύθυνσης Δραστηριοτήτων Εταιρικής Ανάπτυξης της ΔΕΠΑ Εμπορίας Α.Ε., Κλεοπάτρα Αβραάμ, Διευθύντρια Στρατηγικού Σχεδιασμού του ΔΕΣΦΑ (Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε.) και Βασίλης Στενός, Μηχανικός Περιβάλλοντος με διατριβή πάνω στη δέσμευση και αξιοποίηση του διοξειδίου του άνθρακος και Ιδρυτής της καινοτόμου βιοτεχνολογικής εταιρίας Σολμέγια, που εδρεύει στο Ερευνητικό κέντρο του Δημοκρίτου. Επίσης παρευρέθηκαν οι κ.κ.: Ευθύμιος Ταρτάρας, Γεωεπιστήμων – Σύμβουλος Διοίκησης της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων Α.Ε.(ΕΔΕΥΕΠ), Ιωάννης Σταυρακόπουλος, Ειδικός Ενεργειακής Μετάβασης & Στρατηγικού Σχεδιασμού του ΔΕΣΦΑ και Κωνσταντίνος Οικονομόπουλος, Επιστημονικός συνεργάτης- Ερευνητής (Research Fellow) του IENE.

7. Συνεδρίαση της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Ενημέρωση σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Στέλιος Κυμπουρόπουλος, Ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, Αριστοτέλης Αϊβαλιώτης, Γενικός Γραμματέας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Καθηγητής Στέλιος Λουκίδης, Πρόεδρος της Ελληνικής Πνευμονολογικής Εταιρείας, Σταύρος Θεοδωράκης, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Chiesi Hellas και Δημήτριος Δαλαβούρας, Μηχανολόγος Μηχανικός της Γενικής Ψυκτικής Α.Τ.Ε.Κ.Ε.

8. Συνεδρίαση της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2023

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Ενημέρωση για τα συμπεράσματα της 28^{ης} Διάσκεψης των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28)».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Στυλιανή Μενδώνη, Υπουργός Πολιτισμού (μέσω webex), Πέτρος Βαρελίδης, Γενικός Γραμματέας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Μύρων Φλουρής, Γενικός Γραμματέας Τουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης του Υπουργείου Τουρισμού, Μαρία Καμμά, Δήμαρχος Τήλου (μέσω webex), Ιωάννης Δημητριάδης, Δήμαρχος Πόρου, Αθανάσιος Πολυχρονόπουλος, Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος του Ομίλου POLYGREEN, Θεόδουλος Μεσημέρης, Αναπληρωτής Διευθυντής Τμήματος Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος Κύπρου και Αγγελική Μπούρα, Αντιπρόεδρος Ένωσης Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών (ΕΔΕΜ) και Πρόεδρος Cluster Ενέργειας και Περιβάλλοντος του ICC Woman Hellas. Επίσης παρευρέθηκαν (μέσω webex) από το γραφείο της Υπουργού Πολιτισμού κυρίας Στυλιανής Μενδώνης οι κυρίες: Σοφία Σπυροπούλου, Αρχαιολόγος, και Μαργαρίτα Κοκκώνη, Υπάλληλος της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

9. Συνεδρίαση της 23^{ης} Ιανουαρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Οι προοπτικές της γαλάζιας οικονομίας: Βιώσιμος Τουρισμός».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Μύρων Φλουρής, Γενικός Γραμματέας Τουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης Τουρισμού.

10. Συνεδρίαση της 13^{ης} Φεβρουαρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη στη διαχείριση των αποβλήτων».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Εμμανουήλ Γραφάκος, Γενικός Γραμματέας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και ο Ανδρέας Ποττάκης, Συνήγορος του Πολίτη. Επίσης, παρευρέθηκαν οι κυρίες: Αναστασία Αρφανάκου, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ρόζα Γιαννέλη, Νομική Σύμβουλος του Γενικού Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η κυρία Δάφνη Φιλιππάκη, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη.

11. Συνεδρίαση της 4^{ης} Απριλίου 2024²

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης για τις πυρόπληκτες περιοχές».

Τα Μέλη των Συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ευστάθιος Σταθόπουλος, Γενικός Γραμματέας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Χριστόδουλος Τοψίδης, Περιφερειάρχης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Μέλος ΔΣ της ΕΝΠΕ, Πρόεδρος της Επιτροπής Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, Χαράλαμπος Μπονάνος, Αναπληρωτής Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδος, Χρήστος Ευστρατίου, Χωρικός Αντιπεριφερειάρχης Δωδεκανήσου, Βλάσης Σιώμος,

---

² Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Περιφερειών.

Πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας της ΚΕΔΕ, Ευάγγελος Γκουντούφας, Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Σταύρος Τσιλίκουνας, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δασικών Έργων και Υποδομών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ανθούλα Αναγνωστοπούλου, Συνεργάτης Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας – Υπεύθυνη για τη διαχείριση των έργων που εντάσσονται στο Ταμείο Ανάκαμψης και Πολιτικός Μηχανικός και Μίνα Γερασίδη, Επιστήμονας του Τμήματος Μελετών Περιβάλλοντος και Τεχνολογίας της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής. Επίσης παρευρέθηκαν οι κ.κ.: Φάνης Σπανός, Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας, Δημήτριος Βουρδάνος, Αναπληρωτής Περιφερειάρχης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, Δημήτρης Μπαϊρακτάρης, Σύμβουλος ΚΕΔΕ σε θέματα Πολιτικής Προστασίας και Σοφία Χρυσή, Ειδική Συνεργάτης του Προέδρου Πολιτικής Προστασίας ΚΕΔΕ (κ. Σιώμου).

12. Συνεδρίαση της 22^{ης} Απριλίου 2024³

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Περιβάλλον και Υγεία».

Τα Μέλη των συναρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών ενημέρωσαν οι κ.κ.: Χρήστος Ζερεφός, Γενικός Γραμματέας της Ακαδημίας Αθηνών, Εθνικός Εκπρόσωπος για την Κλιματική Αλλαγή, η κυρία Λυδία Καρρά, Ιδρύτρια και Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, η κυρία Margaret Rita Karagas, Καθηγήτρια, Πρόεδρος του Τμήματος Επιδημιολογίας της Ιατρικής Σχολής Geisel, Ιδρυτική Διευθύντρια των Κέντρων Μοριακής Επιδημιολογίας και Έρευνας Περιβαλλοντικής Υγείας και Πρόληψης Νοσημάτων Παιδιών στο Dartmouth College-U.S. - Fulbright Scholar (Ινστιτούτο Prolapsis), ο κ. Δημοσθένης Σαρηγιάννης, Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Καθηγητής Περιβαλλοντικής Μηχανικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, η κυρία Πολυξένη Νικολοπούλου-Σταμάτη, Πρόεδρος του European Network of Scientists for Social and Environmental Responsibility στο Βερολίνο, Καθηγήτρια

---

³ Κοινή συνεδρίαση με την Ειδική Διαρκή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων.

Περιβαλλοντικής Παθολογικής Ανατομικής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γραμματέας Δ.Σ. του Μαριολοπούλειου - Καναγκίνειου Ιδρύματος Επιστημών Περιβάλλοντος, ο κ. Πέτρος Κουτράκης, Καθηγητής Περιβαλλοντικών Επιστημών, πρώην Διευθυντής του Κέντρου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης, Κλιματικής Αλλαγής και Ενέργειας του Harvard University, ο κ. Νικόλαος Μιχαλόπουλος, Διευθυντής Ερευνών του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, Καθηγητής στο Τμήμα Χημείας του Πανεπιστημίου Κρήτης και ο κ. Κυριάκος Σουλιώτης, Καθηγητής Πολιτικής Υγείας της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, καθώς και ο κ. Θόδωρος Σκυλακάκης – Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η κυρία Ειρήνη Αγαπηδάκη, Αναπληρώτρια Υπουργός Υγείας.

13. Συνεδρίαση της 16^{ης} Μαΐου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«α. Δίκτυο Natura 2000 – Επικαιροποίηση μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. β. Απάτητες Παραλίες».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Πέτρος Βαρελίδης, Γενικός Γραμματέας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ιωάννης Τρεπεκλής, Περιφερειάρχης Ιονίων Νήσων, Σπυρίδων Ιωάννου, Αντιπεριφερειάρχης Ιονίων Νήσων Χωροταξίας Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, Στυλιανός Μπλέτσας, Αντιπεριφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και το Περιβάλλον, Γεώργιος Κοτσαγεώργης, Δρ. Βιολόγος, Περιβαλλοντολόγος εταίρος της ENVECO A.E., Συντονιστής Έργου Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ), Δέσποινα Καλλιδρομίτου, Πολιτικός Μηχανικός, Πρόεδρος και Διευθύνουσα Σύμβουλος της ΕΨΙΛΟΝ Α.Ε., Εκπρόσωπος της σύμπραξης των εταιρειών ΕΨΙΛΟΝ Α.Ε. και ΗΛΙΔΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Α.Ε. για την εκπόνηση της Μελέτης 5 «Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων» και Ειρήνη - Σπυριδούλα Στανωτά, Γεωλόγος - Γεωπεριβαλλοντολόγος, Υπεύθυνη Τμήματος Περιβαλλοντικών Μελετών της ΗΛΙΔΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Α.Ε., Υπεύθυνη σύνταξης της Μελέτης 5.

14. Συνεδρίαση της 13^{ης} Ιουνίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Η εφαρμογή της νέας δασικής μεταρρύθμισης».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Ευστάθιος Σταθόπουλος, Γενικός Γραμματέας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Ευάγγελος Γκουντούφας, Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Σουζάνα Ανδρίτσου, Τμηματάρχης στο Τμήμα Διαχείρισης Δημοσίων Δασικών & Λιβαδικών Οικοσυστημάτων. Επίσης παρευρέθει ο κ. Παναγιώτης Δρούγας, Διευθυντής στη Διεύθυνση Διαχείρισης Δασών.

15. Συνεδρίαση της 27^{ης} Ιουνίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Ενημέρωση για την πρόοδο των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας (Sustainable Development Goals)».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο κ. Φώτιος Φυσιλής, Προϊστάμενος του Τμήματος Επιστημονικής Τεκμηρίωσης και Εποπτείας της Διεύθυνσης Επιστημονικής Εποπτείας της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων. Επίσης παρευρέθη και ο κ. Ανδρέας Κούνδουρος, Προϊστάμενος του τμήματος Ευρωπαϊκών Μελετών, Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής των Ελλήνων.

16. Συνεδρίαση της 3^{ης} Ιουλίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Δίκτυο Natura 2000 – Επικαιροποίηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Κωνσταντίνος Γκιουλέκας, Υφυπουργός Εσωτερικών, αρμόδιος για θέματα Μακεδονίας - Θράκης, Ανάργυρος Πατακάκης, Θεματικός Αντιπεριφερειάρχης Αγροτικής Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας της Περιφέρειας Ανατολικής

Μακεδονίας και Θράκης, Κωνσταντίνα - Αμαλία Μασίκα, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη του Τμήματος προστατευόμενων περιοχών της Διεύθυνσης Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Στέργιος Διαμαντόπουλος, Δασολόγος / Περιβαλλοντολόγος, Εκπρόσωπος της αναδόχου εταιρείας ΟΜΙΚΡΟΝ Σύμβουλοι Περιβάλλοντος Α.Ε.

17. Συνεδρίαση της 9^{ης} Ιουλίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Α. Ενημέρωση, από τον Υφυπουργό Υποδομών και Μεταφορών, κ. Βασίλη Οικονόμου, για τις βιώσιμες αστικές μεταφορές. Β. Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής και ορισμός εισηγητών κατά θέματα».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν οι κ.κ.: Βασίλειος Οικονόμου, Υφυπουργός Υποδομών και Μεταφορών, Ξιφαράς Ιωάννης, Γενικός Γραμματέας Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Τσαμπρινός Αθανάσιος, Εντεταλμένος Σύμβουλος Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Νέων Τεχνολογιών του Δήμου Πύργου και Καρνάρου Αναστάσιος, Αντιδήμαρχος Δήμου Πύργου - Κρέστενας - Ανδρίτσαινας.

18. Συνεδρίαση της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

«Συζήτηση επί των εισηγήσεων που θα συμπεριληφθούν στην Έκθεση της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) και έγκριση της αυτής».

V. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. «Θεματικός κύκλος “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών – Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023 στο Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης Σουφλίου»

Εισηγητής: Πέτρος Δημητριάδης, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή: Η Σημασία του Οικοσυστήματος της Δαδιάς

Το δάσος της Δαδιάς έχει χαρακτηριστεί εύστοχα ως ο πνεύμονας όλης της Ευρώπης και αποτελεί τμήμα του Εθνικού Πάρκου Δαδιάς-Λευκίμης – Σουφλίου, Κατέχει ξεχωριστή γεωγραφική θέση σε διεθνές επίπεδο, καθώς βρίσκεται στο σταυροδρόμι μεταξύ Ασίας, Ευρώπης και Αφρικής, κοντά στον μεγάλο ανατολικότερο μεταναστευτικό διάδρομο πολλών ειδών πουλιών.

Η περιοχή αποτελεί ένα από τα λίγα καταφύγια σπάνιων αρπακτικών πουλιών σε όλη την Ευρώπη, ενώ εδώ συναντάται ο μοναδικός αναπαραγόμενος πληθυσμός Μαυρόγυπα στα Βαλκάνια.

Στη Δαδιά είχαν καταγραφεί συνολικά 360-400 είδη φυτών, 104 είδη πεταλούδων, 12-13 είδη αμφιβίων, 29 είδη ερπετών και 60-65 είδη θηλαστικών.

Εκ των 38 ειδών αρπακτικών που υπάρχουν στην Ευρώπη, στη συγκεκριμένη περιοχή ζούσαν τα 36.

Υπήρχε και υψηλή οικολογική αξία, που σχετιζόταν με τα διαφορετικά του γεωστρώματα, το συνδυασμό μεσογειακού και ηπειρωτικού κλίματος, στη γειτνίαση με την Ασία και στην ποικιλία των οικοσυστημάτων, συν τα μοναδικής αισθητικής τοπία με βραχώδεις σχηματισμούς, ρυάκια και ποτάμια, τα ενδημικά φυτά και τα σημεία γεωλογικού ενδιαφέροντος.

Όλα αυτά είχαν επισημανθεί από Ευρωπαίους επιστήμονες πριν μισό αιώνα. Το 1980 η περιοχή ανακηρύχθηκε προστατευόμενη περιοχή από το δίκτυο Natura.

Αυτό σημαίνει πως έκτοτε έπρεπε να αντιμετωπίζονται οι απειλές για τα είδη που υπήρχαν εκεί, να καθορίζονται ποιες ανθρώπινες χρήσεις και δραστηριότητες επιτρέπονται σε αυτές τις περιοχές (πχ στις λίμνες και τα ποτάμια ζούσαν είδη ψαριών που κινδύνευαν με εξαφάνιση) και με ποιους ειδικούς όρους.

Δηλαδή, έπρεπε να δημιουργηθεί σχέδιο διαχείρισης και να υπάρξουν οι σχετικές ρυθμίσεις, το αργότερο έως το 2012. Δυστυχώς έως το 2020 δεν είχε ολοκληρωθεί.

II. Οι καταστροφές του 2022 και του 2023

Το δάσος υπέστη μερική καταστροφή το καλοκαίρι του 2022. Δυστυχώς όμως, το έτος 2023 και πιο συγκεκριμένα στα τέλη του Αυγούστου, το Δάσος της Δαδιάς υπέστη σοβαρή καταστροφή κατά την καταστροφική πυρκαγιά στο Νομό Έβρου, στη χειρότερη δασική πυρκαγιά, σύμφωνα με την Κομισιόν, στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), κατά την οποία καταστράφηκαν 800.000 στρέμματα.

Η πυρκαγιά κατέδειξε τις ελλείψεις σε δασοφύλακες, αλλά και την γενικότερη ελλιπή φύλαξη της περιοχής, στοιχείο που τονίστηκε και από τον Δήμαρχο Σουφλίου, κ. Παναγιώτη Καλακίκο, ο οποίος έκανε λόγο για μόλις 4 δασοφύλακες που περιπολούσαν στην περιοχή της Δαδιάς.

Η καταστροφή που υπέστη το δάσος ήταν εξαιρετικά σοβαρή, σύμφωνα με τον Πρόεδρο του τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Αλέξανδρου Δημητρακόπουλου, ο οποίος τόνισε πως «δεν θα ξαναδούμε το δάσος της Δαδιάς όπως το ξέραμε.

III. Ο ενδεδειγμένος τρόπος αναδάσωσης του Δάσους

Λόγω της μοναδικής βιοποικιλότητας του Δάσους της Δαδιάς, αλλά και των ιδιαιτεροτήτων του Οικοσυστήματος, η αναδάσωση της Δαδιάς δεν είναι μία απλή υπόθεση, δεδομένου ότι, πολλά δένδρα που υπήρχαν στην περιοχή θα χρειαστούν τουλάχιστον 100 με 150 χρόνια για να ξαναβρούν το προγενέστερο σχήμα τους, το οποίο χρησιμοποιούνταν από τα προστατευόμενα είδη.

Τα μεσογειακού τύπου οικοσυστήματα, αν δεν ξανακαούν, ξαναβγαίνουν. Αν ξανακαούν κάτι έχει γίνει επίτηδες (εμπρησμός), καθώς η δεύτερη φορά δεν μπορεί να προκύψει με αυτοανάφλεξη.

Για να ξαναφυτρώσουν τα δάση, δεν πρέπει να βοσκηθούν ή να καταπατηθούν. Άρα, πρέπει να υπάρχει απόλυτη προστασία.

Σε ό,τι αφορά τη βόσκηση, κατά τη χρονιά που ακολουθεί τη φωτιά, ξεκινούν να φυτρώνουν τα σπέρματα ψυχανθών φυτών που υπάρχουν στην «τράπεζα» του εδάφους.

Τα ψυχανθή (πχ το άγριο τριφύλλι), έχουν στις ρίζες τους αποικίες μικροοργανισμών, οι οποίοι δεσμεύουν το άζωτο από την ατμόσφαιρα.

Το άζωτο εξαφανίζεται με τους καπνούς της φωτιάς (χάνεται περίπου 95%) και είναι απαραίτητο στοιχείο για τη ζωή, καθώς είναι κύριο συστατικό των πρωτεϊνών και των ενζύμων.

Το ψυχανθή είναι και άριστη κτηνοτροφή. Τα γιδοπρόβατα τα προτιμούν και έτσι σταματούν την επαναφορά του αζώτου.

Ως προτεινόμενη λύση για την αναγέννηση του δάσους έχει προταθεί η φυσική αναδάσωση, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με τους σπόρους που υπάρχουν στα κουκουνάρια των πεύκων, αλλά και την λεγόμενη παραβλάστηση στα φυλλοβόλα και αείφυλλα δέντρα. Από την στιγμή που δεν καταστρέφονται οι ρίζες, επιτυγχάνεται η αναβλάστηση.

Αναφορικά με την προτεινόμενη φύτευση άλλων ειδών στην θέση των πεύκων, με την δικαιολογία πως τα πεύκα φλέγονται πολύ εύκολα, να επισημανθεί πως η πρόταση αυτή έχει συναντήσει τις αντιδράσεις και της επιστημονικής κοινότητας, δεδομένου ότι τα πεύκα ευδοκιμούν όπου δεν ευδοκιμούν άλλα είδη, αλλά και τυχόν φύτευση άλλων ειδών ενδεχομένως να διαταράξει την βιολογική ισορροπία της περιοχής.

Επίσης, θα πρέπει να αποθαρρυνθεί και οποιαδήποτε άλλη μορφή ανθρώπινης επέμβασης, όπως εγκατάσταση φωτοβολταϊκών αλλά και δημιουργία Αιολικών Πάρκων στην περιοχή. Τυχόν εγκατάσταση μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) στην καμένη περιοχή, θα αλλοιώσει το τοπίο της περιοχής και θα προκαλέσει σοβαρό πλήγμα στην οικολογική ισορροπία της περιοχής.

Συμπερασματικά, ο ενδεδειγμένος τρόπος αναδάσωσης της περιοχής είναι η φυσική αναδάσωση, με παράλληλη φύλαξη από τη βόσκηση και αποτροπή της καταπάτησης, αλλά και με τη μη δημιουργία εγκαταστάσεων των ΑΠΕ στις καμένες εκτάσεις.

2. «Θεματικός Κύκλος: “Προστασία δασών” - Πρόληψη δασικών πυρκαγιών – Αποτίμηση και αποκατάσταση του δασικού κεφαλαίου από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2023»

Εισηγητής: Κωνσταντίνος Μπούμπας, Μέλος της Επιτροπής

Είναι κοινή παραδοχή ότι τα δάση δεν είναι απλώς ένας φυσικός πόρος, αλλά αποτελούν τον πνεύμονα της γης, θεμέλιο για τη βιοποικιλότητα, το κλίμα και την ίδια μας την ευημερία. Δυστυχώς, κάθε καλοκαίρι γινόμαστε μάρτυρες καταστροφικών πυρκαγιών που αφανίζουν τεράστιες εκτάσεις, θέτοντας σε κίνδυνο αυτό τον πολύτιμο πλούτο. Καταστρέφονται χιλιάδες στρέμματα δασικών εκτάσεων, με αποτέλεσμα ανυπολόγιστες περιβαλλοντικές και οικονομικές ζημιές και το χειρότερο, το κόστος σε ανθρώπινες ζωές.

Η προστασία των δασών και η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών είναι δύο αλληλένδετες προκλήσεις, που απαιτούν άμεση και αποφασιστική δράση.

Πόσο έτοιμοι είμαστε, όμως, ως Πολιτεία να αναμετρηθούμε με τα νέα δεδομένα στις φυσικές καταστροφές;

Η Κυβέρνηση διατυμπανίζει σε κάθε ευκαιρία τις δράσεις στις οποίες έχει προχωρήσει, προκειμένου, να αντιμετωπιστούν αποφασιστικά και αποτελεσματικά οι αυξανόμενες προκλήσεις που προκαλεί η κλιματική αλλαγή και η ανεπαρκής διαχείριση των δασών. Ωστόσο, τα επαναλαμβανόμενα περιστατικά καταστροφικών πυρκαγιών τα τελευταία έτη, μάλλον καταδεικνύουν σοβαρές αδυναμίες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μέτρων για τα οποία επαίρεται.

Ακούμε για την εκπόνηση μεγάλων έργων πρόληψης, για παράδειγμα τον καθαρισμό δασικών εκτάσεων ή τις αντιπυρικές ζώνες, αλλά και για το πρόγραμμα ANTINERO, που παρουσιάζεται ως ένα σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση της πρόληψης και της διαχείρισης των δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας, που θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ κρατικών φορέων, τοπικών κοινοτήτων και επιστημονικών ιδρυμάτων, για μια ενιαία στρατηγική στην πυροπροστασία.

Είναι, όμως, αυτό αρκετό; Εκ του αποτελέσματος, φαίνεται πως μάλλον δεν είναι.

Δυστυχώς, η διαχείριση των δασών μας είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκής. Μεγάλο πλήγμα αποτελεί ο ανεπαρκής καθαρισμός, που αποτελεί μια ωρολογιακή βόμβα μέσα στη δασική έκταση, έτοιμη να καταστρέψει τα πάντα. Πλείστες όσες είναι οι καταγγελίες για ελλιπή απομάκρυνση της βιομάζας, η συσσώρευση της οποίας λειτουργεί ως καύσιμη ύλη, ιδίως σε περιόδους ξηρασίας. Η απομάκρυνση της βιομάζας, όχι μόνο μειώνει την πιθανότητα ανάφλεξης, αλλά και διευκολύνει την πρόσβαση των πυροσβεστικών δυνάμεων σε περίπτωση φωτιάς. Είναι, επομένως, εκ των ων ουκ άνευ η επίσπευση της συγκεκριμένης δράσης.

Μάλιστα, προκειμένου να στραφεί το ενδιαφέρον προς αυτή την κατεύθυνση ακούγονται διάφορες προτάσεις, όπως για παράδειγμα, η απομάκρυνσή της να συνδυαστεί με την αξιοποίησή της για παραγωγή ενέργειας, ως ένα επιπλέον κίνητρο.

Εξίσου σημαντική, βέβαια, είναι και η ανάγκη για επίσπευση της δημιουργίας αντιπυρικών ζωνών, με στρατηγικό σχεδιασμό και σωστή συντήρηση, προκειμένου να διασφαλίσουμε ότι τα δάση μας παραμένουν ασφαλή και ανθεκτικά απέναντι στην απειλή των πυρκαγιών. Η χρηματοδότηση αυτών των έργων, φυσικά, πρέπει να είναι άμεση και γενναιόδωρη, μιας και όπως όλοι γνωρίζουμε, η καταστροφή δεν περιμένει τα χρονοδιαγράμματα και τις αποφάσεις μας.

Ζωτικής σημασίας, βέβαια, σε αυτή τη μάχη κατά των πυρκαγιών που απειλούν τα δάση μας είναι και η ενίσχυση των αρμόδιων φορέων, εν προκειμένω της Δασικής Υπηρεσίας. Η ενίσχυση φυσικά οφείλει να είναι διπλή και σε ανθρώπινο δυναμικό, με εξειδικευμένα στελέχη, αλλά και χρηματική, καθώς μέχρι σήμερα η χρηματοδότησή της παραμένει ελάχιστη. Οι δασικές υπηρεσίες μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην πυροπροστασία, με πρόληψη και συντήρηση, αλλά και άμεση αντίδραση και εποπτεία, ως ασπίδα προστασίας των δασών μας.

Βέβαια, δε μπορούμε να μην αναφέρουμε και την ανάγκη καλλιέργειας μιας κουλτούρας πρόληψης στις τοπικές κοινωνίες. Με όχημα την τοπική αυτοδιοίκηση, μπορούν οι πολίτες να γίνουν ενεργά μέλη της μεγάλης αυτής αλυσίδας προστασίας των δασών μας.

Η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση των τοπικών κοινοτήτων για την πρόληψη των πυρκαγιών, ενισχύει την ικανότητά τους να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και να συμμετέχουν ενεργά στην υλοποίηση προληπτικών μέτρων. Με την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των πολιτών και των αρμόδιων υπηρεσιών, δημιουργείται ένα ισχυρό δίκτυο προστασίας που συνδυάζει γνώση, πρόληψη και άμεση αντίδραση, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο πυρκαγιών και προστατεύοντας την τοπική κοινότητα και το φυσικό περιβάλλον.

Μαζί με τον ανθρώπινο παράγοντα, βέβαια, δεν πρέπει να παραβλέπουμε και τις ευκαιρίες που μας προσφέρουν απλόχερα οι νέες τεχνολογίες.

Η χρήση drones, για παράδειγμα, στην πρόληψη πυρκαγιών έχει αναδειχθεί ως μια επαναστατική και αποτελεσματική τεχνολογία που ενισχύει σημαντικά τις στρατηγικές πρόληψης και παρακολούθησης.

Τα drones, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκτέλεση εναέριων περιπολιών και την καταγραφή της κατάστασης των δασών. Σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, μπορούν να συνδράμουν στην αξιολόγηση των ζημιών, την παρακολούθηση της πορείας της φωτιάς και την καθοδήγηση των πυροσβεστικών δυνάμεων. Η ενσωμάτωσή τους στη στρατηγική πυροπροστασίας ενισχύει την ικανότητα πρόβλεψης, τον συντονισμό των επιχειρήσεων και την ταχύτητα αντίδρασης, καθιστώντας τα πολύτιμα εργαλεία στη διαχείριση των δασικών πυρκαγιών. Οπότε, καλό θα είναι να προχωρήσει η χρήση τους σε περισσότερες περιοχές και όσο το δυνατόν πιο γρήγορα.

3. «Ενημέρωση των Μελών της Επιτροπής για: α. την προετοιμασία της 28^{ης} Διάσκεψης των Κρατών της Σύμβασης – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP 28), β. τα συμπεράσματα της 78^{ης} Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, της Εβδομάδας Κλίματος στη Νέα Υόρκη, της Συνόδου Κορυφής για τη Κλιματική Φιλοδοξία και γ. τις σχετικές με το κλίμα εκδηλώσεις της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU)»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, εκπροσώπησε την Επιτροπή και τη Βουλή σε μια σειρά διεθνών συναντήσεων, μεταξύ αυτών στην 78η Σύνοδο Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και στην 147^η Ολομέλεια της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU). Η εξωστρέφεια της Επιτροπής αποτελεί ζητούμενο στο πλαίσιο της άσκησης της λεγόμενης περιβαλλοντικής κοινοβουλευτικής διπλωματίας. Μέσα από την ενεργό συμμετοχή και τις πολυμερείς συναντήσεις, αναδείχθηκε η ηγεσία που επέδειξε η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος στην εμβάθυνση των συνεργασιών και στην δημιουργία ενός ισχυρού δικτύου επαφών, για την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας συνεργασίας, την προαγωγή του συντονισμού και την ανταλλαγής πληροφοριών και καλών πρακτικών, δυνητικά επωφελών για τη χώρα μας.

78^η Σύνοδος Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ - Εβδομάδα Κλίματος - Σύνοδος Κορυφής για την Κλιματική Φιλοδοξία -18 έως 26 Σεπτεμβρίου 2023 - Νέα Υόρκη

Η 78^η Σύνοδος Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ - Εβδομάδα Κλίματος - Σύνοδος Κορυφής για την Κλιματική Φιλοδοξία πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη, με τη συμμετοχή του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, κ. Αντόνιο Γκουτέρες, αρχηγών κρατών και υπουργών, αλλά και της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης. Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, είχε απευθύνει επιστολή σε όλα τα κοινοβούλια για τη συμμετοχή των βουλευτών απευθείας στις διακυβερνητικές συναντήσεις των

Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας καλούσε τα εθνικά κοινοβούλια να συμμετάσχουν στις συγκλήσεις του ΟΗΕ, οι οποίες μέχρι τώρα ήταν ανοικτές μόνο απευθείας και μόνο για τις κυβερνητικές αντιπροσωπείες. Παράλληλα με τη σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, πραγματοποιήθηκε και η Σύνοδος Κορυφής για την Κλιματική Φιλοδοξία (Climate Ambition Summit), ενώ προηγήθηκε και η Σύνοδος για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG Summit). Το βασικό θέμα της Γενικής Συνέλευσης, έφερε τον τίτλο «Ανοικοδομώντας την εμπιστοσύνη και θέτοντας εκ νέου σε κίνηση την παγκόσμια αλληλεγγύη: Επιταχύνοντας τη δράση για την Ατζέντα του 2030 και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης προς την ειρήνη, την ευημερία, την πρόοδο και τη βιωσιμότητα για όλους».

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην επιτάχυνση της δράσης για την «Ατζέντα 2030» και τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης για την ευημερία, την πρόοδο και την βιωσιμότητα για όλους. Η πλειονότητα των παγκόσμιων στόχων βιωσιμότητας, σχετίζεται με περιβαλλοντικούς στόχους και γι' αυτό τον λόγο η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής παρακολουθεί πολύ στενά τη Βιώσιμη Ατζέντα.

Ο Πρωθυπουργός απηύθυνε ομιλία στην 78η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, ο οποίος τόνισε ότι, χωρίς πολυμερή συνεργασία, οι καταστροφικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα γίνουν σύντομα ο κανόνας και όχι η εξαίρεση. Παράλληλα, παρέθεσε στοιχεία σχετικά με τις φυσικές καταστροφές που έπληξαν την Ελλάδα, με ειδική αναφορά στον Έβρο και τη Θεσσαλία.

Στην χώρα μας γίνονται σημαντικές επενδύσεις ως προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, υλοποιούνται φιλόδοξες προτάσεις για την απαλλαγή των νησιών μας από τις πηγές εκπομπών άνθρακα, ενώ αναπτύσσεται συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για την εφαρμογή «πράσινων τεχνολογιών». Παράλληλα, είναι αναγκαία η δημιουργία μιας παγκόσμιας συμμαχίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, καθώς το υψηλό επίπεδο των ανθρωπιστικών αναγκών, η κλιματική έκτακτη ανάγκη, οι κρίσεις στον τομέα της υγείας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως αποτελούν προκλήσεις τις οποίες καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη. Η αποτελεσματική πολυμερής προσέγγιση αποτελεί τη μοναδική επιλογή, που διασφαλίζει ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο.

Η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας και η ρύπανση, συνιστούν παγκόσμια απειλή, ως εκ τούτου είναι αναγκαία η συνεργασία ώστε να επιτευχθεί μια παγκόσμια, δίκαιη και συμπεριληπτική πράσινη μετάβαση. Η Ελλάδα έχει θέσει σειρά προτεραιοτήτων σε αυτή την κατεύθυνση, με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη. Σε αυτή την κατεύθυνση, είναι αναγκαία η ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Κατά την διάρκεια των εργασιών, αναδείχθηκε εξάλλου ο κρίσιμος ρόλος που διαδραματίζει η πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη, στην πραγματοποίηση της καθολικής υγειονομικής κάλυψης, αλλά και η διασύνδεση της ανθρώπινης υγείας με την πλανητική υγεία- με την υγεία του πλανήτη- την περιβαλλοντική οικολογική ισορροπία.

Ένα ακόμη θέμα που απασχόλησε ήταν η βιώσιμη διαχείριση της ένδυσης σε σχέση με την κατανάλωση ενέργειας νερού και πρώτων υλών για την κατασκευή ενδυμάτων. Η μόδα αποτελεί μια διαρκώς αναπτυσσόμενη παγκόσμια βιομηχανία, που θα πρέπει να ευαισθητοποιηθεί για την υιοθέτηση βασικών αρχών για την οικολογία και τις περιβαλλοντικές αξίες, την ανακύκλωση υφασμάτων, τη μεγαλύτερη δυνατή διάρκεια ζωής των ενδυμάτων, την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης νερού και τη μικρότερη δυνατή κατανάλωση ενέργειας.

Σημαντικές, εξάλλου, ήταν οι συνεργασίες που αναπτύχθηκαν με άλλες χώρες, όπως η Αυστραλία και η Σλοβενία, για θέματα πρόληψης των δασικών πυρκαγιών, με έμφαση στις πυρκαγιές μεγάλης κλίμακας. Στο πλαίσιο συνάντησης με την Υπουργό Περιβάλλοντος της Κορέας, συζητήθηκαν οι δυνατότητες που δίνουν οι εφαρμογές της υψηλής τεχνολογίας και ιδίως η τεχνητή νοημοσύνη για την προστασία του περιβάλλοντος.

Επίσης, πραγματοποιήθηκε συνάντηση με υψηλόβαθμα στελέχη του αναπτυξιακού προγράμματος του ΟΗΕ, για την εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ της χώρας μας και του αναπτυξιακού προγράμματος του ΟΗΕ, καθώς και για την υιοθέτηση της ιστορικής Συνθήκης του ΟΗΕ για την ανοικτή θάλασσα, με στόχο την προστασία του θαλασσιού περιβάλλοντος, η οποία υπεγράφη στις 20 Σεπτεμβρίου στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, μεταξύ άλλων και από τη χώρα μας, καθώς επίσης και από ακόμα 81 κράτη και τίθεται πλέον σε εφαρμογή για την προστασία των ωκεανών.

Συζητήθηκε ακόμη και η συνεργασία μεταξύ του ΟΗΕ και της Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, για την ανάπτυξη καλών νομοθετικών πρακτικών για το δίκαιο περιβάλλοντος, αλλά και το κλιματικό νόμο, ο οποίος έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον και άλλων κρατών.

Στο πλαίσιο του Climate Summit, υπήρξαν συνομιλίες με τους ειδικούς απεσταλμένους των Ηνωμένων Πολιτειών για το κλίμα, σε σχέση με τις νεότερες εξελίξεις στις πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, καθώς επίσης και για την διοργάνωση από τη χώρα μας της συνδιάσκεψης “OUR OCEAN”.

147^η Ολομέλεια Διακοινοβουλευτικής Ένωσης (IPU) - 21 έως 27 Οκτωβρίου 2023 - Λουάντα

Η Βουλή συμμετείχε στις εργασίες της 147^{ης} Ολομέλειας της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης, που διεξήχθη στη Λουάντα της Αγκόλα, το διάστημα μεταξύ 21 έως 27 Οκτωβρίου του 2023. Κατά τη διάρκεια της διακοινοβουλευτικής συνέλευσης, οι εκπρόσωποι της Ελλάδας παρακολούθησαν σειρά παράλληλων εκδηλώσεων, στις οποίες μιλήσαν και συγκεκριμένα η θεματική αφορούσε στην αντιμετώπιση των εκπομπών μεθανίου.

Στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος έχει ήδη αναληφθεί πρωτοβουλία μαζί με την Ευρωβουλή για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου. Η μείωση των εκπομπών μεθανίου, συμπληρωματική των δράσεων μείωσης του διοξειδίου του άνθρακα και των άλλων αερίων του θερμοκηπίου, θεωρείται από τις πλέον αποτελεσματικές στρατηγικές, για τη βραχυπρόθεσμη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη μας και τη διατήρηση του στόχου της συγκράτησης της αύξησης της θερμοκρασίας, στον 1,5 βαθμό Κελσίου. Για να γίνει αυτό, χρειάζεται ένταση των προσπαθειών και των δεσμεύσεων και υλοποίησή τους.

Επίσης, έγινε ανταλλαγή απόψεων για τη βιώσιμη διαχείριση των ωκεανών και τη γαλάζια οικονομία, καθώς και για τις πολιτικές, τις στρατηγικές και τη νομοθετική πρωτοβουλία για την κλιματική κρίση, ακόμα και για τη διαχείριση των αποβλήτων και των λυμάτων.

Συμπεράσματα

Το αποτύπωμα της κλιματικής κρίσης αποτελεί παγκόσμια πρόκληση και σοβαρή απειλή, καθώς οι συνέπειές της επηρεάζουν πολλές διαφορετικές πτυχές της ζωής μας. Χρειαζόμαστε πιο φιλόδοξες διεθνείς και εθνικές δεσμεύσεις, αν θέλουμε να πετύχουμε τους στόχους μας, καθώς η κλιματική αλλαγή ήδη είναι σε εξέλιξη. Οι θέσεις της χώρας μας είναι πάγιες και ταυτίζονται με τις Ευρωπαϊκές θέσεις, ωστόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση που είναι στην πρωτοπορία των μέτρων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, θα πρέπει να αυξήσει την κλιματική χρηματοδότηση προς τους αναπτυσσόμενους, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ο ιδιωτικός τομέας, πρέπει και αυτός να εμπλακεί, καθώς είναι κρίσιμος ο ρόλος των Πολυεθνικών Τραπεζών, προκειμένου να εξασφαλίσουν φθηνή χρηματοδότηση στις χώρες αυτές, που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε αυτή τη χρηματοδότηση. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, αυτό που είναι πολύ κρίσιμο σε ό,τι αφορά την αναπτυξιακή βοήθεια, είτε με την μορφή του Green Climate Fund είτε με τη μορφή του νέου ταμείου για τα lost damages, είναι η βοήθεια αυτή να είναι στοχευμένη σε αυτούς που πραγματικά την έχουν ανάγκη.

Θα πρέπει να αναζητηθούν αποτελεσματικοί τρόποι ώστε να μετριάσουμε τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, στοχευμένες πολιτικές πρόληψης και αποκατάστασης. Αναδεικνύεται η ανάγκη για τη μετάβαση σε ένα νέο ενεργειακό και παραγωγικό σύστημα, με καθαρές μορφές ενέργειας, αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει με έναν τρόπο αποσπασματικό. Χρειάζεται σχεδιασμός, διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες, μελέτη της πραγματικής ζήτησης σχετικά με την παραγωγή καθαρής ενέργειας, την αποθήκευση, την υποχρέωση της πολιτείας να βάζει περιβαλλοντικούς όρους και την έμφαση στις ενεργειακές κοινότητες με διάλογο με την τοπική κοινωνία και τους περιβαλλοντικούς φορείς, έτσι ώστε τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών να επιστρέφουν στην κοινωνία και στο μεγαλύτερο μέρος του κοινωνικού συνόλου. Παράλληλα, απαιτούνται έργα υποδομής για την θωράκιση των οικοσυστημάτων και του κοινωνικού συνόλου, ώστε να προστατευθούν περιουσίες, φυσικό περιβάλλον και ανθρώπινες ζωές. Κοινά αποδεκτό είναι το γεγονός ότι πρόκειται για μία διαρκή πάλη με την πραγματικότητα και η προσπάθεια της χώρας μας εστιάζεται στο πώς να αυξήσουμε την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, μέσα από τη συμπλήρωση των προδιαγραφών και των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

4. «Θεματικός Κύκλος: Αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης του διοξειδίου του άνθρακος (CCUS) στην Ελλάδα. Ειδικότερο θέμα: Παρουσίαση της Μελέτης του IENE αναφορικά με τις προοπτικές της ανάπτυξης των τεχνολογιών δέσμευσης, αποθήκευσης και αξιοποίησης άνθρακα (CCUS) στην Ελλάδα και ευρύτερα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Στις 17 Νοεμβρίου του 2023, σύμφωνα με μετρήσεις του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κοπερνίκος (Copernicus), η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης ξεπέρασε, για μία μέρα, τους 2 βαθμούς κελσίου, ένα όριο πολύ μεγαλύτερο από τον 1,5⁰ C που έχει θέσει η «Σύμβαση των Παρισίων» για την αποτροπή των επικίνδυνων επιπτώσεων του φαινομένου του θερμοκηπίου. Πρόκειται για ένα γεγονός ιδιαίτερα ανησυχητικό, που καθιστά αναγκαία την λήψη έκτακτων πρόσθετων μέτρων για την αναχαίτιση της κλιματικής κρίσης.

Οι τεχνολογίες δέσμευσης, αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης του διοξειδίου του άνθρακος αποτελούν μία από τις λύσεις του φαινομένου της κλιματικής κρίσης αν εφαρμοστούν σε μεγάλη έκταση, καθώς δύνανται να απορροφήσουν το υπερβάλλον διοξείδιο του άνθρακος από την ατμόσφαιρα και είτε να το δεσμεύσουν σε φυσικούς σχηματισμούς, είτε να το ανακυκλώσουν, μετατρέποντάς το σε άλλα υλικά, όπως μέταλλα, άλατα, ενέργεια και καύσιμα, ενώ σε αυτά περιλαμβάνεται και το υδρογόνο. Είναι, δε, εφικτό να απορροφηθεί το διοξείδιο του άνθρακος από σημειακές συγκεκριμένες πηγές εκπομπής του, όπως από εξορυκτικές εγκαταστάσεις και από τη τσιμεντοβιομηχανία. Ωστόσο, υπάρχουν και σχετικές τεχνολογίες, από τις μη σημειακές εκπομπές, όπως από τις εξατμίσεις που είναι από τα μέσα μαζικής μεταφοράς, την αεροπλοΐα και τη ναυτιλία, καθώς επίσης και η δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακος απευθείας από την ατμόσφαιρα, το «Direct Air Capture», το οποίο αναφέρεται σε διαφορετικές τεχνολογίες.

Στον εθνικό κλιματικό νόμο 4936/2022 που υιοθέτησε για πρώτη φορά η χώρα μας, περιλαμβάνεται συγκεκριμένη αναφορά στη κυκλική οικονομία άνθρακος, στην οποία και υπηρετούν συγκεκριμένες τεχνολογίες. Ειδικότερα, στο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 10, αναφέρεται, για πρώτη φορά, ότι αναπόσπαστο μέρος του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), τόσο των γενικότερων πολιτικών όσο και συγκεκριμένες δράσεις που πρέπει να ληφθούν και να αποτελέσει η κυκλική οικονομία του άνθρακος μέσο για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Βεβαίως, πολύ σημαντικό τμήμα της κυκλικής οικονομίας άνθρακος αφορά και η αύξηση των απορροφήσεων των αερίων του θερμοκηπίου από φυσικά οικοσυστήματα, όπως τα δάση μας, όμως, είδαμε, ότι η κατάσταση είναι πλέον κρίσιμη. Πρέπει να ενώσουμε δυνάμεις για να μπορέσει να βγει η ανθρωπότητα, η φύση, νικητής από αυτό το πόλεμο που έχει ξεκινήσει κατά της κλιματικής κρίσης.

Οι τεχνολογίες CCUS

Το 2020, το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE), εκλήθη από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, να κάνει μια μελέτη για τις περιοχές σε ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα, στην Κοζάνη και στη Μεγαλόπολη, και μέσω αυτής της μελέτης, να εξεταστούν οι δυνατότητες αξιοποίησης εγχώριων πηγών ενέργειας, κυρίως Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), αλλά και άλλων μορφών, ώστε η μετάβαση από το λιγνίτη στη νέα εποχή να αξιοποιήσει κατά το μεγαλύτερο δυνατό τρόπο τις δυνατότητες των περιοχών αυτών.

Παράλληλα με τη συστηματική προσπάθεια που πρέπει να κάνουν όλα τα κράτη, ώστε να ικανοποιηθεί ο στόχος των μηδενικών εκπομπών, θα πρέπει να καταφύγουμε σε τεχνολογίες όπως αυτή της δέσμευσης, αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς αυτά τα συστήματα CCUS έχουν στρατηγική σημασία σε ότι αφορά στη μείωση των εκπομπών αερίων και αυτό έχει αναγνωριστεί διεθνώς από διάφορους φορείς και Οργανισμούς. Παγκοσμίως έχει παρατηρηθεί αύξηση στον αριθμό νέων έργων CCUS, υποστηριζόμενα από ενισχυμένους εθνικούς στόχους ενέργειας και κλίματος, καθώς και πολιτικές με νέα κίνητρα.

Οι τεχνολογίες CCUS δύναται να εφαρμοστούν με διάφορους τρόπους και σε πολλαπλές εφαρμογές, προσφέροντας τη δυνατότητα να συμβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στη μείωση εκπομπών σε σχεδόν όλη την αλυσίδα παραγωγής ενέργειας.

Η μελέτη του Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (IENE)

Ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση στους στόχους του 2030 και κυρίως του 2050, έχει συμπεριλάβει την παράμετρο της αποθήκευσης και επαναχρησιμοποίησης των εκπομπών. Έτσι το IENE το 2021 - 2022 πήρε μία πρωτοβουλία, για να εκπονήσει μία μελέτη με τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων εταιρειών, με σκοπό να εξεταστεί ο ρόλος του CCUS των τεχνολογιών αυτών στην Ελλάδα και όχι μόνο, ως προς την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και σε σχέση με όλο το φάσμα της ελληνικής βιομηχανίας.

Η μελέτη με τίτλο «CCUS Technologies in Greece Prospects for Implementation», περιλαμβάνει και αναλύει λεπτομερώς τις εφαρμογές του CCUS στη βιομηχανία, προτείνοντας πέντε περιοχές για τη δημιουργία ισάριθμων hubs, δηλαδή κέντρων όπου θα μπορούν να συγκεντρώνονται οι εκπομπές, να αποθηκεύονται και με κατάλληλη διαδικασία να μεταφέρονται σε περιοχές όπου θα γίνεται η δέσμευση. Οι περιοχές αυτές περιλαμβάνουν τον άξονα Ασπρόπυργο – Ελευσίνα – Κόρινθο, το ένα hub, το Βόλο, τη Θεσσαλονίκη, την Αλεξανδρούπολη και τον Πρίνο. Ο οδικός αυτός χάρτης ξεκινάει το 2024 και τελειώνει το 2032. Περιγράφεται δε και υπογραμμίζεται η σημασία της αλυσίδας αξίας, καλύπτοντας τη συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση και χρήση CO₂, με στόχο την πιο αποτελεσματική εφαρμογή οποιασδήποτε τέτοιας εφαρμογής στην Ελλάδα. Παγκοσμίως, υπάρχουν περισσότερα από 50 έργα CCUS σε μεγάλη κλίμακα. Από αυτά, 27 εγκαταστάσεις λειτουργούν ήδη, ενώ εκτιμάται ότι μέχρι το 2050, θα προστεθούν πάρα πολύ περισσότερες, μέχρι 2.700.

Συμπεράσματα και προτάσεις

Κατά την διάρκεια της συνεδρίασης, αναδείχθηκε η πρωτοπορία των Ελλήνων επιστημόνων στο συγκεκριμένο θέμα, διότι οι τεχνολογίες για τη δέσμευση του άνθρακα, την αποθήκευσή του και τη μετατροπή του σε άλλα υλικά δεν είναι κάτι καινούριο, ξεκίνησαν ήδη από τη δεκαετία του '70, όμως, για οικονομικούς, γεωπολιτικούς και άλλους λόγους οι τεχνολογίες αυτές σε παγκόσμιο επίπεδο δεν προωθήθηκαν. Παρόλα αυτά, επειδή είναι πολύ σημαντικές στην εργαλειοθήκη για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και έχουν και άλλα οφέλη παρεμπίπτοντα, πρέπει να στηριχθούν ως πολύ σημαντικές, παράλληλα με τις υπόλοιπες επιλογές.

Όπως έγινε κατανοητό, το διοξείδιο του άνθρακα δεν είναι ένας ρύπος. Το πρόβλημα το οποίο δημιουργείται είναι ότι είναι σε μεγάλη ποσότητα στην ατμόσφαιρα. Έτσι, λοιπόν, οφείλουμε, σαν μέρος της λύσης, να δεσμευτούμε ότι θα εργαστούμε ώστε το διοξείδιο του άνθρακα που βρίσκεται στην ατμόσφαιρα να το μετατρέψουμε σε άλλα υλικά, είτε να το αποθηκεύσουμε όπως κάνει η φύση.

Το διοξείδιο του άνθρακα είναι θεμέλιος λίθος της ζωής, μετατρέπεται σε οργανικές αλλά και σε ανόργανες ενώσεις ενώ παράλληλα δημιουργεί όχι μόνο μεγάλη κυκλικότητα στη φύση, αλλά και στην οικονομία και δημιουργεί θέσεις εργασίας.

Ένα σημείο που αποτελεί παράλληλα και το σημαντικότερο ερώτημα αφορά το συνολικό κόστος υλοποίησης αυτών των τεχνολογιών, δηλαδή, το συνολικό κόστος όλης της αλυσίδας δραστηριοτήτων, από τη δέσμευση, τη μεταφορά, την αποθήκευση και τη χρήση που αποτελεί το βασικό κριτήριο της οικονομικής βιωσιμότητας και τελικά του ενδιαφέροντος αυτών των τεχνολογιών.

Είναι αναγκαίο να συμβάλλει η πολιτεία σε μεγαλύτερο βαθμό στηρίζοντας τις ανάλογες επενδύσεις, μέσω μιας χρηματοδότησης, είτε άμεσα, είτε μέσω ευρωπαϊκών κονδυλίων. Στο μέλλον, θα πρέπει να υπάρξει εφαρμογή ενός μηχανισμού χρηματοδότησης της λειτουργικής υποστήριξης του έργου, κάτι που ήδη εφαρμόζεται σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες ουσιαστικά εγγυώνται την τιμή του άνθρακα. Παράλληλα, προτάθηκε η ελληνική πολιτεία να αναδεικνύει το θέμα αυτό στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.), λόγω της έλλειψης των αποθηκών στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

Η αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα βοηθάει στην πράσινη μετάβαση, διότι ουσιαστικά η πράσινη μετάβαση στόχο έχει την μείωση των αέριων ρύπων. Ταυτόχρονα, η Σύμβαση των Παρισίων και όλο το σύστημα της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για την κλιματική αλλαγή αγκαλιάζει τις συγκεκριμένες τεχνολογίες. Υπάρχει ανάγκη στοχευμένης ανάπτυξης του θεσμικού, ρυθμιστικού και νομοθετικού πλαισίου που θα διέπει τις δραστηριότητες αυτές στην χώρα μας, να επιταχυνθούν οι αδειοδοτήσεις για τις κατασκευές του έργου καθώς και το να υπάρξει ένα πλαίσιο για διασυνοριακές συνεργασίες μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το νομικό πλαίσιο θα πρέπει να είναι εξειδικευμένο και να καλύπτει και τα τρία στάδια δέσμευσης, μεταφοράς και αποθήκευσης, με στόχο, την επαναχρησιμοποίηση και να εξετασθεί και η αύξηση της δυνατότητας αποθήκευσης.

Υπάρχουν παράμετροι που ακόμη δεν έχουν καθοριστεί, όπως το θέμα της κοστολόγησης της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα ανά τόνο σε μια βιομηχανική μονάδα, καθώς εξαρτάται από τον τρόπο δέσμευσης και την τεχνολογία που θα χρησιμοποιηθεί. Η επένδυση απαιτεί μεγάλη ανάλυση και για αυτόν τον λόγο χρειάζεται και υποστήριξη, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για την αποφυγή υψηλού κόστους με χρήση τεχνολογιών CCUS, θα πρέπει να υπάρχουν τεχνολογίες δέσμευσης και οι μεταφορικές αλυσίδες, το δυναμικό αποθήκευσης ή χρησιμοποίησης και κυρίως, το κόστος της δέσμευσης και της διαχείρισης του διοξειδίου του άνθρακα CO₂, να μην υπερβαίνει το κόστος των δικαιωμάτων εκπομπής.

Ο στόχος για τη δέσμευση και τη μετατροπή του διοξειδίου του άνθρακα είναι να επιτευχθεί κατά προτεραιότητα παράλληλα με τις φυσικές διεργασίες, μέσα από την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, μέσα από την αποκατάσταση των δασών, από την αποκατάσταση της ισορροπίας των ωκεανών, από τις λιμνοθάλασσες, από τα έλη τα οποία κρατούν πολύ μεγάλο ποσοστό. Θα πρέπει να ενεργοποιήσουμε ό,τι τεχνολογία έχουμε διαθέσιμη και να την αναπτύξουμε προς αυτόν τον σκοπό και μέσα από τον διεπιστημονικό διάλογο να αναζητήσουμε νέους τρόπους, καθώς η Ελλάδα μπορεί να έχει πολύ ουσιαστική συμβολή και σε διεθνές επίπεδο, στην προώθηση αυτών των λύσεων.

5. «Ενημέρωση σχετικά με την αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Το θέμα της αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2024/573) για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων, εκτιμήθηκε ως σημαντικό για την μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής, καθώς, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.), τα φθοριούχα αέρια αντιπροσωπεύουν σήμερα το 2,5 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Πρόκειται για αέρια που χρησιμοποιούνται σε συσκευές καθημερινής χρήσης, όπως σε συσκευές ψύξης και κλιματισμού (π.χ. ψυγεία, κλιματιστικά), αλλά και στην παραγωγή χημικών προϊόντων, καθώς και ως μονωτικά υλικά σε εξοπλισμό μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ή ως αφρώδη υλικά σε κτίρια, ενώ εκπομπές προκύπτουν όταν τα αέρια παράγονται, χρησιμοποιούνται σε προϊόντα ή εξοπλισμό ή όταν τα τελευταία απορρίπτονται.

Ο κανονισμός 573/2024 υιοθετεί μία νέα μονάδα, το GWP, το Global Warming Potential, δηλαδή κατά πόσο ένα φθοριούχο ψυκτικό ρευστό επηρεάζει το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Πλέον, το GWP στον καινούργιο κανονισμό θα αναφέρεται και στα 20 χρόνια, για να δείξει ακριβώς τις βραχυπρόθεσμες συνέπειες αυτών των φθοριούχων αερίων, ενώ μέχρι τώρα ήταν στα 100 χρόνια.

Επίσης, οδηγούμαστε σε ψυκτικά ρευστά με χαμηλότερο GWP, που επηρεάζουν λιγότερο την υπερθέρμανση του πλανήτη, με τελικό στόχο να καταργηθούν τελείως το 2050. Ουσιαστικά δηλαδή, τα χημικά ψυκτικά ρευστά είναι ενδιάμεσα μέτρα μέχρι να φτάσουμε στην ολική τους κατάργηση.

Ο κανονισμός προωθεί τη χρήση φυσικών ψυκτικών ρευστών, τα οποία δεν επηρεάζουν και γενικά είναι πολύ πιο φιλικά προς το περιβάλλον. Τα φθοριούχα αέρια και οι ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος είναι ιδιαίτερα ισχυρά, ανθρωπογενή αέρια του θερμοκηπίου, ενώ συγκαταλέγονται μεταξύ όσων διαθέτουν το χειρότερο δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη, πολλές χιλιάδες φορές ισχυρότερο από εκείνο του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελλάδα λαμβάνουν μέτρα για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων. Η ταχεία μείωση των εκπομπών αυτών είναι συμπληρωματική των δράσεων για το διοξείδιο του άνθρακα και τα άλλα αέρια του θερμοκηπίου και θεωρείται μια από τις σημαντικές στρατηγικές για τη βραχυπρόθεσμη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη μας και τη διατήρηση του στόχου της συγκράτησης της αύξησης της θερμοκρασίας στο 1,5 βαθμό Κελσίου. Ένας στόχος που θα επιτευχθεί μέσα από περιορισμούς και απαγορεύσεις στην παραγωγή και χρήση των φθοριούχων, καθώς στις 5 Οκτωβρίου 2023, επετεύχθη προσωρινή συμφωνία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με ενισχυμένους κανόνες για τη σημαντική μείωση των εκπομπών τέτοιων αερίων και ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (ΟΚΟ). Οι κανονισμοί που συμφωνήθηκαν αποτελούν συνέχεια της ισχύουσας νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ήδη περιορίσει σημαντικά τη χρήση και τις εκπομπές αυτών των αερίων. Η πρόταση αναθεωρημένου κανονισμού θα συμβάλει στους κλιματικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μείωση των εκπομπών κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 και στο να καταστεί η Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη έως το 2050.

Μέριμνα θα πρέπει υπάρξει και για τα ψυκτικά ρευστά, χημικά που περνάνε στον υδροφόρο ορίζοντα και μολύνουν για πάντα τον πλανήτη. Καθίσταται αναγκαία η εκπαίδευση των τεχνικών στο πεδίο των νέων φυσικών ψυκτικών ρευστών, ενώ οι πιστοποιήσεις που έχουν γίνει ήδη για τα φθοριούχα αέρια, θα πρέπει να διευρυνθούν και να περιλαμβάνουν και αυτά. Παράλληλα ο Κανονισμός προβλέπει ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν συστήματα ευθύνης του παραγωγού, στάδιο ιδιαίτερα σημαντικό, γι' αυτό είναι απαραίτητο να υπάρξει εναρμόνιση των εθνικών κανονισμών και προτύπων.

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι ήδη στον τομέα της εκπαίδευσης έχει αναπτυχθεί εκπαιδευτικό υλικό για τα ψυκτικά ρευστά και τα εναλλακτικά ψυκτικά ρευστά και ήδη γίνονται συζητήσεις της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΣΕΒΕΕ) με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο για κοινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η εκπαίδευση είναι πολύ σημαντική, γιατί χωρίς αυτή και τους εκπαιδευμένους εργαζόμενους, δεν μπορούμε να επιτύχουμε την εφαρμογή των τεχνολογιών.

Αναθεώρηση του Κανονισμού για τα Φθοριούχα Αέρια

Τα φθοριούχα αέρια προκαλούν βλαβερή επίδραση στο περιβάλλον, η οποία είναι περίπου 23.000 φορές περισσότερη από αυτή του διοξειδίου του άνθρακα. Ως τώρα, και μέχρι το 2050 που θα γίνει η τελική αποχώρηση αυτών των αερίων, αυτά βρίσκονται σε συσκευές, όπως το ψυγείο, το air-condition, σε σπρέι διαφόρων χρήσεων και αφρούς μονώσεων.

Η συμφωνία προβλέπει τον στόχο για μηδενικούς υδροφθοράνθρακες (HFC), έως το 2050, συμπεριλαμβανομένης της τροχιάς μείωσης της ποσόστωσης κατανάλωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ του 2024 – 2049. Υπάρχει μια σταδιακή κατάργηση της κατανάλωσης υδροφθορανθράκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε η αγορά να ευθυγραμμιστεί με τους ενημερωμένους κανόνες, με το στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κλιματική ουδετερότητα του 2050.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε αυστηρές απαιτήσεις που απαγορεύουν τη διάθεση στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων προϊόντων που περιέχουν φθοριούχα αέρια, έτσι ώστε να τονωθεί η υιοθέτηση πιο φιλικών προς το κλίμα λύσεων και να παρέχεται βεβαιότητα σε κατασκευαστές και επενδυτές.

Η συμφωνία, περιλαμβάνει συγκεκριμένες ημερομηνίες σταδιακής κατάργησης, για τη χρήση φθοριούχων αερίων, σε τομείς που είναι τεχνολογικά και οικονομικά εφικτό να στραφούν σε εναλλακτικές λύσεις, που δεν χρησιμοποιούν φθοριούχα αέρια, όπως στην οικιακή ψύξη, στον κλιματισμό, σε αντλίες θερμότητας, αλλά και ιατρικούς εξοπλισμούς κ.α.

Η συμφωνία καλύπτει επίσης αυστηρούς όρους προθεσμίας για τη χρήση φθοριούχων αερίων, με υψηλό δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη, για την εξυπηρέτηση ή τη συντήρηση διαφορετικών τύπων εξοπλισμού.

Πρόκειται για μια φιλόδοξη συμφωνία για ένα πιο βιώσιμο μέλλον, μειώνοντας σημαντικά την υπερθέρμανση του πλανήτη. Είναι μια συμφωνία που προσπαθεί να προστατέψει τους στόχους του REPowerEU για μια ενεργειακά αποδοτική και ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Ένωση, που ηγείται παγκοσμίως την μετάβαση στην οικονομικά προσιτή, εξασφαλισμένη και βιώσιμη ενέργεια. Η σταδιακή κατάργηση της κατανάλωσης HFC στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.), είναι ένα σαφές μήνυμα της αγοράς και θα ευθυγραμμίσει τους ενημερωμένους κανόνες με τον στόχο της ΕΕ για την κλιματική ουδετερότητα το 2050.

Συμπεράσματα

Η χώρα μας καλείται να προσαρμοστεί στις οδηγίες που απορρέουν από την αναθεώρηση του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει ανάλογα να προσαρμοστούν τα προγράμματα, όπως το «Εξοικονομώ», ώστε οι χρηματοδοτήσεις να αφορούν τις αντικαταστάσεις εγκαταστάσεων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα της συμφωνίας και τους νέους κανόνες.

Η στρατηγική του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι πολύ σημαντική για την Πράσινη Μετάβαση και την ενσωμάτωση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Ιδιαίτερο βάρος θα πρέπει να δοθεί στην εναλλακτική τεχνολογία, όπως τις μπαταρίες νατρίου αντί για μπαταρίες λιθίου, να εξετασθούν τρόποι αντιμετώπισης της υπερθέρμανσής τους, να προχωρήσει η διαβούλευση με τον τομέα της βιομηχανίας για τα μονωτικά και τις νέες μεθόδους παραγωγής, αλλά και συνολική συνεργασία με την αγορά ώστε να προετοιμαστεί για την αντικατάσταση των φθοριούχων.

Παράλληλα, εφόσον η νέα Οδηγία προβλέπει ότι μέχρι το 2040, θα πρέπει να απαλλαγούμε από τους καυστήρες πετρελαίου και να αντικατασταθούν με αντλίες θερμότητας, θα πρέπει να υπάρξει σχετική πρόβλεψη και υποστήριξη μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων.

6. «Ενημέρωση για τα συμπεράσματα της 28^{ης} Διάσκεψης των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28)»

Εισηγήτρια: Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα, Μέλος της Επιτροπής

Η 28^η Διάσκεψη των Κρατών-Μερών της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC COP28) διεξήχθη στο Dubai των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων από τις 30 Νοεμβρίου ως την 12^η Δεκεμβρίου του 2023. Η COP28 αποτέλεσε μία από τις πιο πολύπλοκες διασκέψεις, μετά τη διάσκεψη του Παρισιού το 2015, ενώ είχε τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην ιστορία, καθώς συγκέντρωσε περί τους 97.000 εκπροσώπους, συμπεριλαμβανομένων πάνω από 150 αρχηγών κρατών, καθώς επίσης και σειρά διαπραγματευτών, επιχειρηματιών και μη κρατικών φορέων.

Όπως είναι γνωστό όλες οι COP γίνονται σε επίπεδο ΟΗΕ που σημαίνει ότι συμμετέχουν 194 χώρες προς το παρόν. Επομένως, είναι πάρα πολύ δύσκολο να υπάρχει οποιαδήποτε συμφωνία που πραγματικά να μπορεί να κάνει τη διαφορά, γιατί πρέπει να υπάρχει ομοφωνία. Άρα, εξ ορισμού είναι αργές οι διαδικασίες. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Όποιος νομίζει ότι στην COP συμφωνείται να αλλάξουν τα κράτη τον πλανήτη, προφανώς, δεν αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.

Δεν είναι τυχαίο ότι ναι μεν υπήρξαν ηγέτες από τόσες χώρες αλλά δεν ήταν ούτε ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν ούτε ο Κινέζος ομόλογός του, οι ηγέτες των δύο μεγαλύτερων οικονομιών στον κόσμο. Όπως και στις άλλες COP, η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε σε ένα κλίμα αντιπαραθέσεων, καταγγελιών και αβεβαιοτήτων.

Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι ο οργανωτής της 28^{ης} Διάσκεψης, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, κατέχει την έκτη θέση παγκοσμίως σε αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου και υπήρξαν πολλά δημοσιεύματα – για παράδειγμα του Guardian - ότι χρησιμοποίησε τον ρόλο του οικοδεσπότη ως ευκαιρία, για να προωθήσει συμφωνίες. Μαζί με τη Σαουδική Αραβία προώθησαν ένα τεράστιο παγκόσμιο επενδυτικό σχέδιο, με απώτερο στόχο την αύξηση της ζήτησης πετρελαίου από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Υπήρξε έντονη κριτική για το γεγονός ότι μία πετρελαιοπαραγωγός χώρα, τα Εμιράτα, ανέλαβαν την COP σε συνέχεια μάλιστα της Αιγύπτου, που επί της ουσίας πίσω από την οργάνωση της Αιγύπτου ήταν πάλι η Σαουδική Αραβία. Επιπλέον, η επόμενη χώρα που θα φιλοξενήσει την COP 29 είναι το Μπακού του Αζερμπαϊτζάν μία ακόμα πετρελαιοπαραγωγός χώρα.

Στη COP28 υπήρξε μια σύγκρουση μεταξύ των χωρών οι οποίες θέλουν να απεγκλωβιστούν πιο γρήγορα από τα ορυκτά καύσιμα και ορισμένες χώρες οι οποίες δεν βιάζονται τόσο πολύ. Υπήρξε επιστολή του ΟΠΕΚ (Οργανισμού Πετρελαιοεξαγωγικών Κρατών), που καλούσε τα μέλη του να μη δεχτούν οποιαδήποτε διατύπωση κατά των ορυκτών καυσίμων. Η επιστολή αυτή βγήκε στη δημοσιότητα, αφού τα ορυκτά καύσιμα εξακολουθούν να παράγουν περίπου το 80% της παγκόσμιας ζήτησης.

Από την άλλη πλευρά, περισσότερες από 100 χώρες έχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στις επενδύσεις των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και στην πυρηνική ενέργεια που πίεζαν αυτές τις δύο εβδομάδες, ώστε στα συμπεράσματα της διακήρυξης να υπάρχει αναφορά για τη σταδιακή, κατάργηση της χρήσης πετρελαίου, φυσικού αερίου και άνθρακα. Σ' αυτή τη θέση αντιδρούσαν κράτη όπως η Σαουδική Αραβία και οι χώρες του ΟΠΕΚ, με επιχείρημα ότι ο κόσμος μπορεί να μειώσει τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, χωρίς να αποφεύγει συγκεκριμένα καύσιμα.

Τα συμφέροντα αυτά αναφέρθηκαν και στις προηγούμενες COP, έχουν αποκαλυφθεί και εκφράζονται και επαναλαμβάνονται. Μάλιστα, μετά από τα πολυήμερα παζάρια τίποτε δεν είναι δεσμευτικό για τα μέρη που την υπογράφουν. Πρόκειται για μία μη δεσμευτική συμφωνία όπου απουσιάζουν δεσμευτικοί στόχοι και συγκεκριμένες κυρώσεις σε περίπτωση μη επίτευξής τους.

Παρά τις κλιματικές υποσχέσεις, οι κυβερνήσεις σχεδιάζουν να παράγουν το 2030 ποσότητες ορυκτών καυσίμων που θα είναι υπερδιπλάσιες απ' ό,τι θα ήταν, αν στόχος ήταν ο περιορισμός της υπερθέρμανσης του πλανήτη στον 1,5 βαθμό Κελσίου, σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα και αυτό το σημειώνουν στην ειδική τους έκθεση τα Ηνωμένα Έθνη.

Ο Γενικός Γραμματέας της Συνόδου κατάφερε μία τεράστια ποιοτική μεταβολή στο θέμα της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής, ονομάζοντάς την παγκόσμια κρίση και με ό,τι αυτό σημαίνει παγκοσμίως από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης.

Η συμφωνία που επιτεύχθηκε το Δεκέμβριο του 2023, στο πλαίσιο της 28^{ης} συνόδου του ΟΗΕ για το κλίμα, παρά το συμβιβαστικό όντως και όχι απόλυτα φιλόδοξο βέβαια χαρακτήρα της, είναι μια Συμφωνία στη σωστή κατεύθυνση, διότι για πρώτη φορά υπήρξε μια σύμπτωση απόψεων ακόμη και από μεγάλες πετρελαιοπαραγωγούς χώρες ότι πρέπει να υπάρχει μία σταδιακή απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα με δίκαιο και ισότιμο τρόπο μέχρι το 2050.

Υπάρχει μια σταδιακή προώθηση των πολιτικών αντιμετώπισης του κλίματος, αλλά, βέβαια, είναι όσο γρήγορη επιτρέπει η διαδικασία των Ηνωμένων Εθνών. Άλλωστε, για αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά πολύ πιο γρήγορα, παρά τις εσωτερικές αντιφάσεις και δυσκολίες που αντιμετωπίζει.

Δυστυχώς, η μετάβαση προς την πράσινη οικονομία δεν επιτυγχάνεται στον απαιτούμενο βαθμό και ρυθμό και οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξασφάλιση των απαραίτητων χρηματοδοτικών εργαλείων, για να μπορέσουν να αποδεσμεύσουν τις οικονομίες τους από τον άνθρακα, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.

Χαρακτηριστικό της αργοπορίας της εν λόγω μετάβασης, συνιστά η ετήσια Έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας η οποία επισημαίνει ότι η παγκόσμια ζήτηση για ορυκτά θα αρχίσει να μειώνεται μετά το 2030. Χάνεται πολύτιμος χρόνος για τον πλανήτη, ενώ όλα συντείνουν πως το 2023 θα αποδειχθεί το πιο θερμό έτος, από τότε που καταγράφονται επίσημα στοιχεία. Η κλιματική κρίση δεν θα αφήσει κανέναν ανεπηρέαστο.

Συνολικά η COP28 θεωρήθηκε ως νίκη για το πολυμερές σύστημα και τη διπλωματία του κλίματος, ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί επιστήμονες εκφράζουν τις επιφυλάξεις τους, καθώς υποστηρίζουν ότι το τελικό κείμενο περιέχει ακόμα ασαφείς διατυπώσεις.

Για πρώτη φορά υπήρξε αναφορά για σταδιακή εξάλειψη των ορυκτών καυσίμων, γενικώς. Όχι μόνο του λιγνίτη, αλλά του συνόλου των ορυκτών καυσίμων. Φυσικά, δίχως να υπάρχουν σαφείς χρονικοί προσδιορισμοί και χωρίς να υπάρχουν σαφείς ποσοτικοί στόχοι, γεγονός που επέτρεψε σε όλους να συμφωνήσουν σε αυτό το τελικό κείμενο.

Η COP28, ουσιαστικά επικεντρώθηκε στο θέμα των ορυκτών καυσίμων. Η κύρια έκβαση ήταν η ολοκλήρωση του πρώτου παγκόσμιου απολογισμού της συμφωνίας των Παρισίων, όπου κατέληξε σε ένα τελικό κείμενο με αναφορά στη μετάβαση από ορυκτά καύσιμα σε ενεργειακά συστήματα, με δίκαιο, τακτικό και ισότιμο τρόπο, προκειμένου να επιτευχθεί η ουδετερότητα του άνθρακα το 2050 σύμφωνα και με τις επιστημονικές συστάσεις. Η COP28, ανακοίνωσε επίσης τον παγκόσμιο στόχο για τον τριπλασιασμό της χωρητικότητας των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και το διπλασιασμό του ρυθμού ενεργειακής απόδοσης ως το 2030.

Ένα επιπλέον θετικό αποτέλεσμα της COP28, ήταν η εκ νέου δέσμευση των ανεπτυγμένων χωρών σχετικά με τη λειτουργία του ταμείου απωλειών και ζημιών για την κινητοποίηση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, ως βοήθεια για τις αναπτυσσόμενες χώρες, τόσο για την ενεργειακή τους μετάβαση, όσο κυρίως όμως για τις ζημιές και τις απώλειες που θα υποστούν στην περίπτωση των ακραίων καιρικών φαινομένων. Ένα σημαντικό θέμα αφορά τις χώρες που δικαιούνται οικονομική βοήθεια.

Η κλιματική οικονομική βοήθεια πρέπει να πηγαίνει σε αυτούς που πραγματικά την έχουν ανάγκη και όχι σε όσους προσπαθούν να επωφεληθούν, ενώ θα έπρεπε να συνεισφέρουν πολύ περισσότερο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Κίνα και η Τουρκία. Δεν γίνεται να ζητούν κλιματική οικονομική βοήθεια και ταυτόχρονα να παρουσιάζονται ως «περιφερειακή δύναμη» ή ως «υπερδύναμη».

Η Σύνοδος ακόμα υποστήριξε την κινητοποίηση 188 εκατομμυρίων δολαρίων για το Ταμείο Προσαρμογής του ΟΗΕ για το 2023, το οποίο όμως χρειάζεται περίπου 300 εκατομμύρια δολάρια. Αυτός είναι ένας στόχος ετήσιος και αυτόν το στόχο δεν το πετύχαμε, αλλά βρίσκεται σε διαδικασία εξέλιξης.

Επίσης, το ζήτημα της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον τομέα της αγροτικής παραγωγής ετέθη σε κορυφαίο επίπεδο, όπου ανακοινώθηκε και η διακήρυξη των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων για τη βιώσιμη γεωργία, τα ανθεκτικά συστήματα τροφίμων και τη δράση για το κλίμα με τη στήριξη 134 χωρών, με δεσμεύσεις για την περίληψη των εκπομπών από τη γεωργία και την κτηνοτροφία στα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Οι χώρες που υπέγραψαν τη δήλωση για τη γεωργία αντιπροσωπεύουν 5,7 δισεκατομμύρια ανθρώπους και το 75% όλων των εκπομπών της παγκόσμιας παραγωγής και κατανάλωσης τροφίμων.

Ένα σημαντικό ακόμα μήνυμα που προέκυψε ήταν ότι δεν μπορεί να υπάρξει επιτυχημένη Συμφωνία των Παρισίων χωρίς τη δράση για τους ωκεανούς «no Paris without Oceans».

Συζητήθηκαν και άλλα θέματα, όπως ο πολιτισμός. Χαρακτηριστική είναι η Κοινή Διακήρυξη 35 χωρών, μαζί με την ΟΥΝΕΣΚΟ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την EUROPA NOSTRA και άλλα συλλογικά Όργανα, για τον ρόλο του πολιτισμού και για την κλιματική δράση Culture Base Climate Action. Η διακήρυξη, δεν εξαντλείται στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά, αλλά αναφέρεται στη σημασία και τον ρόλο που μπορεί να έχει ο πολιτισμός στη μετάδοση των μηνυμάτων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στους πολίτες. Προτείνεται να δίνεται ισότιμη σημασία στην πολιτιστική κληρονομιά και στα ΕΣΕΚ και κυρίως στην προστασία τους από πλημμύρες και φωτιές.

Επίσης σημαντική είναι και η διάσταση του φύλου. Η προστασία των φύλων μέσα στο θέμα της κλιματικής αλλαγής είναι μια διάσταση, η οποία ξεκίνησε κατά κύριο λόγο από την COP στην Ισπανία και συνεχίζεται με ιδιαίτερη ένταση. Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής είναι αυτό από το οποίο απορρέουν και θέματα μετανάστευσης, λόγω της ερημοποίησης των εδαφών. Αυτό, έχει ως προς το κομμάτι το έμφυλο, επιπτώσεις δυσανάλογα μεγάλες στις γυναίκες, διότι, όταν αναγκάζονται να μεταναστεύσουν, βλέπουμε περισσότερα συμβάντα βίας σε αυτές και σε παιδιά.

Είναι κοινή παραδοχή ότι η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κυκλική οικονομία και την ορθή διαχείριση των αποβλήτων. Έτσι, λοιπόν, ένα ορόσημο κατά τη διάρκεια της 28ης διάσκεψης του ΟΗΕ για το κλίμα ήταν και η τριμερής συμφωνία μεταξύ του επιχειρηματικού ομίλου του ελληνικού Polygreen με την Aldar και την Tadweer, η οποία εξυπηρετεί προοπτικά 640.000 κατοίκους στο Αμπού Ντάμπι.

Αυτή η συμφωνία αποτελεί μια μεγάλη επιτυχία για την Ελλάδα, καθώς μια ελληνική εταιρεία εξάγει σημαντική τεχνογνωσία σε έναν κρίσιμο κλάδο για τη βιωσιμότητα, όπως αυτόν της κυκλικής οικονομίας και της βέλτιστης διαχείρισης των αποβλήτων.

Ο ίδιος όμιλος εταιρειών και η πρακτική εφαρμογή της λύσης αυτής για τη δημιουργία κοινοτήτων μηδενικών αποβλήτων έχει δημιουργήσει το διεθνώς αναγνωρισμένο παράδειγμα της Τήλου, το οποίο πέτυχε να γίνει ο πρώτος πιστοποιημένος δήμος μηδενικών αποβλήτων στην Ελλάδα, αλλά και το πρώτο νησί παγκοσμίως που φέρει την πιστοποίηση Zero waste cities. Στην Τήλο, μάλιστα, διαπιστώθηκε η μείωση της παραγωγής, της ποσότητας των αποβλήτων κατά 30%.

Δηλαδή, εκεί που οι Εταιρείες Διαχείρισης Αποβλήτων παγκοσμίως έχουν ως στόχο προκειμένου να αυξήσουν την κερδοφορία τους, να ζητήσουν περισσότερα απόβλητα, εδώ υπάρχει το αντίστροφο παράδειγμα. Όσο λιγότερα απόβλητα παράγει μια κοινωνία και συγκεκριμένα στο Αμπό Ντάμπι τόσο μεγαλύτερο είναι το κέρδος, για την εταιρεία που διαχειρίζεται τα απορρίμματα. Θεωρούμε ότι, αυτό το μοντέλο είναι ιδιαίτερα σημαντικό και έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα.

Εκτός από το παράδειγμα της Τήλου, αναφέρθηκε και το παράδειγμα του Πόρου και της Αστυπάλαιας.

Κατά την ολοκλήρωση της συνεδρίασης της Επιτροπής αναφέρθηκε ότι ειδικά για την Ελλάδα και σύμφωνα με την επικαιροποιημένη Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας, το ετήσιο κόστος της κλιματικής αλλαγής εκτιμάται στα 2,2 δισεκατομμύρια. Στην ίδια Έκθεση, επισημαίνεται ότι, αν δεν ληφθούν μέτρα περιορισμού των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, θα υπάρχει κίνδυνος ερημοποίησης περίπου του 40% της Ελλάδας.

Η θερμοκρασία θα ανέβει 1,2 °C έως 2 °C μέχρι τα μέσα του αιώνα σε σύγκριση με την περίοδο 1971-2000. Οι ημέρες καύσωνα θα αυξηθούν κατά 10 έως 15 μέρες μέχρι το 2050 και κατά 30 έως 50 ημέρες μέχρι το 2100. Το σενάριο αυτό, που πριν μερικές δεκαετίες μας φαινόταν σενάριο επιστημονικής φαντασίας, πλέον είναι η νέα κανονικότητα και είναι επιτακτικό η πολιτεία σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο (ευρωπαϊκό και παγκόσμιο) να αναλάβει άμεσα μέτρα, ώστε να είναι σε θέση να αντικρίσει και να δώσει απαντήσεις στις επόμενες γενιές.

7. «Οι προοπτικές της γαλάζιας οικονομίας: Βιώσιμος Τουρισμός»

Εισηγητές: Καλλιόπη Βέττα, Α΄ Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη, Μέλος της Επιτροπής, Σπυρίδων Μπιμπίλας, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Οι θάλασσες και οι ωκεανοί αποτελούν το μεγαλύτερο οικοσύστημα του πλανήτη εμπεριέχοντας το 80% όλων των μορφών ζωής και συνιστώντας το 97% των υδάτινων πόρων. Παρέχουν οξυγόνο, τροφή για σχεδόν το ήμισυ της ανθρωπότητας, και κρίσιμους πόρους για την ανθρώπινη υγεία και ευεξία. Ταυτόχρονα, συντελούν στην κοινωνική και οικονομική πρόοδο μέσω της απασχόλησης αυξανόμενου εργατικού δυναμικού, της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και της ανάπτυξης νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ο πιο γνωστός ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης, έχει δοθεί από τον Πρόεδρο της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1987. Η γαλάζια οικονομία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς και ανταγωνιστικούς σε παγκόσμιο επίπεδο τομείς της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη γαλάζια οικονομία μιλάμε για το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που την απαρτίζουν και οι οποίες περιλαμβάνουν αλιεία και υδατοκαλλιέργειες, τουρισμό και αναψυχή, λιμάνια, θαλάσσιες μεταφορές, ναυτιλία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παράκτια άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου, αναδυόμενους τομείς, ωκεάνια ενέργεια, αφαλάτωση - πράγμα που πρέπει να γίνει σε όλα τα νησιά μας- θαλάσσια βιοτεχνολογία, ωκεανογραφική έρευνα, προστασία παράκτιων οικοσυστημάτων, άμυνα και ασφάλεια.

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έκθεση για τη γαλάζια οικονομία, οι δραστηριότητες που σχετίζονται περισσότερο με τον τουρισμό, έχουν να κάνουν με υπηρεσίες διαμονής, υπηρεσίες μεταφορών και άλλες υπηρεσίες, όπως είναι το λιανικό εμπόριο πολιτιστικών και ψυχαγωγικών ειδών και άλλων αγαθών, ενώ, ίσως θα έπρεπε να λάβουμε υπόψη μας και δραστηριότητες γραφείων, οργανωμένων ταξιδιών και δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων.

Η γαλάζια οικονομία και βιωσιμότητα είναι άμεσα συνδεδεμένες με την πράσινη βιωσιμότητα, τόσο σε επίπεδο πολιτικών όσο και στρατηγικών, καθώς πολλές φορές η μία σχετίζεται και αναμιγνύεται με την άλλη. Ο θαλάσσιος και ο παράκτιος τουρισμός αποτελούν πυλώνες της Γαλάζιας Οικονομίας, με πάνω από το ήμισυ των τουριστικών καταλυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές και το 30% των διανυκτερεύσεων να πραγματοποιούνται σε παραθαλάσσια θέρετρα. Ο τουριστικός τομέας άλλωστε είναι ένας τομέας που πλήττεται από την κλιματική αλλαγή, αλλά και βεβαίως επηρεάζει την ίδια την πορεία του κλίματος.

Στην γαλάζια οικονομία, ένας από τους στόχους της για αειφορία, είναι η μείωση του αρνητικού περιβαλλοντικού αντίκτυπου των θαλάσσιων κυρίως δραστηριοτήτων, όπως είναι οι εκπομπές ρύπων και η απόρριψη επιβλαβών ουσιών

Η Χώρα μας, με συνολική έκταση 132.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ακτές 15.000 χιλιόμετρα, και 6.000 νησιά και νησίδες διάσπαρτα στα πελάγη του Αιγαίου και του Ιονίου έχει την πιο εκτεταμένη ακτογραμμή από τις περιοχές της Μεσογείου. Και καθώς τα νησιά μας αποτελούν κύριο μορφολογικό χαρακτηριστικό του ελληνικού χώρου και συστατικό τμήμα του πολιτισμού μας, της παράδοσης αλλά και της οικονομίας μας, έχει τεράστια σημασία η εξασφάλιση ποιότητας της ζωής των εκεί κατοίκων και των τουριστών. Επομένως, η ανάπτυξη του τουρισμού πρέπει να γίνει χωρίς τη δημιουργία προβλημάτων στο περιβάλλον ή επιπτώσεις στις κοινωνικές ομάδες και στην καθημερινότητα των κατοίκων των περιοχών όπου αναπτύσσεται.

Ιδιαίτερα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που η οικολογική συνείδηση δεν ήταν και τόσο ανεπτυγμένη, δεν δόθηκε η απαραίτητη προσοχή στη ρύπανση των θαλασσών και στην εκπομπή των ρύπων, στην υπεραλίευση καθώς και στους βιολογικούς καθαρισμούς. Επιπλέον, το μοντέλο τουρισμού που αναπτύχθηκε και στηρίζεται κυρίως στον ήλιο και στη θάλασσα, παρουσιάζει αρκετά προβλήματα, όπως ζητήματα φέρουσας ικανότητας των τουριστικών περιοχών και δυσκολία στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και αύξηση των εσόδων.

Ζητούμενο επομένως είναι πώς θα καταφέρουμε η τουριστική ανάπτυξη να επιτευχθεί και με περιφερειακά κριτήρια, με στόχο την επιμήκυνση του τουριστικού προϊόντος χωρικά και χρονικά.

Χρειάζονται επομένως στρατηγικές, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στην καθημερινή πραγματικότητα, και αυτό θα επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας παρατηρητηρίων, όπως το Παρατηρητήριο Βιώσιμου Τουρισμού και το Παρατηρητήριο Παράκτιου Τουρισμού. Αυτά, θα καταχωρούν με τρόπους που θα υποδειχθούν από την Κεντρική εξουσία, είτε μηχανικούς μέσω τεχνολογιών, είτε με άλλους τρόπους, τι συμβαίνει στη γύρω περιοχή. Δηλαδή, τι επιπτώσεις έχουμε περιβαλλοντικές, πόσο διοξείδιο του άνθρακα, πόση μόλυνση στο περιβάλλον, ποια η κατάσταση της θάλασσας. Στην προσπάθεια αυτή καλούνται να συμβάλουν και οι ελληνικές STARTUPS, ιδιαίτερα στην κοινωνική έρευνα, και όποιος έχει την σχετική τεχνογνωσία όπως το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» (ΕΚΕΦΕ).

Πολύ σημαντικός παράγοντας είναι και η ευαισθητοποίηση σε συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Η κάθε μία κοινωνία καλείται να μαζέψει όλη την πληροφορία η οποία χρειάζεται και στη συνέχεια να τη διοχετεύσει προς την κεντρική σχεδιαστική εξουσία, έτσι ώστε να παρθούν οι σωστές αποφάσεις και να γίνει ο σωστός σχεδιασμός. Νομοθετημένα για τον σκοπό αυτό υφίστανται δύο εργαλεία: το Συμβούλιο Ανάπτυξης Περιφερειών και οι Οργανισμοί Διαχείρισης και Ανάπτυξης Τουρισμού (DMMO) διαχείρισης των περιοχών. Μέσω αυτών θα λαμβάνονται πληροφορίες, όχι μόνο για το κομμάτι το περιβαλλοντικό ή το κοινωνικό, αλλά και για το πώς βιώνουν οι τουρίστες το τουριστικό μας προϊόν ή πώς θα το προβάλλουμε σε τρίτους.

Το Υπουργείο Τουρισμού, ως αρμόδιο υπουργείο, καλείται με τις πολιτικές του να μπορέσει να κάνει πιο βιώσιμο και πιο καλό το τουριστικό προϊόν, έχοντας δύο κύριους στόχους: την ανάδειξη του θαλάσσιου τουριστικού πλούτου, και την διατήρηση της βιωσιμότητας του υπάρχοντος περιβάλλοντος, με κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη για τις επόμενες κοινωνίες. Πρόκειται για ένα μείγμα βελτίωσης των γενικών υποδομών, όπως, νοσοκομεία και οδικό δίκτυο, βελτίωση των τουριστικών υποδομών, αλλά και βελτίωση του όλου του τουριστικού προϊόντος με σύνδεσή του με τον πρωτογενή τομέα που δεν περιορίζεται στα εξαιρετικά κρέατα, εξαιρετικά τυριά, εξαιρετικά βότανα, δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα, είναι και πολλά άλλα πράγματα. Μια δύσκολη άσκηση που θα δώσει το καλύτερο αποτέλεσμα, με κριτήρια περιβαλλοντικά και με κριτήρια αγοράς.

II. Αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον / υπερτουρισμός

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί νόμισμα με δύο όψεις. Από τη μία συνεισφέρει στην οικονομική άνθιση δημιουργώντας θέσεις εργασίας και εισροή συναλλάγματος, και από την άλλη είναι αιτία περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιβαρύνσεων, που συχνά εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία και βιωσιμότητα της τοπικής κοινωνίας. Και καθώς πολλοί τουριστικοί προορισμοί στην Ελλάδα έχουν ως στόχο τη συνεχή αύξηση του οικονομικού κέρδους, συχνά προσανατολίζονται στην αναζήτηση ολοένα και μεγαλύτερου αριθμού τουριστών. Αυτή η πληθυσμιακή συγκέντρωση σε περιοχές με συγκεκριμένες περιβαλλοντικές και κοινωνικές δυνατότητες, προκαλεί διαταραχές στις συνήθειες και δυσλειτουργίες στη βιωσιμότητα της τοπικής κοινωνίας, όπως συνωστισμό, μόλυνση του περιβάλλοντος, κατασπατάληση και καταστροφή φυσικών και πολιτιστικών πηγών και ανταγωνισμό μεταξύ τοπικού πληθυσμού και τουριστικής βιομηχανίας για τη χρησιμοποίηση των αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως το νερό, τα καύσιμα, τα έργα υποδομής, τα οδικά δίκτυα, τα νοσοκομεία, και τους τόπους αναψυχής, όπως μουσεία, τα πάρκα, οι παραλίες.

Οι υπάρχουσες υποδομές δοκιμάζονται, όπως η επάρκεια στο νερό και η αντοχή των νοσοκομείων που δεν μπορούν να αντέξουν τους ήδη υπάρχοντες κατοίκους και πολύ περισσότερο, τον κόσμο, που λόγω τουρισμού πολλαπλασιάζεται. Η καθαριότητα μετατρέπεται σε ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς και η αποκομιδή των απορριμμάτων, την αντιμετώπιση του οποίου καθιστά πιο δύσκολη η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών του ιδίου Υπουργείου ή συναρμόδιων Υπουργείων.

Τα νησιά και οι παράκτιες περιοχές είναι από τα πρώτα περιβάλλοντα που κινδυνεύουν από τις επιζήμιες επιπτώσεις του τουρισμού και γι' αυτό γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική η ανάγκη για βιώσιμο τουρισμό. Μιλώντας για βιώσιμο τουρισμό και τις εύθραυστες ισορροπίες στους τουριστικούς προορισμούς της πατρίδας μας, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η συμβολή των αεροπορικών μέσων στην επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Η έννοια του βιώσιμου τουρισμού συνδέεται στενά με την έννοια της βιώσιμης κινητικότητας. Μόνο οι αεροπορικές μεταφορές, θα μπορούσαν να αντιπροσωπεύουν μεγάλο ποσοστό των κλιματικών επιπτώσεων του τουρισμού, καθώς όλα συνδέονται μεταξύ τους. Μέχρι το 2050, καθώς οι άλλοι οικονομικοί τομείς προσπαθούν να μειώσουν

σημαντικά τις εκπομπές του διοξειδίου, ο τουρισμός είναι πιθανόν να παράγει το 40% των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με τις μετακινήσεις. Η κύρια αιτία είναι η αύξηση της μέσης απόστασης που ταξιδεύουν οι τουρίστες, η οποία εδώ και πολλά χρόνια αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από τον αριθμό των ταξιδιών που πραγματοποιήθηκαν. Με το πρόβλημα της ανεπάρκειας των υποδομών να γίνεται ιδιαίτερα έντονο τους καλοκαιρινούς μήνες, είναι απαραίτητες οι επενδύσεις σε μέσα μαζικής μεταφοράς και άλλες βιώσιμες μεθόδους μετακίνησης. Επιπλέον, χρειάζεται να δημιουργηθούν περιοχές προστασίας και διατήρησης της φυσικής ομορφιάς, με διάφορα προγράμματα και για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και του οικοσυστήματος, αλλά και να ευαισθητοποιηθούν και να εκπαιδευτούν με σχετικά προγράμματα οι επαγγελματίες και οι τοπικές κοινότητες.

Οι αρνητικές επιπτώσεις εμποδίζουν τη συνεχή και ομαλή διεξαγωγή της τουριστικής διαδικασίας, αφού σύμφωνα και με έρευνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, η πλειοψηφία των τουριστών σήμερα επιθυμεί να επισκέπτεται περιοχές με υψηλή περιβαλλοντική ποιότητα, και φυσικά, έντονα στοιχεία του τοπικού πολιτισμού. Κατά την Ευρωπαϊκή Ένωση, βιώσιμη είναι η «Γαλάζια Οικονομία», όταν δεν επηρεάζει άλλες μορφές οικονομίας και όταν αφήνει κοινωνικό αποτύπωμα χαμηλό.

Ο τουρισμός και η γαλάζια οικονομία δεν διαθέτουν εξ ορισμού βιωσιμότητα ή ανθεκτικότητα. Αντίθετα, η άνευ όρων ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας, μπορεί να επιδράσει αρνητικά στο βιώσιμο τουρισμό ή ο υπερτουρισμός να επιδράσει αρνητικά στη βιωσιμότητα της γαλάζιας οικονομίας. Επομένως, απαραίτητη είναι η προσθήκη του επιθέτου «βιώσιμη» μπροστά από τη λέξη γαλάζια οικονομία, καθώς η βιώσιμη γαλάζια οικονομία και ο βιώσιμος τουρισμός αποτελούν δράσεις αλληλένδετες και συμπληρωματικές που επιδρούν θετικά και καθοριστικά η μία στην άλλη. Η μη διασφάλιση από πλευράς της Ελλάδας, της ορθής εφαρμογής της οδηγίας 2014/89 για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, με συνέπεια την παραπομπή της Χώρας μας την 21η Δεκεμβρίου 2023, στο δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θέτει σε επισφάλεια τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων οικονομιών, τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων περιοχών, και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων. Ερωτήματα εγείρονται όπως πώς μπορεί να γίνεται συζήτηση για τη χρήση των θαλάσσιων πόρων, για ανθεκτικότητα ή για ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όταν η Ελλάδα δεν διαθέτει χωροταξικό, δηλαδή όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα να γνωρίζει ο

ενδιαφερόμενος που μπορεί να κάνει τι και που πρέπει να γίνει αυτό, χωρίς να υπάρχει ένα όραμα, χωρίς να υπάρχει μια ολιστική στρατηγική σε βάθος δεκαετίας, που να θέτει σε κίνηση όλες τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας με βέλτιστο τρόπο και κύριο γνώμονα τη διασφάλιση της ευημερίας των τωρινών αλλά και των μελλοντικών γενεών, στις οποίες θα πρέπει να κληροδοτήσουμε, ένα περιβάλλον ασφάλειας, επάρκειας, αειφορίας, χωρίς αυτά να θυσιαστούν στην αλόγιστη χρήση για το κέρδος. Στον ανταγωνισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων το κριτήριο δεν μπορεί είναι το οικονομικό κέρδος, αλλά η περιβαλλοντική προστασία και η απόλαυση από την κοινωνία. Και αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς κανόνες, όπως π.χ. στην κρουαζιέρα ή τις ιχθυοκαλλιέργειες, που είναι περιπτώσεις στις οποίες επιζητούμε τα καλά και δεν θέλουμε τα κακά. Στο παράδειγμα της Σαντορίνης δεν υπάρχει επαρκής ευαισθητοποίηση ως προς την προστασία της θάλασσας. Το ναυάγιο που υπάρχει εκεί δεν έχει βγει ακόμα από το νερό. Επίσης πολλές τουριστικές επιχειρήσεις ρίχνουν τις αποχετεύσεις στην Καλντέρα, με αποτέλεσμα η Καλντέρα να μην είναι πια τόσο σταθερή και να υπάρχει μία δυσοσμία.

Η διάβρωση των ακτών, αποτελεί ένα ακόμα πάρα πολύ σημαντικό ζήτημα στη χώρα μας. Σε πολλές περιοχές, η κλιματική αλλαγή και οι χείμαρροι, αλλά και η διάβρωση των ακτών από ανθρώπινες παρεμβάσεις προκαλούν ανεξέλεγκτες καταστάσεις στον αιγιαλό που εμποδίζουν τον λεγόμενο Παράκτιο Τουρισμό. Για παράδειγμα στη Ζάκυνθο, όλες οι παραλίες, όπως η παραλία του Λαγανά και η παραλία του Βασιλικού, σιγά - σιγά καταστρέφονται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής και της διάβρωσης. Την ακτογραμμή επιβαρύνουν πολλές φορές και τα παλαιότερα καταλύματα καθώς ο σχεδιασμός τους δεν είχε γίνει με όρους βιωσιμότητας, και αυτός ο σχεδιασμός εξακολουθεί.

Επιπλέον, το πρόβλημα εντείνεται με τα ποτάμια όπου έχουν τις φερτές ύλες χωρίς την εφαρμογή των σχετικών διακρατικών συμφωνιών, όπως για παράδειγμα μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας. Το πρόβλημα στις εκβολές των ποταμών όπως στο Στρυμόνα και στον Αλιάκμονα, απαιτεί όσο το δυνατόν καλύτερη διεύθυνση καθώς ρυπαίνονται οι θάλασσες. Δεν μπορεί να γίνεται λόγος σήμερα για «Γαλάζια Οικονομία» στις δικές μας θάλασσες, αν δεν γίνει κάτι με τα γειτονικά κράτη που παραβιάζουν την «Συνθήκη της Βασιλείας», με τα πλοία που διαλύουν (σκραπ), προκαλώντας ρύπανση γενικότερα στο Αιγαίο Πέλαγος.

Πρόβλημα υπάρχει και με τα πεπαλαιωμένο καΐκια, τα οποία ρυπαίνουν το περιβάλλον και χρήζουν αντικατάστασης, καθώς και με την απουσία χάραξης των αλιευτικών ζωνών για να είναι σαφές και χωροταξικά τι γίνεται με τα ψάρια και τον υποθαλάσσιο πλούτο. Με την κλιματική αλλαγή, η εισβολή νέων ειδών στις ελληνικές θάλασσες, όπως τα λαγόψαρα και τα λαγοκέφαλα, προκαλεί οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις σε περιοχές, όπου ο ντόπιος πληθυσμός έχει παραδοσιακούς, πολιτισμικούς και κοινωνικούς φύσεως δεσμούς με τη θάλασσα. Οι πληθυσμοί τους εξαπλώνονται γρήγορα δημιουργώντας κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, αλλά και για τις οικονομικές δραστηριότητες του αλιευτικού τομέα.

III. Ταμείο Ανάκαμψης

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτει χρηματοδοτικά κονδύλια για την αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων με όρους βιωσιμότητας. Κρίσιμο είναι η ανάπτυξη των βιώσιμων υποδομών στις παράκτιες περιοχές, που συμβάλλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας των παράκτιων οικοσυστημάτων και τοπίων και ενισχύει παράλληλα τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού και των παράκτιων οικονομιών. Η Ελλάδα έχει εξασφαλίσει 139 εκατομμύρια ευρώ, που προορίζονται για την αναβάθμιση, περιβαλλοντολογική και ψηφιακή, των τουριστικών λιμένων (μαρίνων). Ειδικά για τις μαρίνες, το Υπουργείο Τουρισμού προτίθεται να διαθέσει 20 εκατομμύρια ευρώ περίπου για εκπόνηση σχετικών μελετών. Στις δράσεις που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο αυτό, έχουν ενταχθεί στο κομμάτι του καταδυτικού τουρισμού, η ίδρυση Παρατηρητηρίου Θαλάσσιου Τουρισμού, και ειδικά για την προσβασιμότητα, η χρηματοδότηση όλης της υποδομής για την τοποθέτηση seatracs, μηχανισμών δηλαδή οι οποίοι διευκολύνουν συμπολίτες μας με κινητικά προβλήματα να έχουν πρόσβαση στη θάλασσα. Επιπλέον, σχεδιάζεται η δημιουργία πλατφόρμας προϋπολογισμού γύρω στα 10 εκ. ευρώ, στην οποία θα καταγράφονται όλα τα σημεία ενδιαφέροντος τουρισμού στην Ελλάδα, το κομμάτι του θαλάσσιου τουρισμού, και οι προϋποθέσεις και τα στάνταρ τα οποία τίθενται για τα θέματα βιωσιμότητας, φιλοδοξώντας την αναβάθμιση του EOT σε εθνικό «trip advisor».

IV. Προτάσεις

Καθώς υπάρχει διασύνδεση και αλληλεπίδραση του Τουρισμού και της Γαλάζιας Οικονομίας, ο παράκτιος τουρισμός, η αλιεία, η ιχθυοκαλλιέργεια, οι θαλάσσιες μεταφορές, είναι «μπλεγμένα» και καθίσταται αναγκαίος ένας εθνικός στρατηγικός σχεδιασμός στον οποίο θα λαμβάνεται υπόψη το αύριο. Το θέμα του περιβάλλοντος, της Βιωσιμότητας, του «Sustainability», σχετίζεται άμεσα με την τεχνολογία. Αυτό είναι εμφανές και στον τρόπο που λειτουργεί το Ταμείο Ανάκαμψης. Οι ενισχύσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης έχουν δύο μεγάλες κατευθύνσεις, τεχνολογία και περιβάλλον. Η τεχνολογία βοηθάει στην επίλυση προβλημάτων σε σχέση με το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα, και τον τρόπο της οικονομικής ανάπτυξης. Χρειάζονται στρατηγικές που θα ανταποκρίνονται στην καθημερινή πραγματικότητα, μέσω της δημιουργίας παρατηρητηρίων.

Χρειάζεται δημιουργία δομών υποστήριξης γαλάζιας τουριστικής επιχειρηματικότητας, με έμφαση στην αειφορία, στη δημιουργία ίσως κοινοτήτων γνώσης, «communities», με ακαδημαϊκούς φορείς, επιχειρήσεις, με έμφαση στη γαλάζια καινοτομία και τον παράκτιο τουρισμό, στη δημιουργία data warehouse για λιμενικές παράκτιες περιοχές, που θα αντλεί δεδομένα και θα «οπτικοποιεί» όσο το δυνατόν τις τουριστικές ροές. Ειδικά για το data warehouse, ο στόχος αυτού του εργαλείου είναι να προτείνει την κατάλληλη μέθοδο, τα κατάλληλα εργαλεία και τα μέσα για την παρουσίαση των ροών επισκεψιμότητας όσον αφορά τους λιμένες, με βάση πολλαπλά κριτήρια και χαρακτηριστικά, ώστε να τους κατευθύνει σε πιο βιώσιμες επιλογές και στον καλύτερο συντονισμό. Είναι πρακτικές που εφαρμόζονται και σε άλλες χώρες αλλά και σε προορισμούς όπως στην Νάξο, στην περιοχή που είναι ο Άγιος Νικόλαος και η Ελούντα, υπάρχουν δράσεις που τοπικά προσπαθούν να κατευθύνουν τους ανθρώπους σε μέρη με λιγότερο συνωστισμό.

Παράλληλα, με την χρονική επιμήκυνση της τουριστικής σεζόν, ζητούμενο είναι και η γεωγραφική επιμήκυνση αυτής, καθώς και η προσέλκυση του κόσμου σε όλους τους προορισμούς μας, όχι μόνο στο «ΠΙΚ» της σεζόν, με εξειδίκευση ενεργειών που αποσκοπούν στην προσέγγιση και προσέλκυση κατηγοριών των επισκεπτών των θαλάσσιων δραστηριοτήτων, που μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της κατά κεφαλή δαπάνης, τη δημιουργία νέου εισοδήματος, χωρίς να εξαντλούνται οι υφιστάμενες υποδομές και οι δυνατότητες της χώρας. Επιπλέον, αναγκαία είναι η ανάδειξη των θαλάσσιων τουριστικών προϊόντων που θα

λαμβάνουν υπόψη το πλούσιο πολιτισμικό και καλλιτεχνικό απόθεμα της χώρας, ενισχύοντας παράλληλα τις τοπικές ιδιαιτερότητες, ως στοιχεία, που μπορούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των τουριστών. Ειδικά, οι λιμένες μπορούν να μετατραπούν, σε χώρους ανοιχτούς με όλη την τοπική κοινότητα, την οικονομία, με δράσεις, όπως φεστιβάλ και εκθέσεις.

Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, με έντονη τη νησιωτικότητα και με μεγάλη ακτογραμμή, ο βαθμός εξάρτησης από τη θάλασσα και τις εδαφικές οδούς είναι αρκετά μεγάλος, και η αναγκαιότητα για την βιώσιμη χρήση των υδατικών πόρων είναι πολύ υψηλή. Η «Γαλάζια Οικονομία» περιλαμβάνει οικονομικούς τομείς, όπως τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, τον παράκτιο τουρισμό, την αλιεία, τη θαλάσσια μεταφορά και πολλά άλλα. Καλείται λοιπόν η Ελλάδα, με βάση τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιώσιμη «Γαλάζια Οικονομία», να προβεί σε μια βιώσιμη διαχείριση των θαλασσών, των λιμένων, και να προωθήσει την ανάπτυξη της ανανεώσιμης ενέργειας από θαλάσσιες πηγές, την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού και της παράκτιας οικονομίας, την προώθηση της διατήρησης βιώσιμης χρήσης των θαλάσσιων πόρων, με στόχο πάντα την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας των θαλασσών και την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, ενόψει της κλιματικής αλλαγής.

Η βιώσιμη, γαλάζια οικονομία είναι κάτι που την αφορά άμεσα και για την οποία υφίστανται σοβαροί εθνικοί, πολιτικοί και οικονομικοί λόγοι, να στηριχθεί με όλες μας τις δυνάμεις και να αναπτυχθεί. Είναι αναγκαία η αξιοποίηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης, από ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα, στο πλαίσιο ενίσχυσης της γαλάζιας επιχειρηματικότητας, και η συνεργασία κυβέρνησης και εμπλεκόμενων φορέων, για την διαμόρφωση ενός χωροταξικού-θεσμικού πλαισίου για τον παράκτιο θαλάσσιο τουρισμό, και προγράμματος ενίσχυσης των παράκτιων θαλάσσιων τουριστικών επιχειρήσεων, με εφαρμογή των δεικτών αειφορίας (ENVIRONMENTAL SOCIAL AND GOVERNANCE), εξαιρετικά σημαντικό για την εφαρμογή δράσεων συμπερίληψης και τη δημιουργία του πρώτου «full inclusive» παράκτιου θαλάσσιου προορισμού στη χώρα μας. Είναι αναγκαία επίσης, και η διεύρυνση της συνεργασίας και της διάδρασης με τον ιδιωτικό τομέα, με στόχο τον καλύτερο συντονισμό των ενεργειών, τη βελτίωση των υπαρχόντων τουριστικών θαλάσσιων προϊόντων, τη δημιουργία νέων, την τόνωση της τουριστικής και γαλάζιας οικονομίας της χώρας μας, αλλά και την βελτίωση της ζωής των κατοίκων, όπως με την χρηματοδότηση για την

κατασκευή εργοστασίων αφαλάτωσης στα παράκτια της Ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιών, που θα βοηθήσει στην ενίσχυση της αντιμετώπισης της λειψυδρίας εξαιτίας και της όλο και αυξανόμενης τουριστικής ανάπτυξης.

V. Συμπεράσματα

Η Γαλάζια οικονομία, η βιωσιμότητα και αειφορία της, είναι ζητούμενο διαχρονικό, που αφορά την κοινωνική συνοχή και την περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά και το περιβάλλον, με την αλλαγή του κλίματος και τα θέματα βιωσιμότητας τα οποία τίθενται. Η τουριστική ανάπτυξη της Χώρας οφείλει να συμβαδίζει με τις σύγχρονες αρχές της, αλλά και με τις νέες τεχνολογίες.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να επιτρέψει σε παραδοσιακούς τομείς όπως είναι η ναυτιλία, η αλιεία και ο τουρισμός να βελτιώσουν τη βιωσιμότητα και την κυκλικότητά τους. Οι νέες ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν, επίσης, να συμβάλουν στην καλύτερη πρόληψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής ή ακραίων φαινομένων που δεν μπορούμε να τα αποφύγουμε. Η ψηφιοποίηση και τα προηγμένα εργαλεία αλιείας, μπορούν να βελτιστοποιήσουν τις αλιευτικές δραστηριότητες και να υποστηρίξουν τη βιώσιμη διαχείριση των έμβιων θαλάσσιων πόρων χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία. Η ανάπτυξη των γαλάζιων βιοτεχνολογιών προσφέρουν λύσεις για την παραγωγή υλικών ενζύμων, συμπληρωμάτων διατροφής και φαρμακευτικών προϊόντων. Νέα επαγγέλματα αναδύονται τα οποία πρέπει να προωθηθούν όπως ο μάνατζερ ιχθυοτροφείων, τα οποία δίνουν ευκαιρίες απασχόλησης στους νέους και τους αποτρέπουν από την μετανάστευση προς το εξωτερικό. Και βέβαια, όσον αφορά πλέον και τους λιμένες, τους τρόπους μεταφοράς, δηλαδή το πρασίνισμα των μεταφορών, είναι πάρα πολύ σημαντικό να υπάρχει και μια συνολική προσέγγιση για τον βιώσιμο τουρισμό.

Η προσβασιμότητα στις παραλίες δεν είναι αμιγώς περιβαλλοντικό, αλλά είναι και ζήτημα κοινωνικό. Είναι ένα στοίχημα που η Ελλάδα πρέπει να κερδίσει και πρέπει να το κερδίσει, προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Το να υπάρχουν sea tracks στις βασικές παραλίες, αν όχι και σε όλες, είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Οι τοπικές κοινωνίες, οι οποίες βασίζονται στην τουριστική ανάπτυξη σε μία από τις μεγαλύτερες παραλίες της χώρας μας, 100 χιλιόμετρα παραλίας, χρειάζεται να έχουν περισσότερα sea tracks.

Απαιτείται επομένως:

- √ Η ενίσχυση και ευνοϊκή χρηματοδότηση και προβολή των επενδύσεων στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας, που θα στηρίξουν τη διαδικασία μετάβασης στη βιώσιμη γαλάζια οικονομία.
- √ Ο συντονισμός με το Υπουργείο Τουρισμού, θα πρέπει να αναλαμβάνει τα θέματα σχετικά με τον τουρισμό. Το Υπουργείο Τουρισμού καλείται να λειτουργήσει οριζόντια, να συντονίσει, αλλά και να διεκδικήσει από τα άλλα Υπουργεία, έχοντας την ομπρέλα του εθνικού θέματος του ελληνικού τουρισμού, καθώς ο τουρισμός είναι η εικόνα της Ελλάδας προς τα έξω, αλλά και πηγή εισοδήματος.
- √ Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Ειδικά για τον Έλληνα η τουριστική περίοδος για ξεκούραση περιορίζεται συνεχώς εξαιτίας της ακρίβειας και των χαμηλών μισθών. Με την αύξηση του εισοδήματος, των μισθών, αλλά και των προσφορών από πλευράς επιχειρηματιών θα επιτευχθεί και η τουριστική επιμήκυνση.
- √ Η αντιμετώπιση της διαχρονικής έλλειψης υποδομών, προκειμένου να αναπτυχθεί και ο εναλλακτικός τουρισμός, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, όπως, εκτός από τις μεταφορές, είναι η αντιμετώπιση των διακοπών στην ηλεκτροδότηση και την ύδρευση, καθώς το νερό συνδέεται με τις αντλίες, ή το αρδευτικό δίκτυο με τους σαπισμένους σωλήνες.
- √ Η διασύνδεση της μπλε οικονομίας και του παραθαλάσσιου τουρισμού, με εναλλακτικούς τρόπους τουρισμού, όπως τον αλιευτικό τουρισμό, όπου οι ψαράδες μαζί με τους τουρίστες ζούνε τη ζωή του ψαρά πάνω στο καΐκι παρέχοντάς του μια εξαιρετική εμπειρία, ταυτόχρονα οικονομικά αποδοτική και sustainable.

Γι αυτό και είναι αναγκαία η υιοθέτηση ενός ρεαλιστικού αναπτυξιακού υποδείγματος για τους βασικούς πυλώνες του γαλάζιου παραγωγικού και τουριστικού συστήματος, με έμφαση στην ανανέωση παραδοσιακών κλάδων, με προσανατολισμό σε αειφορία και δραστηριότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Ενός αναπτυξιακού μοντέλου με σεβασμό στις ανθρωπογενείς πολιτιστικές και στη πολιτιστική κληρονομιά, στο φυσικό περιβάλλον, με κοινωνική δικαιοσύνη, με καινοτομία, με αξιοποίηση όλων των δημιουργικών δυνατοτήτων

του ανθρώπινου δυναμικού και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η χώρα. Όπως αναγκαία για αυτό, είναι και η ευαισθητοποίηση και συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων και ο εκσυγχρονισμός του, με νέες τεχνολογίες και σύγχρονους όρους, για ένα καινοτόμο γαλάζιο παραγωγικό οικοσύστημα φιλοξενίας.

8. «Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη στη διαχείριση των αποβλήτων»

Εισηγητές: Μάρκος Καφούρος, Μέλος της Επιτροπής, Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Μέλος της Επιτροπής, Κομνηνός Δελβερούδης, Μέλος της Επιτροπής

i) Εισαγωγή

Κατά τη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, σχετικά με τον θεματικό κύκλο «Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη στη διαχείριση των αποβλήτων», συζητήθηκε η σύνθετη και πολυδιάστατη διαδικασία διαχείρισης αποβλήτων στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σύστημα και την ανάγκη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων. Σχετικά με το ζήτημα της Διαχείρισης Αποβλήτων επιχειρήθηκαν, η περιγραφή της κατάστασης, η οποία υφίσταται στην Ελλάδα, η ανάλυση της στρατηγικής διαχείρισης του ζητήματος και τα εμπόδια που υπάρχουν. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας φαίνεται να εστιάζει κυρίως στη ρύθμιση και την παροχή κατευθύνσεων, αφήνοντας τη χωροθέτηση και την υλοποίηση των έργων στις τοπικές αρχές και τους αναδόχους. Ωστόσο, αναγνωρίστηκε η καθυστέρηση στην υλοποίηση μεγάλων έργων, καθώς και τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανακύκλωση και την εισφοροδιαφυγή.

ii) Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για τα απόβλητα (2020) - Εισήγηση κ. Α. Ποττάκη

Η ομιλία του Συνηγόρου του Πολίτη επικεντρώθηκε στη διαχείριση των αποβλήτων στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας τα ευρήματα και τις προτάσεις της ανεξάρτητης αρχής για τη βελτίωση της κατάστασης. Η παρουσίαση βασίστηκε στην ειδική έκθεση του 2020, η οποία ανέδειξε σημαντικές αδυναμίες στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων. Παρά τις προσπάθειες, η πρόοδος από τότε ήταν περιορισμένη, με την Ελλάδα να παραμένει χαμηλά στους δείκτες ανακύκλωσης και διαχείρισης αποβλήτων.

Ο κ. Ανδρέας Ποττάκης τόνισε ότι η Ελλάδα δεν πέτυχε τους στόχους ανακύκλωσης για το 2020 και παραμένει πίσω από τους μελλοντικούς στόχους για τα έτη 2025, 2030 και 2035. Το ίδιο ισχύει και για τα απόβλητα κατασκευών και συσκευασίας. Εξαιτίας αυτού, η χώρα συνεχίζει να καταβάλλει πρόστιμα για

τη μη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, κυρίως λόγω της λειτουργίας παράνομων χωματερών.

Η πρόκληση για την αποκατάσταση των παράνομων χωματερών παραμένει μεγάλη. Αν και ο αριθμός τους έχει μειωθεί, οι παράνομες χωματερές παραμένουν πρόβλημα λόγω δυσκολιών στον έλεγχο και την παρακολούθηση της κατάστασης.

Η αλλαγή του μοντέλου διαχείρισης αποβλήτων με έμφαση στη μείωση της παραγωγής τους καθίσταται επιβεβλημένη, όπως και η ενίσχυση των συστημάτων ανακύκλωσης και διαλογής αποβλήτων από τους δήμους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη τόνισε ότι η βελτίωση της διαχείρισης αποβλήτων δεν είναι μόνο ζήτημα ευρωπαϊκής συμμόρφωσης, αλλά και θέμα ποιότητας ζωής, περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης για τη χώρα και τόνισε τη στροφή της χώρας προς ένα πιο βιώσιμο μοντέλο διαχείρισης αποβλήτων, επισημαίνοντας τόσο τις επιτυχίες όσο και τις προκλήσεις που απομένουν.

Στη συνέχεια περιέγραψε τις δράσεις που έχουν γίνει από το 2019 μέχρι σήμερα, με τη χώρα να παρουσιάζει μια σταθερή πρόοδο, ακόμη και αν δεν έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Πριν από δέκα χρόνια, η διαχείριση αποβλήτων αφορούσε κυρίως τη συλλογή και απόθεση σε χώρους υγειονομικής ταφής. Σήμερα, η προσέγγιση έχει αλλάξει, υιοθετώντας το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας που δίνει προτεραιότητα στην πρόληψη και την ανάκτηση πρώτων υλών από τα απόβλητα. Με το πρόγραμμα "Πληρώνω όσο πετάω", στόχος είναι να ενθαρρύνει πολίτες και επιχειρήσεις να μειώσουν τα απόβλητά τους, με οικονομικά κίνητρα. Ο σωστός υπολογισμός των τελών απορριμμάτων ανάλογα με την ποσότητα αποβλήτων είναι κρίσιμης σημασίας για τη μείωση της συνολικής παραγωγής αποβλήτων.

Από το 2019, έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στη δημιουργία νέων μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων. Το 2019 υπήρχαν μόνο τρεις, ενώ τώρα έχουν δημοπρατηθεί πάνω από 30 μονάδες, εκ των οποίων έντεκα να λειτουργούν ήδη.

Αυτές οι μονάδες συμβάλλουν στη μείωση των αποβλήτων που οδηγούνται στην ταφή και στην αύξηση της ανακύκλωσης. Ο σχεδιασμός για το μέλλον επικεντρώνεται στη μείωση των αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή στο 10% έως το 2030, μέσα από την ανάπτυξη μονάδων επεξεργασίας και ενεργειακής αξιοποίησης αποβλήτων.

iii) Εισήγηση Γενικού Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Εμμανουήλ Γραφάκου

Ο Γενικός Γραμματέας κ. Εμμανουήλ Γραφάκος, αναφέρθηκε σε πρωτοβουλίες όπως το πρόγραμμα «Πληρώνω όσο πετάω» και το «Τέλος ταφής», που αποτελούν κίνητρα για τη μείωση των αποβλήτων και την ενίσχυση της ανακύκλωσης. Παραδέχτηκε δε, ότι υπάρχει υστέρηση στην ανακύκλωση και ανακοίνωσε ένα πλέγμα μέτρων για την υποστήριξη των δήμων, ειδικά των μικρότερων, στην υλοποίηση προγραμμάτων διαχείρισης αποβλήτων.

Η τοποθέτησή του εστίασε κυρίως στις μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων, που αυξήθηκαν σημαντικά από το 2019, με στόχο τη μείωση των ποσοστών ταφής στο 10% μέχρι το 2030. Επισημαίνεται η σημασία των μονάδων αυτών για την ανακύκλωση και την ενεργειακή αξιοποίηση των αποβλήτων, καθώς και η πρόοδος στην αποκατάσταση παλαιών χωματερών και στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών παραβάσεων που έχουν μειώσει τα πρόστιμα που επιβάλλονται στη χώρα.

Αναφορικά με τις εξαγωγές αποβλήτων υπενθύμισε την ανησυχία που υπάρχει σχετικά με τις εξαγωγές βαρέων μετάλλων και επικίνδυνων αποβλήτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) σε τρίτες χώρες όπως η Τουρκία και η Ινδία, όπου οι συνθήκες διαχείρισης είναι υποδεέστερες από τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Έχει γίνει συζήτηση για την επιβολή περιορισμών σε αυτές τις εξαγωγές, ώστε να εξάγονται απόβλητα μόνο σε χώρες του ΟΟΣΑ που πληρούν αυστηρότερα κριτήρια.

Στις ανεπτυγμένες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, όπως η Δανία και η Γερμανία, η κατά κεφαλήν παραγωγή αποβλήτων είναι υψηλή. Παρά ταύτα, η διαχείριση των αποβλήτων εκεί είναι πιο αποτελεσματική σε σχέση με τις Βαλκανικές χώρες, όπου η παραγωγή αποβλήτων είναι χαμηλότερη αλλά η διαχείριση υστερεί.

Για το μείζον ζήτημα των ελέγχων ο Γενικός Γραμματέας υπογράμμισε τις ελλείψεις στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και αναφέρθηκε στην ανάγκη αυστηρότερων προστίμων, όπως συμβαίνει σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, για την ενίσχυση της σωστής διαχείρισης αποβλήτων και της ανακύκλωσης.

Ο κ. Γραφάκος κατά την ομιλία του, ξεκαθάρισε τον ρόλο του Υπουργείου όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο δεν εμπλέκεται στη χωροθέτηση, αλλά θέτει τους περιβαλλοντικούς και χωροταξικούς

κανόνες που ακολουθούν οι τοπικές αρχές.

Αναφέρθηκε στην καθυστέρηση των έργων διαχείρισης αποβλήτων, εξηγώντας ότι αυτό είναι σύνηθες λόγω των ένδικων μέσων που ασκούν οι συμμετέχοντες ανάδοχοι, και εξέφρασε την ελπίδα ότι τα έργα θα ολοκληρωθούν εντός του 2024, με τη μονάδα να είναι έτοιμη το 2027.

Τέλος, τόνισε την ύπαρξη στασιμότητας στην ανακύκλωση και αναγνώρισε την ανάγκη αντιμετώπισης της εισφοροδιαφυγής, ενώ υπογράμμισε ότι οι πόροι από το τέλος ταφής θα επιστραφούν στην ανακύκλωση.

iv) Προτάσεις-Τοποθετήσεις Βουλευτών

Μετά την ενημερωτική εισήγηση του Συνηγόρου του Πολίτη, κ. Ανδρέα Ποπτάκη και του Γενικού Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Εμμανουήλ Γραφάκου, τον λόγο έλαβε ο Βουλευτής Κυκλάδων, κ. Μάρκος Καφούρος.

Ο κ. Καφούρος, υπογράμμισε τη διαχρονική έλλειψη Εθνικού Στρατηγικού Σχεδιασμού στο θέμα της διαχείρισης των αποβλήτων, με ταυτόχρονο μετατοπισμό ευθυνών από την ελληνική πολιτεία στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία δυστυχώς στερείται της τεχνογνωσίας, των μέσων και του ανθρώπινου δυναμικού για να επιληφθεί ικανοποιητικά και αποτελεσματικά το συγκεκριμένο θέμα.

Σε αντίθεση με τον Γενικό Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Εμμανουήλ Γραφάκο, ο κ. Μάρκος Καφούρος δεν βλέπει σαν κύριο υπαίτιο της αύξησης των αποβλήτων, ούτε την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ούτε την υποτιθέμενη αύξηση του εισοδήματος των Ελλήνων πολιτών, αλλά τη γενικότερη αδράνεια και την παγιωμένη κακή νοοτροπία.

Ορμώμενος από τις Κυκλάδες, ο κ. Μάρκος Καφούρος εστίασε τον προβληματισμό του στο τουριστικό νησί της Σαντορίνης, που κινδυνεύει να γίνει υγειονομική βόμβα από την προβληματική και ανεπαρκή διαχείριση των αποβλήτων. Κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου, προέτρεψε να υπάρξει επιτέλους σοβαρός σχεδιασμός για το νησί της Σαντορίνης, που θα απαντάει σε τρία βασικά ερωτήματα: Πότε θα αρχίσει πρακτικά η διαχείριση των απορριμμάτων, πού και με ποιον τρόπο θα γίνει.

Το θέμα της Σαντορίνης και του μεγάλου προβλήματος της δυσσομίας των απορριμμάτων στην Καλντέρα, έθιξε στη συνέχεια και ο Βουλευτής κ. Σπυρίδων Μπιμπίλας, ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος στο θέμα της ανακύκλωσης, το οποίο και επισήμανε. Κατά την άποψη του κ. Μπιμπίλα, η πρόληψη και η ανακύκλωση πρέπει να ενταχθούν μεθοδικά στην ελληνική εκπαίδευση, ώστε ο Έλληνας πολίτης να αποκτάει περιβαλλοντική συνείδηση από την παιδική του ηλικία.

Ως ηθοποιός, προσφέρθηκε μάλιστα ο κ. Σπύρος Μπιμπίλας για εθελοντική συμμετοχή σε οποιαδήποτε περιβαλλοντική καμπάνια οργανωθεί, ώστε να διαδοθεί το μήνυμα της πρόληψης και της ευαισθητοποίησης σε θέματα ανακύκλωσης, διαχείρισης απορριμμάτων και περιβάλλοντος.

Ο κ. Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης, Βουλευτής Ανατολικής Αττικής, που έλαβε στη συνέχεια τον λόγο, αρχικά ευχαρίστησε τον Συνήγορο του Πολίτη, κ. Ανδρέα Ποττάκη και αναφέρθηκε στη διαχρονική, πολύτιμη προσφορά του.

Κατόπιν, ο κ. Εμμανουήλ (Μανώλης) Χριστοδουλάκης σημείωσε πως το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει ήδη προειδοποιήσει με έκθεσή του το 2022 για τα προβλήματα στη διαχείριση των αποβλήτων. Ακόμα, ενημέρωσε πως σε ερώτησή του στα σχετικά Υπουργεία όσων αφορά την ανακύκλωση και τις αδυναμίες του Εθνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης να εκτελέσει τον εποπτικό του ρόλο, δεν έχει λάβει επίσημη απάντηση. Απηύθυνε, λοιπόν, ξανά στον Γενικό Γραμματέα την ερώτηση, αν υπάρχει πρόβλεψη ή σχεδιασμός για την ενίσχυση του Οργανισμού με στελέχη, ώστε να εξασφαλιστεί ο έλεγχος των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης.

Μια ακόμα ερώτησή του στον Γενικό Γραμματέα Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Εμμανουήλ Γραφάκο, αφορούσε στη συνέχιση της καταβολής εισφορών προς τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης από τις επιχειρήσεις.

Στη συνέχεια, έθεσε τους προβληματισμούς του για τις Μονάδες Ανακύκλωσης, όπου παρατηρούνται καθυστερήσεις στη δημοπράτησή τους, οι διαδικασίες έχουν παγώσει, είναι αδύνατον να υλοποιηθούν εντός προθεσμιών ΕΣΠΑ και ρώτησε αν ενισχυθούν τα υφιστάμενα έργα με κρατικές χρηματοδοτήσεις, ώστε να ενταχθούν σε νέο ΕΣΠΑ.

Ο Βουλευτής ζήτησε επιπρόσθετα το χρονοδιάγραμμα της ολοκλήρωσης των Μονάδων Επεξεργασίας Απορριμμάτων Αττικής (ΜΕΑ), μετέφερε την αμφιβολία

που έχει εκφραστεί από δημοσιεύματα για τη βιωσιμότητα του Ειδικού Διαβαθμιδικού Συνδέσμου Νομού Αττικής (Ε.Δ.Σ.Ν.Α.) και θέλησε να πληροφορηθεί αν έχουν γίνει έλεγχοι για πιθανή κακοδιαχείριση και ευθύνες.

Κλείνοντας, αναφέρθηκε στο τέλος ταφής, που προκάλεσε αντίδραση σύσσωμης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και έθεσε την ερώτηση, αν τα ποσά που εισπράττονται ενισχύουν την ανακύκλωση ή έχουν φοροεισπρακτικό χαρακτήρα.

Ακολούθησε η κ. Ασημίνα (Σεμίνα) Διγενή, Βουλευτής Νοτίου Τομέα Αθηνών, η οποία εξέφρασε αρχικά την εναντίωσή της στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων, αφού την καθορίζουν με κριτήριο το κέρδος του κεφαλαίου. Δήλωσε πως δεν δέχεται τις συμβάσεις παραχώρησης και κάθε ιδιωτικοποίηση, τονίζοντας πως η υλοποίηση των έργων πρέπει να γίνεται από κρατικό φορέα. Αντίθετη δήλωσε επίσης και στα ανταποδοτικά τέλη που επιβαρύνουν τους πολίτες, αφού το κόστος της διαχείρισης των αποβλήτων θα πρέπει να καλύπτεται από τη φορολόγηση του κεφαλαίου.

Πρότεινε ένα μείγμα μεθόδων για την επεξεργασία των απορριμμάτων, ώστε να συμπεριλαμβάνεται και η υγειονομική ταφή, σαν απλή, οικονομική και ασφαλής λύση, υπό αυστηρά τηρουμένους όρους. Απέρριψε, όμως, τις μονάδες επεξεργασίας σύμμεικτων αποβλήτων, επειδή καταργούν την ανακύκλωση και τροφοδοτούν τις βιομηχανίες με καύσιμο- σκουπίδι. Συνέστησε ακόμα, την προσοχή στα επικίνδυνα βιομηχανικά απόβλητα και την ασυδοσία των παραγωγών τους. Σε σχέση με την Αττική πρότεινε να μην υλοποιηθεί το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Κυβέρνησης, να αρθούν όλα τα χρηματικά αντισταθμιστικά και να υπάρξει λύση σε συνεργασία με τις Περιφέρειες για τη χωροθέτηση των υποδομών διαχείρισης των αποβλήτων του νομού, να κλείσει ο Χώρος Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ) Φυλής και να δημοσιοποιηθεί το πόρισμα της επιδημιολογικής μελέτης στην περιοχή.

Επίσης, εξέφρασε την αντίθεσή της στη λειτουργία του Χώρου Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ) Γραμματικού, της ΜΕΑ Σχιστού-Περάματος και κάθε διαχείριση αποβλήτων στο Θριάσιο.

Τέλος, η κ. Ασημίνα (Σεμίνα) Διγενή θεωρεί τις νομοθετικές ρυθμίσεις της Κυβέρνησης εγκληματικές, επειδή μετατρέπουν τους παράνομους Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) σε Σταθμούς Μεταμόρφωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) ακόμα και σε προστατευόμενες περιοχές.

Στη συνέχεια, τον λόγο πήρε ο βουλευτής Πιερίας κ. Κομνηνός Δελβερούδης και στην τοποθέτησή του επεσήμανε πως η υπερπαραγωγή αποβλήτων είναι χαρακτηριστικό του Δυτικού πολιτισμού, ενώ προτάσεις και λύσεις αναμένονται από την αρμόδια επιστημονική κοινότητα, αλλά και τους τοπικούς φορείς που έχουν το μεγαλύτερο πρόβλημα, όπως π.χ. τα νησιά. Τέλος, ανέφερε πως οι διαπιστώσεις είναι δυσοίωνες και χρειάζεται ολιστικά διαφορετική αντιμετώπιση.

Η κ. Θωμαΐς (Τζίνα) Οικονόμου, Βουλευτής Ευρυτανίας, εκδήλωσε με τη σειρά της τη δική της αγωνία για τον τόπο της, όπου το πρόβλημα της διαχείρισης των αποβλήτων είναι μεγάλο και απειλεί τη δημόσια υγεία και το μοναδικής καθαρότητας περιβάλλον της περιοχής, γι' αυτό και πρέπει να είναι βασική στρατηγική της Κυβέρνησης η λύση του, τόσο πανελλαδικά, αλλά και με προτεραιότητα σε ειδικές περιοχές.

v. Συμπεράσματα και νέες προτάσεις

Συμπερασματικά:

Τόσο ο Συνήγορος του Πολίτη, κ. Ανδρέας Ποττάκης, όσο και ο Γενικός Γραμματέας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Εμμανουήλ Γραφάκος, αναφέρθηκαν στην ευθεία συσχέτιση του όγκου παραγωγής αποβλήτων με το κατά κεφαλήν εισόδημα, ένα στοιχείο που έχει μετρηθεί και είναι πλέον αδιαμφισβήτητο.

Υπογράμμισαν ωστόσο, τη μεγάλη σημασία της πολιτικής της διαχείρισης αποβλήτων. Ο κ. Ποττάκης παρέθεσε ως παράδειγμα, ότι στις ανεπτυγμένες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης, παρά το γεγονός ότι έχουν μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα και άρα παράγουν περισσότερο όγκο αποβλήτων, έχουν λιγότερο αποτύπωμα σε σχέση με χώρες όπως η Ρουμανία, η χώρα μας και άλλες βαλκανικές χώρες με λιγότερο όγκο αποβλήτων, αποτέλεσμα της καλής διαχείρισης. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε για τις αυξημένες δυσκολίες διαχείρισης σε πολλά νησιά, όπως στα νησιά των Κυκλάδων, με σοβαρότατο παράδειγμα αυτό της Σαντορίνης. Είναι ένα θέμα που απασχολεί τους φορείς, τους πολίτες και τον πολιτικό κόσμο για πάνω από είκοσι χρόνια. Ο Συνήγορος του Πολίτη σημείωσε ότι, η περίπτωση της Σαντορίνης είναι ιδιόζουσα καθώς πρόκειται για έναν πολλαπλά προστατευόμενο χώρο περιβαλλοντικά και παρά την πολύ αυστηρή νομοθεσία που ισχύει για περιοχές Natura και μάλιστα

Ζώνη Α εντός περιοχής Natura, το γεγονός ότι δόθηκε κι άλλη παράταση για τη διατήρηση της χρήσης της περιοχής στην Καλντέρα στα Αλωνάκια για την εναπόθεση και δεματοποίηση των απορριμμάτων δημιουργεί ανησυχίες στον Συνήγορο του Πολίτη, μήπως τελικά η προσωρινή αυτή λύση δεν θα είναι και τόσο προσωρινή.

Για το θέμα της Σαντορίνης ο κ. Εμμανουήλ Γραφάκος συμπλήρωσε ότι αποτελεί μία από τις περιπτώσεις που η χώρα μας επιβαρύνεται με διπλό πρόστιμο: με πρόστιμο λειτουργίας και μη αποκατάστασης.

Αναφέρθηκε στις καθυστερήσεις της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη νέα μονάδα και εξέφρασε την αισιοδοξία του ότι εντός του 2027 τα έργα θα έχουν ολοκληρωθεί και θα λειτουργήσει η νέα μονάδα.

Σχετικά με τη διαδικασία γενικότερα, ο Γενικός Γραμματέας είπε πως χρειάζεται βελτιώσεις, διότι όπως ισχύει αυτή την στιγμή, δημιουργεί εκ των πραγμάτων καθυστερήσεις και ανέφερε μερικά παραδείγματα όπως τη μονάδα στον Βόλο, τους διαγωνισμούς στην Πάτρα, στη Λάρισα και στην Κέρκυρα, τον Ανατολικό και τον Δυτικό Τομέα Θεσσαλονίκης, καθώς και τη μονάδα της Καβάλας.

Για το κόστος της διαχείρισης, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κ. Γραφάκος, αυτό είναι σαφώς υψηλότερο όταν η διαχείριση των αποβλήτων γίνεται με τρόπους φιλικούς προς το περιβάλλον, αλλά όλοι συμφωνούν ότι πρέπει να επιλέγονται πολιτικές με βάση τη μέγιστη περιβαλλοντική προστασία και όχι το κόστος.

Τέθηκε επίσης το ζήτημα της υποχρηματοδότησης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο Συνήγορος του Πολίτη αναγνωρίζει το γεγονός αυτό και ανέφερε πως είναι ένα στοιχείο το οποίο καταγράφεται κάθε φορά και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν ασκείται κριτική προς τους Δήμους, καθώς είναι δύσκολο να ανταπεξέλθουν πλέον στις διάφορες αρμοδιότητες που τους έχουν ανατεθεί, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, χωρίς να υπάρχουν οι κατάλληλοι πόροι οικονομικοί ή σε ανθρώπινο δυναμικό.

Όσον αφορά τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, ο Συνήγορος του Πολίτη συμφώνησε πως οι ελεγκτικοί μηχανισμοί στη χώρα μας είναι ελλιπείς, ενώ το μοντέλο που ακολουθούν πολλά κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων και οι Βρυξέλλες, με τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή αυστηρών προστίμων για όσους δεν επιμερίζουν τα απόβλητα με τον τρόπο με τον οποίο οφείλουν, έχει λειτουργήσει.

Πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην ανακύκλωση. Είναι ένας τομέας στον οποίο η χώρα μας δεν έχει προχωρήσει όσο θα έπρεπε. Βρισκόμαστε σε μία στάσιμη κατάσταση και πρέπει να γίνουν πιο στοχευμένα βήματα.

Ως προς αυτό, προτάθηκε να γίνουν εντατικότερες καμπάνιες ενημέρωσης για τους σωστούς τρόπους ανακύκλωσης προς όλους τους πολίτες και να ενταχθεί η ανακύκλωση ως αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος από τις αρχικές βαθμίδες του σχολείου.

Είναι παράλληλα πολύ σημαντικό το θέμα της εισφοροδιαφυγής από πλευράς επιχειρήσεων και γενικότερα παραγωγών αποβλήτων, οι οποίοι συχνά δεν καταβάλουν τις εισφορές προς τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης, όπως οφείλουν. Σε αυτό υπερθεμάτισε και ο Γενικός Γραμματέας κ. Εμμανουήλ Γραφάκος και σημείωσε πως με την διασύνδεση του Εθνικού Μητρώου Παραγωγού (ΕΜΠΑ) με το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ), η οποία εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί μέχρι το Πάσχα, η εισφοροδιαφυγή αυτή θα μειωθεί αρκετά.

Τέλος, το διαχρονικό θέμα της Φυλής, το οποίο θα πρέπει να ολοκληρωθεί το συντομότερο.

9. «α. Επικαιροποίηση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης για τις πυρόπληκτες περιοχές και β. Η εφαρμογή της νέας δασικής μεταρρύθμισης»

Εισηγήτρια: Δρ Διονυσία – Θεοδώρα Αυγερινοπούλου, Πρόεδρος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η χώρα μας, για πρώτη φορά, διαθέτει ένα Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, το μεγαλύτερο που έχει εκπονηθεί και περιλαμβάνει ταυτόχρονα την προστασία και τη διάσωση. Αφορά συνολικές εκτάσεις 500.000 στρεμμάτων που έχουν καεί, αποψιλωθεί ή υποβαθμιστεί. Με βάση αυτό το σχέδιο, θα φυτευτούν περισσότερα από 30 εκατομμύρια δέντρα, με έμφαση στις πληγείσες από τις πυρκαγιές, περιοχές. Στο 10ετές αυτό σχέδιο, έχει ενταχθεί και η εγκατάσταση και η συστηματική λειτουργία μηχανισμού προστασίας, μηχανισμού διατήρησης και παρακολούθησης της ανάπτυξης των αναδασώσεων και κυρίως της ανάπτυξης των αναδασωτέων εκτάσεων, των αλλαγών σε περιβάλλουσες χρήσεις γης και της εξέλιξης των περιβαλλοντικών, οικολογικών, κλιματολογικών και τοπικών συνθηκών. Η όλη διαδικασία θα γίνεται με τα πιο σύγχρονα μέσα, με αισθητήρες αλλά και με τη χρήση δορυφορικών δεδομένων.

Το σχέδιο χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης με 310 εκατομμύρια ευρώ και από το ΕΣΠΑ, με στόχο, ο προϋπολογισμός του να φθάσει τα 700 εκατομμύρια ευρώ, ενώ, καθώς ανακύπτουν νέα δεδομένα, λόγω της δυναμικής εξέλιξης των πραγμάτων, μπορεί να αναθεωρείται και να επικαιροποιείται. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντική η ενίσχυση του θεσμού των δασικών συνεταιρισμών και ένταξή τους στην προσπάθεια της Αναδάσωσης. Εξίσου σημαντικός είναι ο ρόλος της Δασικής Υπηρεσίας, με ένα νέο πλαίσιο διαχείρισης των δασών, που κάτω από τις σημερινές συνθήκες είναι επιβεβλημένο.

Βασικό σημείο της δασικής μεταρρύθμισης, αποτελούν οι διαχειριστικές μελέτες, ώστε η διαχείριση των δασών να γίνεται με ομογενοποιημένο τρόπο. Επίσης, σημαντική παράμετρο αποτελεί η ορθή διαχείριση στην απόληψη της παραγωγής και την αξιοποίηση της βιομάζας που είναι βασική αιτία πολλών πυρκαγιών. Μια διαδικασία που θα εφαρμόζεται στο σύνολο των δασών της χώρας, θα αποδίδει κοινωνικό μέρος στις τοπικές κοινωνίες, με μέρος στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό είναι η συνεργασία των μελών των Δασικών Συνεταιρισμών, με φυσικά και νομικά πρόσωπα που θα μπορούν να διαχειρίζονται αυτή τη διαδικασία. Για τα παραπάνω, προβλέπεται πλήρες θεσμικό πλαίσιο, ώστε το δάσος αυτό, εκτός από λειτουργικό, με τις διαχειριστικές μελέτες, να είναι και παραγωγικό.

Εξίσου σημαντικό είναι το πρόγραμμα «ANTINERO», το οποίο χρηματοδοτείται από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης. Αποτελεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα και την πιο οργανωμένη παρέμβαση της Πολιτείας, στον τομέα της πρόληψης και των καθαρισμό των δασών, για την αποκατάσταση καταστροφών και την πρόληψη και την αποφυγή τυχόν μελλοντικών καταστροφών. Σε αυτό το πλαίσιο, συμβολική, αλλά κυρίως ουσιαστική, ήταν η συμβασιοποίηση ενός από τα πιο εμβληματικά πιλοτικά προγράμματα για τη δημιουργία των μεικτών αντιπυρικών ζωνών, στην περιοχή του Δασαρχείου Ολυμπίας στο Νομό Ηλείας, που δυστυχώς, έχει πληγεί επανειλημμένως από πυρκαγιές, από το 2007 και μετά. Πολύ κρίσιμες είναι και οι συμβάσεις για αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά έργα στις πλέον ευαίσθητες περιοχές, ενώ στο Πρόγραμμα AntiNero, περιλαμβάνονται καθαρισμοί, συντηρήσεις και βελτιώσεις οδικού δικτύου, αντιπυρικών ζωνών κ.α. Παράλληλα, προβλέφθηκε η ενίσχυση, μέσα στο 2024, της Δασικής Υπηρεσίας μετά από 22 χρόνια, με δασολόγους και δασοπόνους, μόνιμα στελέχη που θα συμβάλλουν από την πλευρά τους στην εφαρμογή του Σχεδίου.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές και τα εκτελούμενα σχέδια για την πρόληψη και το Σχέδιο Αναδάσωσης, είναι η απάντηση της οργανωμένης Ελληνικής Πολιτείας σε ένα φαινόμενο, το οποίο είναι μπροστά μας και αντιμετωπίζουμε τις συνέπειές του.

Συμπεράσματα

Η γεωγραφική θέση της χώρας μας, το ιδιαίτερο ανάγλυφό της και η ολοένα και εντεινόμενη κλιματική κρίση καθιστούν τα δάση μας ασπίδα προστασίας για το κοινωνικό σύνολο και απολύτως αναγκαία για την ευημερία, όχι μόνο των σημερινών, αλλά κυρίως των μελλοντικών γενεών.

Η Ελλάδα, ως μεσογειακή χώρα, με το συνδυασμό κλίματος και ξηροθερμικής αυτοφυούς βλάστησης είναι απόλυτα συνυφασμένη με τις δασικές πυρκαγιές. Αυτό που επιτείνεται ως πρόβλημα λόγω της κλιματικής κρίσης που δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες είναι τα μεγάλα περιστατικά δασικών πυρκαγιών.

Αναγνωρίζοντας την τρωτότητα της Ελλάδας έναντι της κλιματικής κρίσης, η απώλεια δασικής κάλυψης δημιουργεί πολύ μεγάλες πιέσεις στο περιβάλλον και κατ' επέκταση σε όλη την κοινωνία, σε όλες τις δράσεις της, είτε την οικονομία, είτε τον κοινωνικό ιστό.

Η αποτροπή των μεγάλων περιστατικών δασικών πυρκαγιών και η μείωση των επιπτώσεών τους εξασφαλίζει τη διαρκή, σταθερή και σύμμετρη παραγωγή αγαθών, υπηρεσιών και ωφέλιμων επιδράσεων των δασικών οικοσυστημάτων προς το κοινωνικό σύνολο και ενισχύει την ικανότητά τους να παράσχουν οφέλη απαραίτητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εθνική οικονομία. Επομένως, η λήψη προληπτικών μέτρων προστασίας, οδηγεί σε ενίσχυση της ανθεκτικότητας τους, ενώ η υλοποίηση σχετικών δράσεων ενημέρωσης και εκπαίδευσης του συνόλου της κοινωνίας, την εξοπλίζουν ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματική η αντιμετώπιση των αναμενόμενων κινδύνων. Εξίσου σημαντική είναι και η βαθύτερη κατανόηση της λειτουργίας και της σημασίας των δασικών οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που αυτά προσφέρουν, κάνοντας έτσι τους πολίτες ενεργούς κοινωνούς στην προσπάθεια για την προστασία αυτών.

Τα σχεδιαζόμενα μέτρα αντιπυρικής προστασίας και σύγχρονου αντιπυρικού σχεδιασμού, θα πρέπει να αντιμετωπίζουν και την διάσπαση της πρόληψης από την κατάσβεση. Οι ελλείψεις σε προσωπικό στις αρμόδιες Υπηρεσίες που έχουν την ευθύνη της προστασίας και διαχείρισης των δασών, αλλά και της πυρόσβεσης, θα πρέπει να καλυφθούν επαρκώς, ώστε ο όποιος σχεδιασμός να μπορεί να αποδώσει τα μέγιστα αποτελέσματα.

Το περιβάλλον και τα δάση πρέπει να αποτελέσουν οδηγό συνεργασίας και ενωτικής δράσης για την αντιμετώπιση του κοινού κινδύνου. Στόχο αποτελούν η αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων και η διακοπή της απώλειας βιοποικιλότητας, η ρύθμιση των εκπομπών αερίων του άνθρακα, η προστασία των ανθρώπινων υποδομών από τις φυσικές καταστροφές, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η προώθηση της απασχόλησης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία και την επικοινωνία όλων αυτών των δράσεων, εξασφαλίζουμε την καλλιέργεια της περιβαλλοντικής συνείδησης στο σύνολο των πολιτών της κοινωνίας.

Προτάσεις

Η δασική μεταρρύθμιση καλύπτει λάθη, παραλείψεις και συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί λόγω της κλιματικής κρίσης. Τα επόμενα 25 χρόνια θα είναι πραγματικά μια στροφή σημαντική ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τα δάση, μέσα από την δασική πολιτική της Ελλάδας, με στόχο τα αποτελέσματα να είναι ικανοποιητικά και σημαντικά για το σύνολο του περιβάλλοντος.

Είναι αναγκαία η ολοκληρωμένη διαχείριση του συνόλου των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας μας και η ενίσχυση των έργων πρόληψης έναντι των φυσικών καταστροφών. Κοινή παραδοχή, αποτέλεσε το γεγονός ότι η μέριμνα αυτή θα πρέπει να ακολουθηθεί από συντονισμένη, κοινή προσπάθεια για την πρόληψη, αλλά και για την ανάκαμψη και την ανάταση των περιοχών που πλήττονται. Σημαντική χαρακτηρίστηκε η ενίσχυση των Περιφερειών για την εκτέλεση παράλληλων έργων, όπως αντιπλημμυρικών, στο πλαίσιο της πρόληψης, για την καλύτερη αντιμετώπιση και την προστασία του περιβάλλοντος σε όλα τα επίπεδα.

Η αποκατάσταση του οικοσυστήματος από τις καταστροφικές πυρκαγιές είναι ένα έργο που πρέπει να υπηρετεί έναν εθνικό σχεδιασμό που θα περιλαμβάνει ένα συνολικό όραμα για την κατά τόπους αειφόρο ανάπτυξη. Η αποκατάσταση της φυσικής βλάστησης έχει και κοινωνικό πρόσημο, διότι συνδέεται με την αποκατάσταση της γεωργικής γης, με την ανοικοδόμηση κατεστραμμένων οικισμών, με τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού. Για τους λόγους αυτούς απαιτείται κεντρικός σχεδιασμός και συντονισμός των δημόσιων υπηρεσιών ανά περιφέρεια, αποτελεσματικοί έλεγχοι, χρονοδιαγράμματα και εποπτεία.

Ο εθνικός σχεδιασμός οργανωμένου, μελετημένου, ολιστικού σχεδίου αναδάσωσης, δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς επαρκώς στελεχωμένες, εξοπλισμένες και απολύτως λειτουργικές δασικές υπηρεσίες. Παραδοχή που καταδεικνύει την αναγκαιότητα ενδυνάμωσης της Δασικής Υπηρεσίας, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει σε όλες αυτές τις προκλήσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, ο επανασχεδιασμός αυτής της εξαιρετικά σημαντικής υπηρεσίας, με ευέλικτο, αποτελεσματικό και ουσιαστικό τρόπο. Η στελέχωση και εξειδίκευση των Υπηρεσιών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, μπορούν να φέρουν πολύ θετικά αποτελέσματα, ταυτόχρονα με συνεργασίες με τα τμήματα δασολογίας των Πανεπιστημίων.

Παράλληλα με τις αναδασώσεις και τα μέτρα διαφύλαξης της αειφόρου ανάπτυξης μέσω της βιοποικιλότητας, θα πρέπει να υπάρχει διαχείριση και φροντίδα, για να μπορέσει να αναγεννηθεί το οικοσύστημα και να αναγεννηθεί το δάσος, καθώς και ενίσχυση των δημόσιων δασικών φυτωρίων και του ΚΕΕΠΔΑΠΥ (Κέντρο Επιλογής Ελέγχου και Πιστοποίησης Δασικού Πολλαπλασιαστικού Υλικού), ώστε να αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες που πιθανόν προκύψουν από τις νέες πυρκαγιές. Επίσης, η υποστήριξη της αναδάσωσης να ελέγχεται από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες.

Σε ό,τι αφορά την στρατηγική των αντιπυρικών ζωνών, αποτελεσματικό θα ήταν ο σχεδιασμός τους να αναπτύσσεται παράλληλα με την φυσική αναγέννηση, ή αναδάσωση, με τον καθορισμό τους αφού αποτυπωθεί η καμένη έκταση.

Μέριμνα θα πρέπει να υπάρξει και για τα μη δημόσια δάση που αποτελούν περίπου το 35% των δασών της χώρας και ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα μπορούσε να αφορά στη χρηματοδότηση μελετών και έργων, τα οποία είναι απαραίτητο να γίνουν ώστε να προστατευθούν τα ιδιωτικά δάση και να γίνουν αντικείμενο διαχείρισης με ορθολογικά επιστημονικά τρόπο.

Αναγκαία είναι η εφαρμογή και πιθανόν αυστηροποίηση του πλαισίου και των όρων αδειοδοτήσεων για επενδύσεις και εκμετάλλευσης των δασών, των προστατευόμενων περιοχών, των εθνικών δρυμών. Παράλληλα, σημαντική είναι η περιμετρική προστασία των οικισμών, με καθαρισμούς και φύτευση με μη αναφλέξιμα φυτά που καίγονται πιο αργά από κάποια άλλα δέντρα, αλλά και μέτρα που σχετίζονται και με την πρόβλεψη διαχείρισης των αδόμητων οικοπέδων – γηπέδων.

10. «Περιβάλλον και Υγεία»

Εισηγήτρια: Θωμαΐς (Τζίνα) Οικονόμου, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Στη συνεδρίαση που διεξήχθη στις 22/4/2024 με κεντρικό θέμα: «Περιβάλλον και Υγεία», παρουσιάστηκαν και κατατέθηκαν οι επιστημονικές απόψεις καθηγητών εγνωσμένου επιστημονικού και τεχνοκρατικού κύρους, αναφορικά με το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, τον ρυθμό μεταβολής της, τα αίτια πρόκλησης, την επίδρασή της στην ανθρώπινη υγεία, την αυξανόμενη ένταση αλλά και τους τρόπους καταπολέμησης της τόσο τοπικά, σε εθνικό δηλαδή επίπεδο, όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι προσεγγίσεις υπήρξαν κατατοπιστικές και όλες οι παράμετροι αναλύθηκαν διεξοδικά μέσα από μια επιστημονική ματιά και διεισδυτική ανάγνωση της υφιστάμενης πραγματικότητας.

Άλλωστε, σε μεγάλο βαθμό, τα προβλήματα που παρουσιάζονται ανά τον πλανήτη (εξάρσεις ακραίων καιρικών φαινομένων, υπερθέρμανση του πλανήτη, φαινόμενα ανομβρίας και λειψυδρίας, αποψίλωση των δασών, μείωση της υγρασίας του εδάφους, μόλυνση του εισπνεόμενου αέρα, λιώσιμο των πάγων κτλ.), έχουν κοινά χαρακτηριστικά και αίτια. Κατά συνέπεια, απαιτούνται συνέργειες, καθώς και άμεση, απαραίγκλιτη εφαρμογή των αποδεδειγμένα σωστών και επιστημονικά τεκμηριωμένων πρακτικών.

Όλα αυτά, με ταχύτητα και συνέπεια στην εφαρμογή και στους στόχους, αφού η σφοδρότητα και η ένταση της κλιματικής κρίσης είναι τεράστια, με αποτέλεσμα τα περιθώρια αντιμετώπισης να στενεύουν ολοένα και περισσότερο. Σε πολλές περιπτώσεις, η κατάσταση τείνει να γίνει δραματική και αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό μέσα από τη συχνότητα ακραίων καιρικών φαινομένων που πλήττουν την Ελλάδα και τον κόσμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σε εγχώριο επίπεδο, η καταστροφή Daniel, το οικονομικό κόστος της οποίας υπολογίζεται σε μεγαλύτερο των 3 δισεκατομμυρίων ευρώ.

A. Φαινόμενο του Θερμοκηπίου

Εκτενής ήταν η αναφορά στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην αλληλεπίδρασή του με την ανθρωπογενή δραστηριότητα. Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας στη Μεσόγειο είναι μεγαλύτερη του 1,5 βαθμού Κελσίου και πλησιάζει τους 2 βαθμούς. Το γεγονός αυτό, προκαλεί μαζικές φυσικές καταστροφές και πολλά έκτακτα φαινόμενα. Το οικονομικό κόστος, κατά το τέλος του αιώνα, υπολογίζεται ότι θα ανέρχεται στα 130 τρισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με την Αμερικανική Υπηρεσία Ωκεανών και Ατμόσφαιρας. Υπενθυμίζεται ότι ο κορωνοϊός κόστισε περίπου 3 τρισεκατομμύρια. Ο καύσωνας του 2003 έπληξε 70.000 ανθρώπους μέσω της θερμοπληξίας, ενώ το πιο ανησυχητικό στοιχείο της υπόθεσης είναι ότι το 2060 αυτό θα θεωρείται κανονικότητα.

i. Κύματα καύσωνα στην Ελλάδα

Ο πρώτος μεγάλος καύσωνας ήταν τον Ιούλιο του 1987, ο δεύτερος τον Ιούλιο του 2007, ο τρίτος τον Ιούλιο του 2021 και ο τελευταίος τον Ιούλιο του 2023. Οι ακραίες υψηλές θερμοκρασίες έχουν αποδεδειγμένα δυσμενείς συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία, όπως η αύξηση της υπεριώδους ακτινοβολίας και η μεταφορά απειλητικών μικροσωματιδίων που πλήττουν τους πνεύμονες και επηρεάζουν αρνητικά το αναπνευστικό σύστημα (διάμετρος μικρότερη ή ίση από 10 εκατομμυριοστά του μέτρου).

ii. Συμφωνία των Παρισίων

Η συμμόρφωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις δεσμεύσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη των Παρισίων, αποτελεί μεγάλη αναγκαιότητα, προκειμένου να αποφευχθούν σοβαρά προβλήματα που σχετίζονται με την κλιματική κατάρρευση. Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρήγγειλε μια μελέτη σε τρεις πανεπιστημιακούς φορείς, μεταξύ των οποίων και η Ακαδημία Αθηνών, για τη δυνατότητα απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και τα αποτελέσματα ήταν ότι η ανθρωπότητα δύναται να απαλλαγεί κατά 80% μέχρι το 2030.

iii. Ερωτήσεις

Επακολούθησαν ερωτήσεις βουλευτών που σχετίζονται με την αξιοποίηση των απορριμμάτων για δημιουργία ενέργειας (επικαλούμενοι το παράδειγμα των Σκανδιναβικών χωρών), ακόμη και θερμών υδάτων, κυρίως στην Ισλανδία.

Τέθηκε η ερώτηση αν υπάρχει σχετικό σχέδιο στην χώρα μας, με τον κ. Χρήστο Ζερεφό, Γενικό Γραμματέα της Ακαδημίας Αθηνών, να απαντά ότι γίνονται προσπάθειες για να καταρτιστεί.

B. Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού – Ιστορία, δράσεις και στόχοι

Η δράση της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, μεταξύ άλλων περιλαμβάνει 23 αναστηλώσεις μνημείων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, 35 υποδειγματικές μελέτες αποκατάστασης μνημείων, 18 δίκτυα μονοπατιών και ποδηλατικών διαδρομών σε όλη την Ελλάδα, περισσότερες από 150 θεσμικές παρεμβάσεις ή/και προσφυγές στα δικαστήρια, δεκάδες δημοσιεύσεις και ερευνητικές μελέτες, 16 φεστιβάλ κινηματογράφου, εκπαιδευτικές δραστηριότητες σχεδιασμένες για τις ανάγκες των νεότερων γενεών, εγκεκριμένες από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και εκατοντάδες άρθρα για τον τύπο.

Προβλήθηκε μια τηλεοπτική ταινία μικρού μήκους για την ιστορία της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και τις δράσεις της, ακόμη και από την περίοδο της Επταετίας (1967- 1973). Επίσης, παρουσιάστηκε η συμβολή τους στη διάρθρωση σημαντικών άρθρων του Συντάγματος (όπως πχ. Άρθρο 24).

i) Πρώτος άξονας: Έργα διατήρησης και αποκατάστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος. Αποκατάσταση των μνημείων και νέα ζωή σε εγκαταλελειμμένα παλιά μονοπάτια ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς και σημασίας.

ii) Δεύτερος άξονας: Θεσμικές παρεμβάσεις. Προάσπιση της κοινής κληρονομιάς των Ελλήνων έναντι των δημοσίων αρχών και των φορέων χάραξης πολιτικής και προσφυγής στα δικαστήρια, όταν αυτό απαιτείται.

iii) Τρίτος άξονας: Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση σε θέματα προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Γ. Κλιματική κρίση, ανθρώπινη υγεία και πηγές δυνητικής απειλής

Τέθηκε το ζήτημα που αφορά στην αλληλεπίδραση και επιρροή της κλιματικής κρίσης στην ανθρώπινη υγεία. Η ύπαρξη χώρων πρασίνου στα μέρη που κατοικεί ο άνθρωπος, σχετίζεται με αυξημένο προσδόκιμο ζωής, καλύτερη νευρολογική λειτουργία, πιο υγιή κύηση καθώς και άλλα οφέλη. Ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, οι: Αθήνα, Βρυξέλλες, Βουδαπέστη, Κοπεγχάγη και Ρήγα, σημείωσαν τα υψηλότερα ποσοστά θνησιμότητας εξαιτίας της έλλειψης χώρων πρασίνου. Οι περιοχές χαμηλού οικονομικού εισοδήματος, φαίνεται ότι επηρεάζονται περισσότερο.

Ακολούθως, παρουσιάστηκαν πίνακες, οι οποίοι αποδεικνύουν ότι το περιβάλλον είναι καθοριστικός παράγοντας για την υγεία και υπολογίζεται ότι ευθύνεται για σχεδόν το 20% όλων των θανάτων στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας. Οι βασικοί τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον, την υγεία και το κλίμα, περιλαμβάνουν το νερό, την ενέργεια, τις μεταφορές, τη βιομηχανία, τις υπηρεσίες, τη γεωργία και τα είδη διατροφής, τον σχεδιασμό χρήσης γης, τη στέγαση, την εργασία και τα ηλεκτρονικά απόβλητα που είναι η ταχύτερα αναπτυσσόμενη ροή στερεών αποβλήτων στον κόσμο. Όταν τα ηλεκτρονικά απόβλητα επεξεργάζονται με ακατάλληλες διεργασίες, μπορούν να απελευθερώσουν έως και 1000 διαφορετικές χημικές ουσίες στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων επιβλαβών νευροτοξικών όπως ο μόλυβδος. Οι κλιματικές επιπτώσεις περιλαμβάνουν την αύξηση των πυρκαγιών, περισσότερους καύσωνες, περισσότερες πλημμύρες, λιγότερα χιόνια στα βουνά, έλλειψη νερού, καταστροφή της γεωργίας, αύξηση της κατανάλωσης ηλεκτρικού, μείωση της παραγωγικότητας, λιγότερα έσοδα από τον τουρισμό, περισσότερη θνησιμότητα και νοσηρότητα.

Τα αέρια του θερμοκηπίου και ιδιαίτερα το μεθάνιο που εκπέμπεται από την κτηνοτροφία, συμβάλλει καθοριστικά στην κλιματική κρίση. Το υποξείδιο του αζώτου στα λιπάσματα, συνιστά επίσης μια δυνητική απειλή που ευθύνεται για το 20% της κλιματικής αλλαγής.

Δ. Το μέλλον της γεωργίας, η ενεργειακή κρίση και η επάρκεια σε τρόφιμα

Το μέλλον της γεωργίας, αναμένεται να είναι σημαντικά διαφορετικό από το σημερινό. Ειδικότερα, είναι σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στην παραγωγή υγιεινών τροφίμων για τοπική κατανάλωση και αυτό μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα μέσω της επιτάχυνσης της φωτοσύνθεσης. Η χρήση νέας τεχνολογίας, σύγχρονων μεθόδων και καλών πρακτικών, συμβάλει προς την κατεύθυνση αυτή. Θα απαιτείται λιγότερη εργασία και πιο ανθρώπινη, εξαιτίας της ολοένα και πιο διευρυμένης τεχνολογικής χρήσης και επιστημονικής γνώσης. Η δράση όλων αυτών των νέων εργαλείων, δεν θα περιορίζεται σε λίγα μόνο προϊόντα όπως χόρτα και μερικά λαχανικά, αλλά θα επεκτείνεται και σε άλλα φυτά. Η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα διευρύνεται όλο και περισσότερο. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστούν ζητήματα, όπως η ανάγκη εξειδικευμένης έρευνας για τη βελτιστοποίηση των συστημάτων, αλλά και η εξεύρεση πιθανών τρόπων για την αντιμετώπιση του υψηλού κόστους κεφαλαίου που απαιτείται σε αυτές τις περιπτώσεις.

Ε. Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγεία

Στη διεθνή βιβλιογραφία, η ατμοσφαιρική ρύπανση παρουσιάζεται ως ο «σιωπηλός δολοφόνος». 7.000.000 υπολογίζονται οι πρόωροι θάνατοι παγκοσμίως εξαιτίας της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ενώ στην Ελλάδα οι εκτιμήσεις αναφέρουν για περίπου 10.000 πρόωρους θανάτους.

Οι πηγές της ατμοσφαιρικής ρύπανσης προέρχονται από τη καύση της βιομάζας, τη κυκλοφορία των οχημάτων, την καύση βαρέως πετρελαίου, τις δευτερογενείς διεργασίες, την ορυκτή σκόνη και το θαλάσσιο αερόλυμα.

Αναφορικά με την αλληλεπίδραση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης με την ανθρώπινη υγεία, έχει παρατηρηθεί ότι το 10% των καρκίνων οφείλονται στην υπέρμετρη επιβάρυνση της ατμόσφαιρας. Η επιβάρυνση στις χώρες χαμηλού εισοδήματος είναι 30%. Συνεπώς, σημειώνεται μια μέση τιμή της τάξεως του 20%. Επιπρόσθετα, η κλιματική αλλαγή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την 'ευαλωτότητα', για παράδειγμα η ηλικιακή ομάδα άνω των 80 απειλείται πολύ περισσότερο από την ηλικιακή ομάδα των 65 – 79. Το καλοκαίρι του 2022, είχαμε 9.500 θανάτους, λόγω ζέστης στην Ευρώπη στην ηλικιακή ομάδα 65-79 αλλά στην ηλικιακή ομάδα άνω των 80 είχαμε 36.000 θανάτους.

Η δημογραφική γήρανση σε συνάρτηση με την κλιματική αλλαγή, συνθέτει ένα «εκρηκτικό μείγμα» για τα κράτη. Υπολογίζεται ότι θα χρειαστεί μια μονάδα του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) μέχρι το 2060 για υπηρεσίες υγείας, εξαιτίας της γήρανσης και αυτό εφόσον κρατήσουμε τους υπόλοιπους παράγοντες σταθερούς, που δεν πρόκειται να μείνουν, καθώς θα υπάρξει περαιτέρω επιβάρυνση και δυσμενέστερες συνθήκες (μόλυνση του περιβάλλοντος, νέες απειλές, ασθένειες, σύγχρονοι τρόποι ζωής, αυξημένο άγχος κτλ.).

Κάτι περισσότερο από βέβαιο είναι και η μετανάστευση, εξαιτίας του κλίματος και της αδυναμίας επιβίωσης. Τεράστιες πληθυσμιακές μετακινήσεις, καθώς και εμφύλιες συγκρούσεις αναμένονται λόγω των δυσμενών συνθηκών διαβίωσης, της έλλειψης του νερού και της αδυναμίας διατήρησης των καλλιεργειών και της γεωργίας. Το 2020, καταγράφηκαν 770 – 800 εκατομμύρια άνθρωποι που απειλήθηκαν άμεσα από υποσιτισμό στην Ασία και την Αφρική. Αυτό μας αφορά όλους και στον ‘ανεπτυγμένο’ κόσμο. Για όλους αυτούς τους λόγους, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας θεωρεί μείζονα απειλή την κλιματική κατάρρευση και έχει σημάνει κόκκινο συναγερμό.

i) Προτάσεις

Επείγουσα αναδεικνύεται η ανάγκη για στοχευμένες δράσεις, όπως η θέσπιση εθνικών στόχων για την περιβαλλοντική υγεία, η ανάγκη για δράση σε όλους τους τομείς και τα επίπεδα διακυβέρνησης, η ισχυρή πολιτική βούληση και διακομματική συναίνεση, η επένδυση στη διακυβέρνηση για βιώσιμη λήψη περιβαλλοντικών αποφάσεων, η επένδυση στην ενδυνάμωση της κοινότητας και η ισότητα, ως πρώτη προτεραιότητα, αναγνωρίζοντας τις τεράστιες ανισότητες στην υγεία και το περιβάλλον. Προτάθηκε η ανανέωση του στόλου στα μεγάλα αστικά κέντρα, η αύξηση της ηλεκτροκίνησης και η εισαγωγή δακτυλίου με ζώνες χαμηλών εκπομπών και όχι με μονά – ζυγά όπως συμβαίνει σήμερα στην πρωτεύουσα. Να έχει πρόσβαση στο κέντρο το αυτοκίνητο που δεν οχλεί και δεν ρυπαίνει ή που ρυπαίνει λιγότερο. Τέλος, προτάθηκε η τηλεργασία στις υπηρεσίες τουλάχιστον κατά μία φορά εβδομαδιαίως. Το κόστος για αλλαγή στόλου ανέρχεται στα 2 δισεκατομμύρια, με όφελος 18 δις μείωσης κόστους επιπτώσεων στην υγεία και 15.800 θανάτων μέχρι το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία οικολογικών εργαστηρίων παρατήρησης, αναμένεται να βοηθήσει προς την κατεύθυνση βελτίωσης του φυσικού περιβάλλοντος.

Μεγάλη επίσης είναι η ανάγκη για μια καλά εκπαιδευμένη και εξοπλισμένη υπηρεσία πολιτικής προστασίας, η οποία να συμπεριληφθεί ως μόνιμο κονδύλι στον εθνικό προϋπολογισμό, η δημιουργία ενός εθνικού ασφαλιστικού προγράμματος για την αποζημίωση ζημιών από φυσικές καταστροφές (τα ασφάλιστρα θα καταβάλλονται από τους ιδιοκτήτες και όχι από το κράτος), καθώς και η ανάπτυξη νέων προδιαγραφών για οικοδομές και άλλες υποδομές (αυστηρές προδιαγραφές κατά των σεισμών, παρόμοιες μπορούν να γίνουν για τις πλημμύρες και τις φωτιές).

Αναφορικά με την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, προτάθηκε η θέρμανση των σπιτιών με ηλεκτρικές αντλίες θερμότητας. Τα συστήματα μπαταριών βελτιώνονται συνεχώς και σε περίπου δέκα χρόνια θα έχουμε πράσινα καύσιμα που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για αυτοκίνητα, αεροπλάνα και πλοία. Η παραγωγή ενέργειας πρέπει να αυξηθεί κατά 20 έως 40%, να ελαττωθεί η χρήση ορυκτών καυσίμων για ηλεκτρική ενέργεια και μεταφορές, να μην υπάρξει εκμετάλλευση των πετρελαίων που υποτίθεται ότι έχουμε, να υπάρξει μεταμόρφωση της γεωργίας, καθώς και βελτίωση της δημόσιας υγείας.

ΣΤ. Συμπεράσματα

Οι πιθανότητες να αποσοβηθεί το αρνητικό σενάριο για τον πλανήτη και να μην μετατραπεί σε θερμή σφαίρα, είναι αρκετές, αρκεί να τηρηθεί η Συμφωνία των Παρισίων και να απαλλαγούμε από τα ορυκτά καύσιμα μέχρι το 2050. Η δυνατότητα αποθήκευσης της προερχόμενης εκ των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, συνιστά ένα θέμα, το οποίο ωστόσο έχει επιλυθεί στις ΗΠΑ και στην Κίνα, μέσω των μικρών υδροηλεκτρικών και τη χρήση «ανελκυστήρων» για τη μεταφορά ενέργειας. Χρησιμοποιούνται μέθοδοι που είναι επιτυχείς σε ποσοστό 60%, γεγονός που τις καθιστά βιώσιμες. Τα συνθετικά καύσιμα που θα λύσουν πολλά από τα προβλήματα που μας αφορούν, αναμένεται να είναι διαθέσιμα σε μια δεκαετία.

Στον τομέα της υγείας και σε συνάρτηση με την πρόσφατη πανδημία, κρίνεται απαραίτητο για την Ευρώπη να δημιουργηθεί ένα ενιαίο ταμείο αντιμετώπισης κρίσεων στην Υγεία. Όχι εφόσον ξεσπάσει μια κρίση, αλλά εκ των προτέρων. Στη κατεύθυνση αυτή, ζωτικής σημασίας θεωρείται και η συνεργασία ερευνητικών φορέων και κυβερνήσεων υπό τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο..Υ) για την ανάπτυξη κοινών δράσεων. Η θωράκιση των συστημάτων υγείας είναι προφανής

και μείζονος προτεραιότητας.

Η κλιματική κρίση αναμένεται να μας ακολουθεί - άσχετα με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου- για τα επόμενα 30 - 40 χρόνια. Αυτό οφείλεται στη συσσωρευμένη δράση του φαινομένου. Οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μένουν στην ατμόσφαιρα για περίπου έναν αιώνα. Αυτό σημαίνει ότι οι χώρες πρέπει να προετοιμάζονται με μέτρα πρόληψης αλλά και μέτρα αποκατάστασης των καταστροφών. Πρέπει να γνωρίζουμε ότι οι συνέπειες στην ανθρώπινη υγεία θα έλθουν έπειτα από φαινόμενα όπως οι πλημμύρες, η καταστροφή των δασών, η ερημοποίηση, η αύξηση της θερμοκρασίας και σταδιακά η εισβολή ξένων ειδών στο περιβάλλον και στις θάλασσες. Οι πολιτικές για τη βιωσιμότητα των πόλεων θα είναι κρίσιμες και καθοριστικές για το μέλλον του κόσμου και τη βιωσιμότητα ή μη του πλανήτη στον οποίο ζούμε.

11. «α. Δίκτυο Natura 2000 – επικαιροποίηση μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. β. Απάτητες παραλίες»

Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής

Τα Μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος σε συνεδρίαση στις 16/5/2024, είχαν την ευκαιρία να αποτιμήσουν την εφαρμογή της νομοθεσίας και τη πολιτική που διέπει τις περιοχές Natura 2000. Συγκεκριμένα, η επιτροπή επικεντρώθηκε στην επικαιροποίηση των μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις εν λόγω περιοχές και συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος.

I. Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Το Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 είναι ένα δίκτυο ζωνών προστασίας της φύσης που εκτείνεται σε ολόκληρη την Κοινότητα και έχει ως στόχο, να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των πιο πολύτιμων και των πλέον απειλούμενων ειδών και ενδιαιτημάτων της σε ικανοποιητικό επίπεδο. Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών:

- τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas – SPA) για την Οрниθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών»
- τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Για τον προσδιορισμό των ΤΚΣ λαμβάνονται υπόψη οι τύποι οικοτόπων και τα είδη των Παραρτημάτων I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και τα κριτήρια του Παραρτήματος III αυτής.

Η Natura 2000 είναι ένα ζωντανό εργαλείο περιβαλλοντικής πολιτικής και σε τακτά χρονικά διαστήματα υπάρχει επαναξιολόγηση της περιβαλλοντικής κατάστασης των περιοχών που έχουν ενταχθεί με βάση τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις και διαπιστώσεις. Έτσι, σχεδιάζεται κάθε φορά και τροποποιείται το προστατευτικό αυτό καθεστώς το οποίο είναι πάρα πολύ σημαντικό για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, το 28% της Ηπειρωτικής και της Νησιωτικής χώρας έχει χαρακτηριστεί ως «Δίκτυο Natura 2000», ενώ αντίστοιχα, στο επίπεδο του θαλάσσιου χώρου το ποσοστό είναι γύρω στο 18%.

II. Επικαιροποίηση μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και απάτητες παραλίες

Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές μελέτες ξεκίνησαν το 2019, προκειμένου να υπάρξει η αναγκαία καταγραφή και πληροφόρηση και να προκύψουν Προεδρικά διατάγματα για κάθε μία από τις περιοχές «Natura», που υπάρχουν στην Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή με κατοχυρωμένο θεσμικό καθεστώς προστασίας είναι ένας μικρός αριθμός αυτών των περιοχών. Βέβαια υπάρχουν πολλές οριζόντιες προστατευτικές διατάξεις, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει σε ισχύ και η διαδικασία των ειδικών οικολογικών αξιολογήσεων. Συνεπώς, όποτε γίνεται κάποιο έργο ή δραστηριότητα σε περιοχή Natura υπάρχει επαναξιολόγηση της επίπτωσης στο προστατευτέο αντικείμενο. Στην επιτροπή, τονίστηκε ότι, οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες έχουν καθυστερήσει στην υλοποίησή τους. Ενώ αντίθετα έχουν γίνει κάποιες βελτιώσεις στο νομοθετικό πλαίσιο, αν και οι βελτιώσεις θεωρούνται μικρές. Σύμφωνα με τις τοποθετήσεις και τα στοιχεία που προέκυψαν, οι λόγοι καθυστέρησης οφείλονται στην πάρα πολύ δύσκολη άσκηση των μελετών, γιατί αυτή η άσκηση οδηγεί σε χρήσεις γης για το ένα τρίτο της χώρας. Όταν αυτό πάει να εφαρμοστεί στην πράξη, ξεκινά δημόσια διαβούλευση για την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, και έτσι αναδεικνύονται πάρα πολλά προβλήματα. Οι εμπλεκόμενοι μελετητές είναι αδύνατον όταν έχουν τόσο ευρύ πεδίο μελέτης να αντιμετωπίσουν όλα τα θέματα. Ακριβώς γι' αυτό, η διαδικασία της διαβούλευσης είναι μια πολύ ουσιαστική διαδικασία. Ακολουθούν οι διορθώσεις, εγκρίνεται η Ε.Π.Μ. και μετά γίνεται το σχέδιο Π.Δ. το οποίο υποβάλλεται στο ΣτΕ για περαιτέρω αξιολόγηση, έγκριση, δημοσίευση και μετά βγαίνει το σχέδιο διαχείρισης. Αυτή είναι η ροή των πραγμάτων. Αυτή τη στιγμή, περίπου το 70% των Ε.Π.Μ. βρίσκεται σε δημόσια διαβούλευση.

Πιο συγκεκριμένα, αυτή τη στιγμή από τις 23 Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, οι 16 έχουν βγει σε δημόσια διαβούλευση. Επομένως, έχει ήδη δοθεί η ευκαιρία στο κοινό και στους φορείς να δουν το περιεχόμενο, να δουν τις προτάσεις προστασίας και διαχείρισης όλων αυτών των περιοχών της χώρας και οι επτά

επόμενες, η εκτίμησή μας είναι ότι αναμένεται να βγουν σε διαβούλευση το αργότερο μέχρι το φθινόπωρο. Ο στόχος είναι πιθανώς μέχρι τις αρχές του επόμενου έτους να έχουν ολοκληρωθεί οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες. Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες καλύπτουν περιοχές, οι οποίες αφορούν τις εκτός σχεδίου περιοχές. Δηλαδή, οι περιοχές που είναι εντός σχεδίου πόλεων ή εντός οικισμών, δεν καλύπτονται ως αντικείμενο από τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και επομένως από τα Προεδρικά Διατάγματα, τα οποία θα καταλήξουν αυτές στο τέλος. Αυτό εμπίπτει στο αντικείμενο των τοπικών και των ειδικών πολεοδομικών σχεδίων και η γενική κατεύθυνση, η οποία έχει δοθεί από το Υπουργείο για το θέμα σύμπτωσης περιοχών, είναι ότι τον πρώτο λόγο για τις εκτός σχεδίου περιοχές που βρίσκονται μέσα σε περιοχές Natura θα έχουν οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, ενώ το υπόλοιπο κομμάτι των περιοχών θα το έχουν οι μελέτες των τοπικών πολεοδομικών σχεδίων και των ειδικών πολεοδομικών σχεδίων.

Εν συνεχεία, σε ότι αφορά τις απάτητες παραλίες, πρόκειται ουσιαστικά για ένα νέο θεσμό, που η βασική πολιτική επιδίωξη είναι να προστατευθούν οι παραλίες που βρίσκονται σε περιοχές Natura. Η στόχευση εκεί, λοιπόν, δεν είναι να γίνει αλλαγή στις υφιστάμενες παραχωρήσεις. Δεν είναι δηλαδή επιδίωξη να «πειραχτούνε» περιοχές που υπάρχει ένα ξενοδοχείο, ένας οικισμός και μπροστά υπάρχει μια μεγάλη ζήτηση από τους πολίτες για να υπάρχουν ομπρέλες και ξαπλώστρες. Στόχος είναι να προστατευθούν παραλίες που αυτή τη στιγμή δεν έχουν παραχωρηθεί και να διασφαλιστεί ότι θα μείνουν στη φυσική τους κατάσταση. Αυτό το νέο εργαλείο των απάτητων παραλιών, μπορεί να γίνει πραγματικά μια εργαλειοθήκη, που θα προστατεύσει πολύτιμα σημεία της Ελλάδας για τις μέλλουσες γενιές.

III. Αιτιάσεις επί της εφαρμογής των μελετών και του νομικού καθεστώτος

Κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής ακούστηκαν διάφορες ενστάσεις και αιτιάσεις οι οποίες επικεντρώθηκαν κυρίως γύρω από την εφαρμογή των μελετών και το αυστηρό νομικό καθεστώς. Ζητήθηκε από τους αρμοδίους, να μην οδηγηθεί η κατάσταση στην υιοθέτηση τιμωρητικών μέτρων αλλά αντίθετα να δοθεί ένα εύλογο χρονικό διάστημα προσαρμογής στη νέα πραγματικότητα. Επιπρόσθετα ένα σημείο ιδιαίτερης αναφοράς το οποίο προέκυψε από τη συνεδρίαση αφορά τη δυνατότητα που πρέπει να δοθεί στους εμπλεκόμενους τοπικούς φορείς ώστε

μαζί με τους μελετητές να κάνουν νέες παρατηρήσεις για να προσεγγιστούν καλύτερα τα θέματα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα να προστατευθεί η ανάπτυξη του εκάστοτε τόπου παράλληλα βεβαίως και με την προστασία του περιβάλλοντος. Κεντρικός στόχος θα πρέπει να είναι η επίτευξη μιας ισορροπημένης συνύπαρξης, μεταξύ της ανθρώπινης δραστηριότητας και της διατήρησης της φύσης.

Ένα ακόμη σημείο παρατήρησης επι της υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνοντας, υπόψη τους χαρακτηρισμούς των ζωνών προστασίας και διαχείρισης της φύσης, όπως θεσμοθετήθηκαν με το άρθρο 46 του ν. 4865/2020, για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των περιοχών, αφορούσε την άποψη ότι θα πρέπει στην υπό εκπόνηση ειδική περιβαλλοντική μελέτη, να συμπεριληφθούν δράσεις, όπως:

- Η επένδυση σε υποδομές που προάγουν την αειφορία και τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και διατήρηση της φύσης, ποδηλατόδρομοι, μονοπάτια ορειβασίας, πάρκα αναψυχής, ενυδρεία, μουσεία πανίδας – χλωρίδας.
- Ανάπτυξη αιφόρων τουριστικών δραστηριοτήτων, χώροι εστίασης και αναψυχής, αναψυκτήρια, ξενοδοχειακές μονάδες και συνδυασμός τους, που θα σέβεται το περιβάλλον, σε περιοχές που παρουσιάζουν οικονομική δυναμική, που οφείλεται στην τουριστική ανάπτυξη.
- Ανάπτυξη γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών και λοιπών αγροτικών εκμεταλλεύσεων, με σεβασμό στο περιβάλλον και χωρίς να έρχονται σε αντίθεση με άλλα χωροταξικά σχέδια.

Πρέπει να υπάρξει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που να συνδυάζει την προστασία της φύσης και τη βιώσιμη ανάπτυξη, προσφέροντας έτσι, ένα υγιές περιβάλλον για τις επόμενες γενιές κι ως εκ τούτου, να υπάρξουν νέες και συγκεκριμένες προτάσεις στα επόμενα στάδια της ειδικής μελέτης.

Πολύ μεγάλη έμφαση και ανάγκη για ιδιαίτερη προσοχή, δόθηκε στο γεγονός ότι οι ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες για τις περιοχές NATURA και οι μελέτες των τοπικών πολεοδομικών σχεδίων και ειδικών πολεοδομικών σχεδίων, πρέπει να αλληλοεπιδράσουν μεταξύ τους, προκειμένου να μην έχουμε αντικρουόμενες χρήσεις και περιορισμούς, με κίνδυνο ακύρωσης της όλης προσπάθειας.

Συνολικά, οι αιτιάσεις που ακούστηκαν επικεντρώθηκαν στο γεγονός πως πρέπει να ολοκληρωθούν άμεσα οι μελέτες και να ληφθούν υπόψιν στοιχεία που αφορούν την λειτουργία των τοπικών κοινωνιών, με αποφυγή μέτρων τιμωρητικού χαρακτήρα και μόνο.

IV. Συμπεράσματα

Τα μέλη της επιτροπής κατέληξαν πως πρέπει να υπάρξει ένα «*mondus vivendi*» της ανθρώπινης δραστηριότητας και βεβαίως της απόλυτης προστασίας του περιβάλλοντος, διότι από τον τουρισμό, πολλές περιοχές αντλούν τον κύριο βιοποριστικό οικονομικό πόρο. Η καταστροφή της αλυσίδας θα έχει ανυπολόγιστες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες. Ακουστήκαν πολλές παρατηρήσεις οι οποίες λαμβάνονται πλέον υπόψιν από τα αρμόδια υπουργεία και αποσκοπούν όχι μόνο στην συνολική προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στην διαφύλαξη της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των περιοχών αυτών. Οι ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες προχωρούν πλέον ταχύτερα ενώ υποχρεούνται να εφαρμόσουν και να τηρήσουν το υφιστάμενο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που ισχύει για δραστηριότητες ή για έργα τα οποία είναι σε λειτουργία ή πρόκειται να υλοποιηθούν στις περιοχές με τις οποίες ασχολούνται.

12. «Ενημέρωση για την πρόοδο των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας (Sustainable Development)»

Εισηγητής: Γεώργιος Στύλιος, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Στη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας του Περιβάλλοντος της 27^{ης} Ιουνίου 2024, συζητήθηκε η πρόοδος που έχει σημειωθεί σχετικά με την επίτευξη των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας. Το προσωπικό της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων, προχώρησε σε μια ενδελεχή παρουσίαση της προόδου που έχει σημειωθεί από το 2015 μέχρι σήμερα, σχετικά με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον τονίστηκε η άμεση σχέση της Επιτροπής μας με τους συγκεκριμένους στόχους που έχει θέση ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Αναφέρθηκε, συγκεκριμένα, ότι οι 14 από τους 17 στόχους αφορούν περιβαλλοντικά θέματα, ενώ τέθηκε και το ζήτημα σύστασης ειδικής επιτροπής για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων από τις κυβερνήσεις.

II. Παγκόσμιοι Στόχοι Βιωσιμότητας: Πρόοδος και Προκλήσεις

Οι Παγκόσμιοι Στόχοι Βιωσιμότητας (ή Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης - SDGs) αποτελούν ένα σύνολο 17 κατευθυντήριων γραμμών και επιδιώξεων που υιοθετήθηκαν από τα κράτη-μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το 2015, στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030. Σκοπός τους, η διασφάλιση της ισόνομης και βιώσιμης ανάπτυξης των κρατών με την παράλληλη αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων όπως είναι: η φτώχεια, η ανισότητα, η κλιματική αλλαγή, η ειρήνη και η δικαιοσύνη.

Πιο συγκεκριμένα, κάθε στόχος συνοδεύεται από επιμέρους υποστόχους και δείκτες, καλύπτοντας τα παρακάτω ζητήματα:

1. Καταπολέμηση της φτώχειας.
2. Μηδενική πείνα.
3. Καλή υγεία και ευημερία.
4. Ποιοτική εκπαίδευση.
5. Ισότητα των φύλων.

6. Καθαρό νερό και αποχέτευση.
7. Προσιτή και καθαρή ενέργεια.
8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη.
9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές.
10. Μείωση των ανισοτήτων.
11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες.
12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή.
13. Δράση για το κλίμα.
14. Ζωή στο νερό.
15. Ζωή στη στεριά.
16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί.
17. Συνεργασίες για τους στόχους.

Πρόκειται για μη δεσμευτικούς στόχους, οι οποίοι, όμως, παρέχουν ένα κοινό πλαίσιο δράσης για τα κράτη και τους οργανισμούς σε όλο τον κόσμο, με εκπεφρασμένη πρόθεση των μετεχόντων να επιτευχθούν μέχρι το 2030.

i. Πρόοδος και καθυστερήσεις

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε σε ορισμένα κράτη, ως προς την επίτευξη των Παγκόσμιων Στόχων Βιωσιμότητας, συνολικά η πορεία υλοποίησής τους δεν κρίνεται ικανοποιητική τα τελευταία χρόνια. Υπήρξαν καθυστερήσεις λόγω πανδημίας, κλιματικής αλλαγής και γεωπολιτικών κρίσεων. Οφείλουμε όμως να σημειώσουμε πως παρά τα εμπόδια, υπάρχει κινητοποίηση σε διεθνές επίπεδο για επιτάχυνση της υλοποίησης των στόχων έως το 2030.

Ειδικά για τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την έκθεση της Eurostat που δημοσιεύθηκε το 2023, η πρόοδος σε πολλούς από τους Παγκόσμιους Στόχους Βιωσιμότητας κρίνεται σημαντική. Ιδιαίτερα, όσον αφορά την αξιοπρεπή εργασία, την οικονομική ανάπτυξη, τη μείωση της φτώχειας, την προώθηση της ειρήνης και την άρση των κοινωνικών αποκλεισμών. Ειδικότερα τα στοιχεία υποδεικνύουν πως μεταξύ 2014 και 2019 δημιουργήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) πάνω από 14,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, με το ποσοστό απασχόλησης να φτάνει το 74,6%.

Επίσης, πρόοδος παρατηρήθηκε και στις δράσεις που αφορούν την κλιματική κρίση. Μάλιστα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν το περιβάλλον η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε ένα ανανεωμένο ρυθμιστικό και πολιτικό πλαίσιο.

ii. Η Ελλάδα και οι Βιώσιμοι Στόχοι Ανάπτυξης

Στην Ελλάδα, η Βουλή παρακολουθεί τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης τομεακά. Δεν υπάρχει επίσημος μηχανισμός που να αναθέτει αποκλειστικά σε κάποια επιτροπή την παρακολούθησή τους. Αυτό δημιουργεί δυσκολίες που δεν επιτρέπουν στα μέλη του κοινοβουλίου να ενημερώνονται επαρκώς και εγκαίρως για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, έρευνα σε 154 κράτη, έδειξε ότι 32 κοινοβούλια έχουν θεσμοθετήσει επιτροπές για την παρακολούθηση των στόχων. Τα 16 από αυτά παρακολουθούν τους στόχους μέσω ειδικών επιτροπών, ενώ 9 έχουν δημιουργήσει ομάδες εργασίας. Μερικά κοινοβούλια, όπως τα σκανδιναβικά, έχουν θεσμοθετήσει επιτροπές με μικτή συμμετοχή κοινοβουλευτικών και εξωκοινοβουλευτικών, ενώ μόνο δύο κοινοβούλια έχουν διορίσει επιτρόπους. Το Ιαπωνικό κοινοβούλιο έχει μια μοναδική προσέγγιση, έχοντας επιτροπή πολιτικών κομμάτων για την παρακολούθηση των στόχων.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως μόνο 13 από τα 154 κράτη (8,5%) έχουν εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου του προϋπολογισμού που σχετίζεται με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η κοινοβουλευτική παρακολούθηση βασίζεται σε τρεις πυλώνες: συνεργασία με την κυβέρνηση, κοινωνικό διάλογο και συμμετοχή των κοινοβουλίων σε κυβερνητικές επιτροπές.

III. Προτάσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής

Ο κ. Φώτιος Φυτιλής, Προϊστάμενος του Τμήματος Επιστημονικής Τεκμηρίωσης και Εποπτείας της Διεύθυνσης Επιστημονικής Εποπτείας της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής σημείωσε αναφορικά με το ρόλο που μπορεί το Ελληνικό Κοινοβούλιο να διαδραματίσει στην παρακολούθηση και εφαρμογή των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης πως οι νέες τεχνολογίες ανοίγουν νέους ορίζοντες. Χρήσιμα εργαλεία όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη που προσφέρουν την ικανότητα για άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες και δεδομένα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, μπορούν να συμβάλλουν στο έργο των βουλευτών και στη βελτίωση της

κυβερνησιμότητας αναφορικά με τους Στόχους Βιώσιμης ανάπτυξης.

Πρώτο μέλημα είναι να διασφαλιστεί στους βουλευτές η πρόσβαση με ακρίβεια και ταχύτητα σε επαρκή και αξιόπιστα στοιχεία, που θα τους βοηθούν να αξιολογούν την πρόοδο των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Νέα τεχνολογικά εργαλεία προσφέρουν τη δυνατότητα, όχι μόνο συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων, αλλά και παραγωγής χρήσιμων πληροφοριών, σχεδόν σε πραγματικό χρόνο, κάτι που στο παρελθόν ήταν δύσκολο λόγω του μεγάλου χρόνου που απαιτούσαν οι παραδοσιακές διαδικασίες ανάλυσης.

Σε αυτόν τον τομέα, η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής πρωτοπορεί μετέχοντας μαζί με αντίστοιχες υπηρεσίες άλλων κοινοβουλίων στην ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης ως αναλυτικού εργαλείου από τα Κοινοβούλια. Στόχος αυτής της προσπάθειας είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Η τεχνολογία αυτή είναι ικανή να επιτρέψει στα κοινοβούλια να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στις κυβερνητικές διαδικασίες, προωθώντας τη συνεργασία με την κυβέρνηση, τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή σε κυβερνητικές επιτροπές. Καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο τα κοινοβούλια πιο ισχυρά και ικανά να επιβλέπουν την υλοποίηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

IV. Συμπεράσματα

Η συνεδρίαση της 27^{ης} Ιουνίου είχε καθαρά ενημερωτικό χαρακτήρα. Ωστόσο, στο κύριο ζήτημα που την απασχόλησε σχετικά με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει το Ελληνικό Κοινοβούλιο στην παρακολούθηση των Στόχων Βιωσιμότητας και την πρόοδο υλοποίησής τους έγινε εμφανές πως η ποιότητα των δεδομένων που συλλέγονται είναι κρίσιμη για την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών και τη λήψη αποφάσεων. Χωρίς αξιόπιστα και διαθέσιμα δεδομένα, καμία πολιτική ή τεχνοκρατική δεν μπορεί να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης απαιτεί ακριβή και ολοκληρωμένα δεδομένα, κάτι που χρειάζεται συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων και της διαχείρισής τους.

Η ψήφιση νόμου το 2023, που απαιτεί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση να παρέχει επικαιροποιημένα στοιχεία στην Κεντρική Κυβέρνηση και υπηρεσίες για μια σειρά ζητημάτων που συνδέονται άμεσα με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί ένα πρώτο θετικό βήμα. Ενισχύει στην πράξη τη διαφάνεια και τη δυνατότητα παρακολούθησης των στόχων σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, η αποτελεσματική χρήση αυτών των στοιχείων, απαιτεί και επαρκή υποστήριξη και εργαλεία ανάλυσης.

Όσον αφορά τη σύσταση ενός ειδικού σώματος στη Βουλή (Επιτροπής), με στόχο την παρακολούθηση των Στόχων Βιώσιμη Ανάπτυξης, αν και μπορεί αυτό να είναι συμβολικό, τονίστηκε πως αναμφίβολα θα προσφέρει σημαντική ώθηση προς την κατεύθυνση της καλύτερης παρακολούθησης και αξιολόγησής τους. Βασική όμως προϋπόθεση είναι αυτό να διαθέτει τη σωστή υποδομή και υποστήριξη, με δεδομένα και νέες τεχνολογίες που θα επιτρέπουν την ταχεία και ορθή αξιολόγησή τους.

13. «Δίκτυο Natura 2000 – επικαιροποίηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης»

Εισηγητής: Διονύσιος Ακτύπης, Μέλος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Τα μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος σε συνεδρίαση στις 3/7/2024, είχαν την ευκαιρία να αποτιμήσουν το ζήτημα της επικαιροποίησης Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) που διέπει τις περιοχές Natura 2000 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

I. Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Η κλιματική αλλαγή αλλάζει άρδην τον τρόπο που ζούσαμε και τους κινδύνους που είχαμε να διαχειριστούμε και να καταπολεμήσουμε. Πλέον, ο πλανήτης και η πατρίδα μας αντιμετωπίζει φαινόμενα παρατεταμένης ξηρασίας, ανεξέλεγκτες πυρκαγιές ή πλημμυρικά φαινόμενα, που αφήνουν πίσω τους καταστροφές τεράστιου μεγέθους. Έτσι, η ανάγκη για προστασία και διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων των κρατών. Το Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 είναι ένα δίκτυο ζωνών προστασίας της φύσης που εκτείνεται σε ολόκληρη την Κοινότητα και έχει ως στόχο να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των πιο πολύτιμων και των πλέον απειλούμενων ειδών και ενδιαιτημάτων της σε ικανοποιητικό επίπεδο. Το δίκτυο Natura 2000 στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη περιλαμβάνει περιοχές μεγάλου φυσικού πλούτου. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών, την ζώνη ειδικής προστασίας που αφορά τις περιοχές για την προστασία της ορνιθοπανίδας και τους τόπους κοινοτικής σημασίας που αφορά τους τύπους και την προστασία των ειδών και τύπων οικοτόπων των λοιπών εκτός ορνιθοπανίδας, που προστατεύονται από παραπάνω. Οι ζώνες αυτές, πρέπει να εξακολουθήσουν να προστατεύονται, να διαφυλάσσονται και να προβάλλονται. Αποτελούν μέρος της κληρονομιάς αυτής της περιφέρειας και θα πρέπει να βρεθούν γόνιμοι τρόποι – λύσεις, ώστε οι περιοχές αυτές να φιλοξενήσουν ήπιες ανθρωπογενείς δραστηριότητες, αναγκαίες για την ανάπτυξη του τόπου, χωρίς φυσικά να τεθεί σε κίνδυνο η περιβαλλοντική ανάπτυξη. Όπως τονίστηκε στην

επιτροπή, αυτό το μεγάλο εύρος δυνατοτήτων εξέλιξης και ανάπτυξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης θέλει να ενισχύσει και να στηρίξει η παρούσα διοίκηση με την ισχυρή βούληση να επιταχύνει τους ρυθμούς της, θέτοντας τον άνθρωπο στο επίκεντρο ενός περιβάλλοντος που ανθεί και προστατεύεται.

Στα πλαίσια λοιπόν αυτού του οράματος και στην κατεύθυνση της ανάπτυξης, δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, όπως καλλιέργεια φυτικών ειδών ή κτηνοτροφία, θα πρέπει να ενταχθούν στις υπό όρους δραστηριότητες εντός αυτών των ζωνών. Οι όροι οφείλουν να λειτουργήσουν προστατευτικά για το δίκτυο Natura, στον βαθμό που είναι ορθολογικός και να μην καθιστούν απαγορευτική την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων μέσα σε αυτές. Κατά τη διάρκεια της ακρόασης στην αρμόδια επιτροπή, μάλιστα, ο Θεματικός Αντιπεριφερειάρχης Αγροτικής Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, ανέφερε πως με τον τρόπο αυτόν, θα μπορεί να επιτευχθεί η αρμονική ένταξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην υπάρχουσα προστατευόμενη βιοποικιλότητα. Πέραν αυτού, τονίστηκε ότι η εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, δεδομένης της φιλοπεριβαλλοντικής φύσης αυτών, είναι κάτι ακόμα που οφείλει να διερευνηθεί με σκοπό να ενταχθεί στις επικαιροποιημένες ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες του δικτύου Natura 2000. Η ανάγκη μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος είναι και θα παραμείνει βασική αναγκαιότητα για τα χρόνια που έρχονται. Συνεπώς, η δραστηριότητα αυτή αποτελεί ακόμα μια αναπτυξιακή επενδυτική κίνηση για την Περιφέρειά Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, που συγκαταλέγεται στις περιφέρειες με τη μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη χώρα μας.

Κάθε δραστηριότητα που στηρίζει την αειφόρο ανάπτυξη, όπως και η περαιτέρω ανάπτυξη του οικοτουρισμού στις ζώνες αυτές, θα πρέπει να περιλαμβάνεται στις αντίστοιχες μελέτες. Θα πρέπει να δοθούν λύσεις που θα καθιστούν τις επενδύσεις βιώσιμες και ελάχιστα παρεμβατικές σε ένα ευαίσθητο οικολογικό περιβάλλον, που θα είναι και προσβάσιμο και επισκέψιμο για τον τουρισμό της περιοχής.

II. Επικαιροποίηση μελετών και του νομικού καθεστώτος που διέπει την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές μελέτες ξεκίνησαν το 2019, προκειμένου, να υπάρξει η αναγκαία καταγραφή και πληροφόρηση και να προκύψουν Προεδρικά διατάγματα για κάθε μία από τις περιοχές «Natura», που υπάρχουν στην Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή, με κατοχυρωμένο θεσμικό καθεστώς προστασίας είναι ένας μικρός αριθμός αυτών των περιοχών. Στην επιτροπή, αναλύθηκε ο ρόλος και ο σκοπός των ειδικών μελετών και συγκεκριμένα τονίστηκε ότι, οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, σύμφωνα με το άρθρο 47 του νόμου 4685/2020 αποτελούν την επιστημονική μελέτη τεκμηρίωσης του Προεδρικού Διατάγματος μίας ή περισσότερων Προστατευόμενων Περιοχών και του Σχεδίου Διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής. Εστιάζουν στον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών, στις ζώνες που ορίζονται εντός αυτών των περιοχών και των ειδικών χρήσεων που ορίζονται μέσα στις περιοχές, στην αναγκαιότητα ή μη θεσμοθέτησης περιφερειακών ζωνών και οικολογικών διαδρομών, καθώς και στην πρόταση ρύθμισης δραστηριοτήτων που λειτουργούν και πρόβλεψης κατάλληλων μέτρων και δράσεων για τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου.

Τα κεφάλαια μιας Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης είναι η εισαγωγή, η περιγραφή του προστατευτέου αντικειμένου, η συνολική εκτίμηση και σύνθεση των στοιχείων, εδώ αφορά τη σύνθεση του προστατευτέου αντικειμένου σε σχέση με τις απειλές και πιέσεις που υφίσταται και τέλος την αξιολόγηση και οριοθέτηση της περιοχής και εδώ είναι που βγαίνουν οι προτάσεις οριοθέτησης και ζωνών προστασίας και το κεφάλαιο 5 αφορά τα προτεινόμενα μέτρα διαχείρισης. Η ΕΠΜ εκπονείται για μία ή περισσότερες προστατευόμενες περιοχές και τίθεται υποχρεωτικά από τον νόμο σε δημόσια διαβούλευση. Μέχρι σήμερα έχουν βγει δεκαεπτά μελέτες σε δημόσια διαβούλευση και νομίζω ότι υπολείπονται άλλες έξι. Υπάρχει και μια εγκεκριμένη Ειδική Περιβαλλοντική, η οποία βρίσκεται στον ιστότοπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Τα σχέδια διαχείρισης, τα οποία ακολουθούν και συνοδεύουν την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, περιλαμβάνουν τους στόχους διαχείρισης, τα μέτρα διαχείρισης των περιοχών, το Σχέδιο Δράσης, τα μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας των προστατευόμενων περιοχών και το πρόγραμμα παρακολούθησης και αξιολόγησης του Σχεδίου Διαχείρισης και του προστατευτέου αντικειμένου. Ο νόμος ο οποίος διέπει τις προστατευόμενες περιοχές και τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες σήμερα είναι

ο νόμος 4685/2020. Μέχρι τότε ίσχυε ο νόμος 1650/1986, γνωστός για την προστασία του περιβάλλοντος.

III. Αλλαγές που έφερε ο νόμος 4685/2020

Στην επιτροπή τονίστηκαν οι θετικές μεταβολές που έφερε στο περιεχόμενο των ΕΠΜ ο καινούργιος νόμος, οι οποίες ήταν ποικίλες και σημαντικές.

- Αρχικά, έχουμε τον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών. Μέχρι το 2020 είχαμε δυο κατηγορίες για να χαρακτηρίζουμε περιοχές σημαντικές για την προστασία της φύσης, τις Περιοχές Απολύτου Προστασίας και τις περιοχές Προστασίας της Φύσης, ενώ τώρα έχουμε τέσσερις.
- Μια άλλη καινοτομία είναι η επιλογή και οριοθέτηση ζωνών των προστατευόμενων περιοχών σε σχέση με τις χρήσεις. Πλέον, καθορίζουμε χρήσεις γης εντός των προστατευόμενων περιοχών.
- Η τρίτη καινοτομία που έφερε είναι ότι γίνεται εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων των ρυθμίσεων και χρήσεων μέσα στις προστατευόμενες περιοχές, ως προς το προστατευτέο αντικείμενο.
- Η διαμόρφωση προτάσεων εναλλακτικών λύσεων. Πλέον, μπορεί να εξετασθούν εναλλακτικές λύσεις για κάθε προστατευόμενη περιοχή και για κάθε ζώνη που προτείνεται ως προς τις χρήσεις τις προτεινόμενες και η προσθήκη στοιχείων στο διαχειριστικό σχέδιο, όπως είναι το Σχέδιο Δράσης.

IV. Ενστάσεις και ερωτήματα που τέθηκαν στην επιτροπή

Κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής ακούστηκαν διάφορες ενστάσεις και αιτιάσεις, οι οποίες επικεντρώθηκαν κυρίως γύρω από την εφαρμογή των μελετών και το αυστηρό νομικό καθεστώς, ενώ τονίστηκε η ανάγκη για ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος με την ομαλή λειτουργία της κοινωνικοοικονομικής ζωής των περιοχών. Τα διάφορα ερωτήματα και οι αιτιάσεις που προέκυψαν αφορούσαν ζητήματα μέτρων προστασίας του Δάσους της Δαδιάς, το οποίο είχε πληγεί από τις καταστροφικές πυρκαγιές, καθώς και ζητήματα μη επαρκούς προστασίας των περιοχών Natura, καθώς και τη μη επαρκή προστασία της γης υψηλούς παραγωγικότητας.

Επίσης, τονίστηκε ότι υπάρχει έλλειψη του Χωροταξικού - του Ειδικού Πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές και μέχρις ότου ολοκληρωθούν αυτές οι μελέτες παρατηρούνται καταπατήσεις.

V. Συμπεράσματα

Τα μέλη της επιτροπής κατέληξαν πως πρέπει να υπάρξει ένα «modus vivendi» της ανθρώπινης δραστηριότητας και βεβαίως της απόλυτης προστασίας του περιβάλλοντος, διότι από τον τουρισμό, πολλές περιοχές αντλούν τον κύριο βιοποριστικό οικονομικό πόρο. Η καταστροφή της αλυσίδας θα έχει ανυπολόγιστες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

Ακουστήκαν πολλές παρατηρήσεις, οι οποίες λαμβάνονται πλέον υπόψη από τα αρμόδια υπουργεία και αποσκοπούν όχι μόνο στην συνολική προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στην διαφύλαξη της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των περιοχών αυτών. Οι ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες προχωρούν πλέον ταχύτερα, ενώ υποχρεούνται να εφαρμόσουν και να τηρήσουν το υφιστάμενο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που ισχύει για δραστηριότητες ή για έργα τα οποία είναι σε λειτουργία ή πρόκειται να υλοποιηθούν στις περιοχές με τις οποίες ασχολούνται.

14. «Ενημέρωση από τον Υφυπουργό Υποδομών και Μεταφορών, κ. Βασίλη Οικονόμου, για τις βιώσιμες αστικές μεταφορές»

Εισηγητές: Αθανάσιος Λιούτας, Μέλος της Επιτροπής, Χριστίνα Αλεξοπούλου, Μέλος της Επιτροπής

I. Εισαγωγή

Κατά τη συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, υπήρξε ενημέρωση σχετικά με το θέμα των Βιώσιμων Αστικών Μεταφορών. Πρόκειται για ζήτημα που αναφέρεται στη βιώσιμη μετάβαση των μεταφορών, με στόχους, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την απορρύπανση της ατμόσφαιρας και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης για την προστασία της δημόσιας υγείας. Οι τοποθετήσεις των προσκεκλημένων επεκτάθηκαν στο εύρος των προγραμμάτων που υλοποιούνται και σχεδιάζονται, με σκοπό την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, τη σταδιακή αντικατάσταση του παλαιότερου στόλου λεωφορείων και ταξί με αντίστοιχα ηλεκτροκίνητα, την αντικατάσταση ιδιωτικών οχημάτων με ηλεκτροκίνητα, την ενίσχυση της χρήσης του ποδηλάτου, καθώς και τον εκσυγχρονισμό γενικότερα των αστικών μεταφορών, μέσω λεωφορείων, μετρό, τρένου και σιδηροδρόμου γενικότερα.

II. Βιώσιμες Αστικές Μεταφορές: Ο στόχος της Ηλεκτροκίνησης και τα Προγράμματα Επιδοτήσεων για την Ηλεκτροκίνηση

Επί του ζητήματος, αναφέρθηκε ότι το θέμα των βιώσιμων αστικών μεταφορών αποτελεί βασική προτεραιότητα για το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών. Ειδικότερα, για την πολιτική της ηλεκτροκίνησης, αναφέρθηκε ότι αποτελεί βασικό πυλώνα της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Για την επίτευξη του στόχου, από πλευράς κυβερνητικής πολιτικής, σημειώθηκε ότι έχει σχεδιαστεί και λειτουργεί το πρόγραμμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά», ενώ πλέον υπάρχει σε ισχύ το πρόγραμμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά III».

Η Ηλεκτροκίνηση αποτέλεσε εξ' αρχής έναν από τους βασικούς πυρήνες της πολιτικής του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών και της Κυβέρνησης του κ. Κυριάκου Μητσοτάκη για την αστική μετακίνηση, με μία συνεχή προσπάθεια για βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και των προγραμμάτων.

Η τροποποίηση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) στο «Κινούμαι Ηλεκτρικά II», ώστε να υπάρξει η δυνατότητα επαναδιάθεσης κεφαλαίων προς τους πολίτες, που πραγματικά ενδιαφέρονταν να επιδοτηθούν - και όντως τα ποσά που ελευθερώθηκαν δεσμεύτηκαν σε ελάχιστη ώρα - απέδειξε τη δυναμική της ηλεκτροκίνησης. Στο «Κινούμαι Ηλεκτρικά II», δε, είχαν τριπλασιαστεί οι πληρωμές το 2024, σε σχέση με το 2023.

Επίσης, στο «Κινούμαι Ηλεκτρικά III» απλοποιήθηκαν οι διαδικασίες, ώστε να φτάνει πιο γρήγορα η επιδότηση στους αιτούντες. Με ένα λιγότερο γραφειοκρατικό πρόγραμμα, πιο ευέλικτο, για να γίνονται όλα ταχύτερα και να διευκολύνεται το κομμάτι των υπηρεσιών αλλά και των πολιτών.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με το «Κινούμαι Ηλεκτρικά II», σημειώθηκε ότι προέβλεπε επιδότηση προς φυσικά πρόσωπα και εταιρείες ύψους 30% για την αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου, μέχρι το ποσό των 8.000 ευρώ. Το πρόγραμμα προέβλεπε επίσης επιβράβευση της απόσυρσης με 1.000 ευρώ, επιδότηση αγοράς έξυπνου φορτιστή, ύψους 500 ευρώ, επιδότηση 1.000 ευρώ για την αγορά αυτοκινήτου για ΑμΕΑ, επιδότηση 1.000 ευρώ για οικογένειες με τουλάχιστον τρία εξαρτώμενα τέκνα, δηλαδή από 1000 ευρώ για το κάθε μέλος. Ακόμη, προβλεπόταν επιδότηση 1.000 ευρώ για την αγορά αυτοκινήτου και μικρών αυτοκινήτων για τα τρία τέκνα, για τα ΑμΕΑ και για τους νέους μέχρι 29 ετών. Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε και το γεγονός ότι υπάρχει και η επιδότηση 40% για τα ηλεκτρικά ποδήλατα με μέγιστο ποσό επιδότησης τα 800 ευρώ.

Από τον Νοέμβριο του 2023, το Υπουργείο έχει καταβάλει επιδοτήσεις συνολικού ποσού 31,6 εκατομμυρίων ευρώ, για 9.211 δικαιούχους, ενώ από την έναρξη του προγράμματος τον Ιούλιο του 2022 έχουν καταβληθεί 37 εκατομμύρια ευρώ. Αναφορικά με τον προϋπολογισμό του προγράμματος, το συνολικό ποσό ανερχόταν σε 65 εκατομμύρια και έχει εξαντληθεί.

Συνέχεια του προγράμματος «Κινούμαι Ηλεκτρικά II», είναι το πρόγραμμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά III». Αναφέρθηκε σχετικά, ότι το πρόγραμμα αυτό έχει υψηλότερη επιδότηση για φυσικά πρόσωπα και φθάνει μέχρι το ποσό των 9.000 ευρώ για το αυτοκίνητο. Ο προϋπολογισμός του νέου αυτού προγράμματος είναι 33 εκατομμύρια ευρώ και χρηματοδοτείται από έσοδα πλειστηριασμών αερίων ρύπων και το χρονικό εύρος υποβολής αιτήσεων άρχισε την 7^η Ιουνίου 2024 και λήγει την 30^η Απριλίου του 2025.

Μέχρι στιγμής, σημειώθηκε ότι έχουν υποβληθεί 1.195 αιτήσεις για το «Κινούμαι Ηλεκτρικά III». Βάσει του προγραμματισμού, εκτιμάται ότι η πρώτη πληρωμή θα πραγματοποιηθεί τέλη Ιουλίου με αρχές Αυγούστου 2024.

Επιπρόσθετα, αναφορικά με τον στόχο που τέθηκε για την αντικατάσταση του στόλου των λεωφορείων με ηλεκτρικά λεωφορεία, αναφέρθηκε ότι ο στόλος ανανεώθηκε με 250 νέα ηλεκτρικά λεωφορεία, συγκεκριμένα με 140 στην Αθήνα και 110 στη Θεσσαλονίκη. Με τα ηλεκτρικά λεωφορεία στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, έγινε πράξη μία ακόμη δέσμευση της Κυβέρνησης, καθώς η ηλεκτροκίνηση αποτελεί το μέλλον της αυτοκίνησης. Ταυτόχρονα όμως εκσυγχρονίζοντας τον στόλο των αστικών λεωφορείων, βελτιώνεται η καθημερινότητα των πολιτών. Η επένδυση σε λεωφορεία αντιρρυπαντικής τεχνολογίας, φιλικά προς το περιβάλλον και αθόρυβα είναι μία σημαντική παρέμβαση για την Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα στην πορεία της χώρας προς τις μεταφορές του 2030.

Ειδικότερα, υπογραμμίστηκε ότι ο αριθμός των νέων λεωφορείων είναι 250 συν 300, στα οποία θα μπει φυσικό αέριο, συν άλλα 700, τα οποία θα παραγγελθούν. Τονίστηκε ότι μέχρι το 2027, δε θα κυκλοφορεί κανένα παλαιό λεωφορείο και ότι στην πλειοψηφία τους θα είναι ηλεκτρικά ή φυσικού αερίου, ενώ υπογραμμίστηκε το θετικό ισοζύγιο, το οποίο θα διαμορφωθεί για το περιβάλλον.

Επ' αυτού συγκεκριμένα τοποθετήθηκε και ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, επεξηγώντας ότι, έχει ήδη υπογραφεί η σύμβαση για τα 300 λεωφορεία φυσικού αερίου, 100 λεωφορεία με μήκος 18 μέτρα και 200 λεωφορεία με μήκος 12 μέτρα, τα οποία θα λειτουργήσουν στους δρόμους της Αττικής, ενώ υπάρχει και μια σειρά από άλλους διαγωνισμούς και διαδικασίες, οι οποίες πρόκειται να προχωρήσουν. Ειδικότερα, ο ίδιος ανέφερε ότι, ήδη υπάρχει η έγκριση από το Ελεγκτικό Συνέδριο για την ένταξη 211 νέων λεωφορείων στην Ανατολική και Δυτική Αττική, ενώ υπάρχει και ένας διαγωνισμός από την Εταιρεία «Οδικές Συγκοινωνίες ΟΣΥ», για τη μίσθωση 300 νέων λεωφορείων, 100 εκ των οποίων θα είναι midi ηλεκτρικά, ώστε να μπορούν να κυκλοφορούν αποκλειστικά σε δρομολόγια στο κέντρο, με αποτέλεσμα όπως χαρακτηριστικά τονίστηκε, τη δημιουργία καλύτερης κυκλοφορίας και τη μείωση και του κυκλοφοριακού προβλήματος.

Τόσο, ο κ. Υφυπουργός, όσο και ο κ. Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών κ. Ιωάννης Ξιφαράς, υπογράμμισαν ότι σχεδόν το σύνολο του στόλου μέχρι το 2025 στην Αττική θα είναι καινούργια λεωφορεία, στη συντριπτική τους πλειοψηφία ηλεκτρικά και φυσικού αερίου, δηλαδή, μηδενικών ή χαμηλών ρύπων.

Επιπρόσθετα, ο κ. Ιωάννης Ξιφαράς, Γενικός Γραμματέας Μεταφορών, ανέφερε ότι βρίσκεται σε διαδικασία ωρίμανσης ένας διαγωνισμός για προμήθεια λεωφορείων αμιγώς ηλεκτρικών, συγκεκριμένα 350 ηλεκτρικών αργής φόρτισης, 150 ηλεκτρικών γρήγορης φόρτισης και 200 τρόλεϊ, τα οποία θα μοιραστούν στις πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Τα τεύχη του διαγωνισμού έχουν ολοκληρωθεί, όπως σχετικά αναφέρθηκε και άμεσα το σχέδιο θα αναρτηθεί για διαβούλευση.

Ακολούθως, κατά την εισήγησή του ο Γενικός Γραμματέας Μεταφορών, κ. Ξιφαράς σε σχέση με την εξέλιξη και το πλαίσιο της ηλεκτροκίνησης, αναφέρθηκε και στις επιδοτήσεις σε σχέση με το ιδιωτικό όχημα, επισημαίνοντας ότι το ζήτημα της επιδότησης στα ιδιωτικά οχήματα έχει μεγάλη ανταπόκριση από τους πολίτες. Ακολούθως, ειδική μνεία έγινε και από τον ίδιο στο νεότερο πρόγραμμα «Κινούμαι ηλεκτρικά III», αναφερόμενος στη γρήγορη διαδικασία που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής της νεότερης αυτής εκδοχής του προγράμματος.

III. Το Πρόγραμμα «Πράσινα Ταξί»

Στη συνέχεια της τοποθέτησής του, ο Υφυπουργός Υποδομών και Μεταφορών, κ. Βασίλης Οικονόμου, αναφέρθηκε στην επόμενη στόχευση που τίθεται στο πλαίσιο της υλοποίησης της πολιτικής για βιώσιμες αστικές μεταφορές, τα «Πράσινα Ταξί». Ο σκοπός είναι να αντικατασταθεί ο στόλος των ταξί. Ειδικότερα, ο στόχος, ο οποίος έχει τεθεί είναι η αντικατάσταση 1.770 ταξί και η επιδότηση ανέρχεται έως του ποσού των 22.500 ευρώ (40% η επιδότηση), το οποίο μπορεί να λάβει ο επαγγελματίας οδηγός για να αλλάξει το ταξί του. Το πρόγραμμα έχει διαθέσιμα 40 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία ως κονδύλι προέρχονται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η προθεσμία της υποβολής αιτήσεων είναι έως την 31^η Δεκεμβρίου του 2024. Έως την πάροδο ενός έτους, δηλαδή έως την 31^η Δεκεμβρίου του 2025, θα έχει αρχίσει η πληρωμή. Οι αιτήσεις μέχρι αυτή τη στιγμή είναι μόνο 101, σημείωσε ο κ. Βασίλης Οικονόμου.

Επί του συγκεκριμένου θέματος και αναφορικά ωστόσο με τον μικρό αριθμό αιτήσεων έως τώρα, ο Γενικός Γραμματέας Μεταφορών κ. Ιωάννης Ξιφαράς, στη δική του τοποθέτηση σημείωσε ότι, ένας βασικός λόγος είναι ότι παρά την επιδότηση των 22.500 ευρώ, οι ίδιοι αντιμετωπίζουν οικονομική δυσκολία, καθώς πρέπει πρώτα να αγοραστεί το όχημα και μετά να δοθεί η επιδότηση. Επιπρόσθετα, ο κ. Ξιφαράς, υπογράμμισε ότι, παρ' ότι υπάρχουν περίπου 6.500 δημόσια προσβάσιμοι φορτιστές στη χώρα, δεν είναι εξασφαλισμένη η αποκλειστικότητα στα σημεία πρόσβασης. Ενδεικτικά, ο κ. Γενικός Γραμματέας Μεταφορών, ανέφερε ότι, οι οδηγοί ταξί δεν αρκεί να γνωρίζουν ότι σε κάποιο σημείο θα βρουν φορτιστή, αλλά επιθυμούν να γνωρίζουν ότι αυτός ο φορτιστής είναι μόνο για τα ταξί και βρίσκεται σε σημεία που εξυπηρετούν την κυκλοφορία των ταξί. Πρόκειται για δυο λόγους όπως ανέφερε ο ίδιος, οι οποίοι εξηγούν τη δυστοκία από πλευράς οδηγών ταξί να υποβάλλουν αίτηση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Ωστόσο, από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου σημειώθηκε ως μια εναλλακτική, η πρωτοβουλία που πρόσφατα ελήφθη αναφορικά με τη δυνατότητα μέσα από μια διαδικασία leasing για τα ταξί, να μπορέσει να υπάρξει μεγαλύτερη ανταπόκριση.

IV. Το Πρόγραμμα «Φορτίζω Παντού»

Ακόμη, επισημάνθηκε η σημασία του προγράμματος «Φορτίζω Παντού». Είναι ένα πρόγραμμα σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με σκοπό την οικονομική ενίσχυση για την προμήθεια και εγκατάσταση δημοσίως προσβάσιμων σημείων επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, τα οποία τροφοδοτούνται από ηλεκτρική ενέργεια παραγόμενη από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) σε βασικές, αστικές και υπεραστικές τοποθεσίες και σε σημεία ενδιαφέροντος, όπως είναι τα αεροδρόμια, οι αυτοκινητόδρομοι, οι λιμένες και οι χώροι στάθμευσης. Ο στόχος ο οποίος έχει τεθεί επ' αυτού, σημειώθηκε ότι είναι η δημιουργία ενός δικτύου δημόσιας φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, με 8.000 δημόσια σημεία. Σήμερα έχουν τοποθετηθεί 6.444 δημόσια σημεία φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και εκφράστηκε η αισιοδοξία για την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος.

Επί του ζητήματος, αναφέρθηκε ότι έχει δοθεί παράταση στο πρόγραμμα, ώστε να απορροφηθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι πόροι από το Ταμείο Ανάπτυξης και να υποστηριχθούν οι δήμοι.

Όραμα του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, είναι η αλλαγή κουλτούρας που θα οδηγήσει εν τέλει στη χρήση μη ρυπογόνων μέσων μεταφοράς, απλοποιώντας ταυτόχρονα το πλαίσιο για την υποβολή αιτήσεων από τους ενδιαφερόμενους, με τις σχετικές τροποποιήσεις που έγιναν στο πρόγραμμα «Φορτίζω Παντού». Αυτή η πρωτοβουλία αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για την προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας στους Δήμους και μέσω του προγράμματος, προωθείται η αναλογική ανάπτυξη του δικτύου φόρτισης με τον αριθμό των ηλεκτρικών οχημάτων, ώστε οι πολίτες να μπορούν να φορτίσουν οικονομικότερα τα οχήματά τους.

V. ΣΒΑΚ και Ποδήλατο

Εκτενής αναφορά υπήρξε επίσης στα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), με την επισήμανση ότι προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, οι οποίες απορρέουν από την αστική κινητικότητα στην πόλη και στην περιφέρεια. Ο στόχος τους είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς, αποδοτικού, και φιλικού περιβάλλοντος συστήματος μεταφορών, το οποίο θα αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών για την κινητικότητα των ανθρώπων και για τη μεταφορά αγαθών στον αστικό και στον περιαστικό ιστό. Βασικοί στόχοι των ΣΒΑΚ, είναι η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η μείωση της ηχορύπανσης, η εξοικονόμηση ενέργειας και η προώθηση της ηλεκτροκίνησης.

ι. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και οι θεματικές

Αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα ΣΒΑΚ, αναφέρθηκε ο σχετικός νόμος 4784/2021, στα άρθρα 1 έως 14, σύμφωνα με τον οποίο είναι υποχρεωτική η εκπόνηση των σχεδίων για τους ΟΤΑ Α' Βαθμού, άνω των 30.000 κατοίκων, καθώς και για τους ΟΤΑ, οι οποίοι έχουν σχέση με ΟΑΣΑ – ΟΣΕΘ, δηλαδή για την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, και για όσους δήμους έχουν πάνω από 30.000 κατοίκους στην περιφέρεια. Βάσει του συγκεκριμένου νόμου, στα ΣΒΑΚ εξετάζονται εννέα θεματικές μεταφορών:

- α. η ενίσχυση των δημόσιων μέσω μεταφοράς,
- β. η προώθηση των ήπιων τρόπων μετακίνησης (πχ. πεζοί, με ποδήλατο, με ελαφρά προσωπικά ηλεκτρικά οχήματα κτλ.),
- γ. η εξασφάλιση της προσβασιμότητας, της ασφάλειας και της προστασίας στο δίκτυο μεταφορών, με μέριμνα για τα άτομα με αναπηρία,
- δ. η προαγωγή της οδικής ασφάλειας, και για τα άτομα με αναπηρία,
- ε. η μείωση της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων, κυρίως ιδιωτικής χρήσης,
- στ. η καλύτερη διαχείριση της πρόσβασης των οχημάτων διανομής,
- η. η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και η βελτίωση της χρήσης του οδικού δικτύου,
- θ. το ποδήλατο.

ii. Η πολιτική για το Ποδήλατο

Το Εθνικό Σχέδιο Οδικής Ασφάλειας 2021-2030, συμπεριλαμβάνει το ποδήλατο. Πρόνοια αναφορικά με τη χρήση του ποδηλάτου, σημειώθηκε ότι υπάρχει και στην αναμόρφωση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Το Υπουργείο επιδιώκει να διασφαλιστεί η ενσωμάτωση του ποδηλάτου στις επιβατικές σιδηροδρομικές μεταφορές, να προωθήσει την κατασκευή φυλασσόμενων έξυπνων θέσεων στάθμευσης σε κεντρικούς σταθμούς στο σιδηροδρομικό δίκτυο, στους σταθμούς μέσω σταθερής τροχιάς (όπως Μετρό, Προαστιακός), όπως επίσης και να παρέχει κατάλληλες υποδομές σε σταθμούς μέσω σταθερής τροχιάς για τη φόρτιση και την πρόνοια για το ηλεκτρικό ποδήλατο.

Αναφορικά με το ειδικότερο θεσμικό πλαίσιο, οι δράσεις του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, αφορούν την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Ποδήλατο και η συγκρότηση του Εθνικού Συντονιστικού Κέντρου EuroVelo, το οποίο είναι ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα για το ποδήλατο, με τρεις άξονες ποδηλατοδρόμων στην Ελλάδα. Επί του συγκεκριμένου θέματος, υπογραμμίστηκε ότι στόχευση του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών είναι να επικαιροποιηθεί ο Κανονισμός των επιβατών, για όλα τα μεταφορικά μέσα ΟΑΣΑ, για τη δυνατότητα μεταφοράς ποδηλάτων και πατινιών, καθώς και να συγκροτηθεί ομάδα παρακολούθησης για την προώθηση των δράσεων για το ποδήλατο. Στόχευση, αποτελεί ακόμη, όπως επίσης στη συνέχεια σημειώθηκε, η πρόσκληση σε περιφέρειες για τη χάραξη εθνικών ποδηλατικών διαδρομών και η

επέκταση των ευρωπαϊκών ποδηλατικών διαδρόμων EuroVelo, στα ελληνικά νησιά, η εγκατάσταση ηλεκτρικών φορτιστών, το e-bike φεστιβάλ, μαζί με τη ΔΕΗ και ο ποδηλατικός τουρισμός.

Η θέσπιση σύγχρονου νομικού πλαισίου για την μικροκινητικότητα, αλλά και η συνέχιση της επιδότησης των 800 ευρώ για την αγορά ηλεκτρικού ποδηλάτου μέσω του προγράμματος «Κινούμαι Ηλεκτρικά III», ήταν οι βασικοί άξονες στους οποίους κινήθηκε το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών. Δεν νοείται βιώσιμη αστική κινητικότητα χωρίς μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος των μετακινήσεων και για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να ενθαρρυνθεί όπως υπογραμμίστηκε, η χρήση των ηλεκτρικών ποδηλάτων εντός του αστικού ιστού για τις καθημερινές μετακινήσεις.

Αναφορικά με τον θεματικό τουρισμό και δη τον ποδηλατικό, αποτελεί σημαντικό στοιχείο οικονομικής ανάπτυξης για τη χώρα μας, καθώς φέρνει έσοδα στις τοπικές κοινωνίες, συμβάλλει στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, ενθαρρύνει την εξερεύνηση νέων τόπων, προβάλλει την πολιτιστική κληρονομιά και φέρνει τον άνθρωπο πιο κοντά στη φύση. Το Εθνικό Κέντρο Συντονισμού EuroVelo αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την προώθηση της χρήσης ποδηλάτου για λόγους μετακίνησης, αλλά και αναψυχής, στην πατρίδα μας.

VI. Προβληματισμοί και Προτάσεις

Στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξήχθη, διατυπώθηκαν ερωτήματα και προτάσεις, σε σχέση με τις ανάγκες που δημιουργούνται σε τουριστικές περιοχές της χώρας, ειδικά κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, γύρω από τις βιώσιμες μεταφορές, για την ηλεκτροκίνηση και το ποδήλατο. Ερωτήματα από την πλευρά βουλευτών επικεντρώθηκαν στο γεγονός ότι περιοχές της περιφέρειας υποδέχονται μεγάλες τουριστικές ροές, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, και συνεπώς θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια για τις βιώσιμες μορφές μεταφοράς και στην περιφέρεια και στους τουριστικούς προορισμούς. Παραδείγματα ετέθησαν σχετικά με τους τουριστικούς προορισμούς στην Περιφερειακή Ενότητα Ηλείας, τον Δήμο Πύργου και τον Δήμο Κρέστενας – Ανδρίτσαινας, με την Αρχαία Ολυμπία και τον Επικούρειο Απόλλωνα.

Επιπρόσθετα, στη συνέχεια οι βουλευτές εστίασαν και στην ανάγκη αύξησης των δρομολογίων στις δημόσιες συγκοινωνίες, στην αλλαγή κουλτούρας γύρω από τις εναλλακτικές μορφές μετακίνησης, με μέτρα από το Κράτος, όπως και σε μία σειρά παραγόντων που άπτονται της καθημερινής μετακίνησης των πολιτών.

Ακολούθως, προβληματισμός διατυπώθηκε από τους βουλευτές, αναφορικά με τη μείωση των συρμών στη Γραμμή 1 Πειραιάς-Κηφισιά, κατά 50% σε σχέση με παρελθόν, καθώς επίσης και για την ιδιωτικοποίηση μέσω αναθέσεων σε εργολάβους και για ελαστικές μορφές απασχόλησης.

Σε ό,τι αφορά επίσης στην ανάγκη αύξησης των δρομολογίων στις δημόσιες συγκοινωνίες, δόθηκε έμφαση στη Λεωφόρο Βουλιαγμένης, σημείο, στο οποίο παρατηρείται έντονη συμφόρηση, ειδικότερα κατά τους θερινούς μήνες, καθώς και σε σχέση με τα έργα στο Ελληνικό, ζήτημα για το οποίο, όπως σημειώθηκε, είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός εναλλακτικών μέσων μεταφοράς, όπως η θαλάσσια συγκοινωνία κατά μήκος του παραλιακού μετώπου, από τον Πειραιά έως το Σούνιο, το οποίο θα μπορούσε να εξυπηρετήσει τόσο τους κατοίκους, όσο και τους τουρίστες.

Αναφορά στην ιδέα της θαλάσσιας συγκοινωνίας και στη Θεσσαλονίκη, διατυπώθηκε από πλευράς των βουλευτών, πρόταση για χρησιμοποίηση караβιών που θα συνδέουν τις παραλιακές περιοχές με το κέντρο της πόλης, διευκολύνοντας τις μετακινήσεις και αποσυμφορίζοντας τους δρόμους.

Από την πλευρά της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, αναφορικά με την προώθηση των βιώσιμων αστικών μεταφορών στην ελληνική περιφέρεια, τονίστηκε ότι υπάρχει συζήτηση για ένα project με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχετικά με την προέγκριση για έναν προϋπολογισμό της τάξης των 100 εκατομμυρίων ευρώ, με το οποίο θα μπορούσαν να αποσυρθούν παλαιά ρυπογόνα λεωφορεία από διάφορες πόλεις, εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης και να αντικατασταθούν με ηλεκτρικά. Ο κ. Ιωάννης Ξιφαράς, Γενικός Γραμματέας Μεταφορών, τόνισε ότι, η συζήτηση αναφέρεται σε ηλεκτρικά λεωφορεία, καθώς και ότι το ζήτημα αφορά σε λεωφορεία αστικού τύπου, με συγκεκριμένες αυτονομίες, ενώ υπάρχει και μια σκέψη για λεωφορεία υδρογόνου, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν λύση, όπως ανέφερε, σε ό,τι αφορά τις υπεραστικές συγκοινωνίες.

Επιπρόσθετα ο κ. Υφυπουργός και ο Γενικός Γραμματέας Μεταφορών, ως προς τα ερωτήματα αναφορικά με τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, αναφέρθηκαν στην αύξηση των οχημάτων, πχ. των λεωφορείων, στο έργο που σχεδιάζεται σχετικά με την παροχή κλιματιστικών στο μετρό και τη βελτίωση των υποδομών γενικότερα, σε επίπεδο δημόσιων επιβατικών μεταφορών (σε επίπεδο και εξασφάλισης της προσβασιμότητας), στα εγκαίνια του μετρό της Θεσσαλονίκης τον Νοέμβριο του 2025, όπως και στην πρόσληψη τεχνικών και οδηγών για τα λεωφορεία.

Ως προς τα ερωτήματα εκπροσώπων της αυτοδιοίκησης σε σχέση με τη σιδηροδρομική γραμμή Πάτρα–Πύργος, απαντήθηκε ότι ως προτεραιότητα του Υπουργείου για την παρούσα χρονική περίοδο, τοποθετείται η αποκατάσταση της σιδηροδρομικής γραμμής που ενώνει τη Θεσσαλία με τη Θεσσαλονίκη, ως αποτέλεσμα των καταστροφών που η γραμμή αυτή υπέστη λόγω της θεομηνίας Daniel τον Σεπτέμβριο του 2023, με κόστος που ανέρχεται -μόνο για την αποκατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου- στο ποσό των 450 εκατομμυρίων ευρώ.

Από την πλευρά των βουλευτών, εκφράστηκε και η πρόταση να ενταχθούν τα ποδήλατα στον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ώστε να διασφαλιστεί η ασφαλής χρήση τους, ενώ ερώτηση διατυπώθηκε αναφορικά με την επάρκεια κονδυλίων στους δήμους για την κατασκευή ποδηλατοδρόμων.

Ως προς την αναφορά στους ποδηλατοδρόμους, τονίστηκε από βουλευτές ακολούθως, ότι η δημιουργία τους αποτελεί ζήτημα ασφάλειας, και μάλιστα προτάθηκε και η δημιουργία προστατευμένων ποδηλατοδρόμων σε μεγάλες οδικές αρτηρίες, με κιγκλιδώματα και στέγαστρα, καθώς και η επέκταση των προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής σε περισσότερες περιοχές της Ελλάδας. Τονίστηκε και η ανάγκη για προώθηση της ποδηλατικής κουλτούρας στην Ελλάδα, με αναφορά στο παράδειγμα της Δανίας, όπου το ποδήλατο είναι τρόπος ζωής, ενώ υπογραμμίστηκε ότι η αλλαγή νοοτροπίας είναι απαραίτητη και πως αυτή θα επιτευχθεί αφενός με την κατασκευή ποδηλατοδρόμων και αφετέρου με την παροχή ασφαλών χώρων στάθμευσης για τα ποδήλατα.

VII. Συμπεράσματα

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος, συζητήθηκαν από την πλευρά της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, οι πολιτικές που εφαρμόζονται για τη Βιώσιμη Αστική Μεταφορά και Μετακίνηση. Σημειώθηκε η προτεραιότητα που δίνεται στην ηλεκτροκίνηση, ειδικότερα με το πλέον πρόσφατο πρόγραμμα «Κινούμαι Ηλεκτρικά III», καθώς και μέσω της στρατηγικής αντικατάστασης των παλιών και ρυπογόνων δημόσιων μέσων επιβατικής μεταφοράς. Παρουσιάστηκαν οι στόχοι που έχουν υλοποιηθεί, οι στόχοι που τίθενται για το επόμενο διάστημα και το θεσμικό πλαίσιο εντός του οποίου υλοποιείται η πολιτική. Η συζήτηση επεκτάθηκε στις σχετικές ανάγκες για βιώσιμες αστικές μεταφορές, για εκσυγχρονισμό και νέα μέσα που θα διευκολύνουν την καθημερινότητα των πολιτών και θα προστατεύουν το περιβάλλον, τόσο στα μεγάλα αστικά κέντρα, όσο και στην περιφέρεια της χώρας, με εκπροσώπους της αυτοδιοίκησης και βουλευτές να καταθέτουν αντίστοιχες προτάσεις, ερωτήματα και προβληματισμούς.

VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος συνήλθε σε συνεδρίαση την 27^η Σεπτεμβρίου 2024, κατά την οποία εγκρίθηκε, ομόφωνα, η παρούσα Έκθεση, για την Α' Σύνοδο της Κ' Περιόδου, με τις εισηγήσεις που την συναπαρτίζουν, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2024

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δρ ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΘΕΟΔΩΡΑ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΒΕΤΑ

Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΥΛΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΑΚΤΥΠΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
ΑΡΑΜΠΑΤΖΗ ΦΩΤΕΙΝΗ
ΒΛΑΧΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΚΑΦΟΥΡΟΣ ΜΑΡΚΟΣ
ΚΟΤΡΩΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΛΙΟΥΤΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
ΜΠΟΥΚΩΡΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΩΜΑΪΣ (ΤΖΙΝΑ)
ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (ΘΟΔΩΡΟΣ)
ΣΚΡΕΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΣΤΥΛΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ (ΜΙΛΤΟΣ)

ΖΑΜΠΑΡΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ (ΜΙΛΤΟΣ)
ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ ΣΥΜΕΩΝ
ΠΑΠΑΗΛΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ (ΓΙΩΤΑ)
ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (ΚΑΤΕΡΙΝΑ)
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ (ΜΑΝΩΛΗΣ)
ΔΙΓΕΝΗ ΑΣΗΜΙΝΑ (ΣΕΜΙΝΑ)
ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΩ
ΜΠΟΥΜΠΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΠΕΡΚΑ ΘΕΟΠΙΣΤΗ (ΠΕΤΗ)
ΔΕΛΒΕΡΟΥΔΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ
ΜΠΙΜΠΙΛΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

